Лавийлар

«Каһин-лавийларниң дәстури» •••• Көйдүрмә қурбанлиқ тоғрисидики бәлгүлимиләр

1 Вә Пәрвәрдигар Мусани чақирип җамаәт чедиридин униңға сөз қилип мундақ деди: —□
2 Сән Исраилларға сөз қилип уларға мундақ дегин: — Әгәр силәрдин бириңлар Пәрвәрдигарниң алдиға бир қурбанлиқни сунмақчи болсаңлар, қурбанлиғиңларни чарпайлардин, йәни кала яки ушшақ маллардин сунушуңлар керәк.
3 Әгәр униң сунидиғини калилардин көйдүрмә қурбанлиқ болса, ундақта у бежирим әркәк һайванни кәлтүрсун; униң Пәрвәрдигарниң алдида қобул болуши үчүн уни җамаәт чедириниң кириш ағзиниң алдида сунсун. ■
4 У қолини көйдүрмә қурбанлиқниң бешиға қойсун; шуниң билән қурбанлиқ униң орниға кафарәт

□ **1:1 «Вә»** — «Лавийлар» яки «Каһин-лавийларниң дәстури» дегән китап «вә» дегән сөз билән башлиниду. Шуниң билән бу сөз «Каһин-лавийларниң дәстури»ни «Мисирдин чиқиш» дегән китапниң әң ахирқи айити (40-бап, 38-айәт) билән зич бағлайду. Мәзкур китап униң давамидур. «Кириш сөз»имизни көрүң. **«җамаәт чедири»** — яки «көрүшүш чедири». «җамаәт чедири» дегән сөздики «җамаәт» ибраний тилида «Худа билән учришиш» яки «Худа билән дидарлишиш» дегән уқумни билдүриду. ■ **1:3** Мис. 29:10

болушқа қобул қилиниду. □
5 Андин у Пәрвәрдигарниң һозурида буқини
боғузлисун; каһинлар болған Һарунниң оғуллири
қенини кәлтүрүп, жамаәт чедириниң кириш
ағзидики қурбангаһниң үсти қисминиң әтрапиға
сәпсун.
6 Андин *қурбанлиқ қилғучи* көйдүрмә қурбанлиқ
қилинған һайванниң терисини союп, тенини
парчилисун
7 вә Һарун каһинниң оғуллири қурбангаһта от қалап
отниң үстигә отунларни тизсун.
8 Андин каһинлар болған Һарунниң оғуллири
гөш парчилирини, беши вә мейи билән қошуп,
қурбангаһдики отниң үстидики отунниң үстигә
тәртип билән тизип қойсун. □
9 Лекин униң ич-қарни билән пачақлирини *қурбанлиқ
сунғучи* суда жуйсун; андин каһин һәммисини
елип келип қурбангаһниң үстидә көйдүрсун. Бу
от арқилиқ сунулидиған қурбанлиқ һесавида,
Пәрвәрдигарға хушбуй чиқирилидиған көйдүрмә
қурбанлиқ болиду.

Қой падисидин қилинған қурбанлиқ

□ **1:4 «кафарәт болуш»** — (ибраний тилида «кафар» яки «киппур») түп мәнаси «йепиш». Гуналарға «кафарәт кәлтүрүш» дегәнлик «гуналарни йепиш» дегәнликтур. Тәврат дәвридә Худа гуналарни вақитлиқ япатти вә шуниңдәк шу гуналардин товва қилип қурбанлиқ кәлтүргән бәндилирини кәчүрүм қилатти. Инжил дәври кәлгәндә у Мәсиһниң қурбанлиғи вастиси билән инсанларниң гуналирини «елип ташлайду» («Юһ.» 1:29, 36ни көрүң). □ **1:8 «каһинлар болған Һарунниң оғуллири»** — Һарун баш каһин, оғуллири каһинлар қилип бекитилгән еди («Мис.» 28:1).

10 Әгәр у көйдүрмә қурбанлиқ қилиш үчүн ушшақ
маллардин қой я өшкә қурбанлиқ қилай десә,
ундақда у бежирим болған бир әркикини кәлтүрсун.
11 У уни қурбангаһниң шимал тәрипидә
Пәрвәрдигарниң һозурида боғузлисун. Андин
каһинлар болған Һаруннниң оғуллири қенини елип,
қурбангаһниң үсти қисминиң әтрапиға сәпсун.
12 *қурбанлиқ қилғучи* болса гөшни парчилап, беши
билән мейини кесип айрисун. Андин каһин буларни
елип қурбангаһтики отниң үстидики отунниң үстидә
тәртип бойичә тизип қойсун.
13 Лекин униң ич-қарни билән пачақларни *қурбанлиқ
сунғучи* суда жуйсун; андин каһин һәммисини
елип келип қурбангаһниң үстидә көйдүрсун. Бу
от арқилиқ сунулидиған қурбанлиқ һесавида,
Пәрвәрдигарға хушбуй чиқирилидиған көйдүрмә
қурбанлиқ болиду.

Учар-қанатлардин қилинған көйдүрмә қурбанлиқ

14 Әгәр *қурбанлиқ қилғучи* Пәрвәрдигарға атап учар-
қанатлардин көйдүрмә қурбанлиқ қилай десә,
ундақта у пахтәкләрдин яки кәптәр балилиридин
қурбанлиқ кәлтүрсун.
15 Каһин уни қурбангаһниң йениға елип келип,
бешини толғап үзүп уни қурбангаһниң үстидә
көйдүрсун; униң қени сиқилип қурбангаһниң темиға
сүртүлсун.
16 Лекин ташлиғини пәйлири билән қошуп
қурбангаһниң шәриқ тәрипидики күллүккә
ташливәтсун; □

□ **1:16 «ташлиғини пәйлири билән қошуп...»** — яки «қуйруқ пәйлири билән үчәйлирини қошуп...».

17 у қурбанлиқни икки қанитиниң оттурисидин
ярсун, бирақ уни икки парчә қиливәтмисун. Андин
каһин буни елип қурбангаһдики отниң үстидики
отунниң үстигә қоюп көйдүрсун; бу от арқилиқ
сунулидиған қурбанлиқ һесавида, Пәрвәрдигарға
хушбуй чиқирилидиған көйдүрмә қурбанлиқ
болиду.

2

Ашлиқ һәдийәләр

1 Әгәр бирким Пәрвәрдигарниң һозуриға ашлиқ
һәдийә сунмақчи болса һәдийәси есил ундин болуши
керәк; у униңға зәйтун мейи қуюп андин үстигә
мәстики салсун. □ ■
2 У уни елип каһинлар болған Һарунниң
оғуллириниң алдиға кәлтүрсун; андин *каһин*
һәдийә сунғучиниң ядлиниши үчүн зәйтун
мейи иләштүрүлгән ундин бир чаңгал елип,
һәммә мәстики билән қошуп, бу һәдийәни
қурбангаһта көйдүрсун; бу от арқилиқ сунулидиған,
Пәрвәрдигарға хушбуй чиқирилидиған һәдийә
болиду. ■
3 Амма ашлиқ һәдийәдин қалғини болса, Һарун билән
униң оғуллириға тәвә болсун. Бу Пәрвәрдигарға от

□ **2:1 «есил ун»** — ибраний тилида тәкитләнгини яхши тартилған, бир хил юмшақлиқта, һеч қандақ кепәк арилашмиған ун.

■ **2:1** Мис. 6:15; 9:17; Чөл. 15:4 ■ **2:2** Лав. 6:8

арқилиқ сунулғанларниң ичидә «әң муқәддәсләрниң бири» һесаплиниду.□ ■

Пиширилгән ашлиқ һәдийәләр

4 Әгәр сән тонурда пиширилған нәрсиләрдин ашлиқ һәдийә сунай десәң, улар зәйтун мейи иләштүрүлгән есил ундин пиширилған тоғачлар яки зәйтун мейи сүрүлүп мәсиһләнгән петир һәмәк нанлардин болсун.□
5 Әгәр сениң кәлтүридиған һәдийәң тавида пиширилған ашлиқ һәдийә болса у зәйтун мейи ишләштүрүлүп есил ундин петир һалда етилсун.
6 Сән уни уштуп үстигә зәйтун мейи қуйғин; у ашлиқ һәдийә болиду.
7 Сениң кәлтүридиған һәдийәң қазанда пиширилған ашлиқ һәдийә болса ундақта у есил ун билән зәйтун мейида етилсун.
8 Шу йолларда тәйярланған ашлиқ һәдийәләрни Пәрвәрдигарниң һозуриға кәлтүргин; уни каһинға бәргин, у уни қурбангаһқа елип бариду.
9 Каһин болса ашлиқ һәдийәдин «ядлиниш үлүши»ни елип қурбангаһниң үстидә көйдүрсун. Бу от арқилиқ сунулидиған, Пәрвәрдигарға хушбуй чиқирилидиған һәдийә болиду.

□ **2:3 «Пәрвәрдигарға от арқилиқ сунулғанларниң ичидә «әң муқәддәсләрниң бири»»** — һәдийә-қурбанлиқлар «әң муқәддәс» вә «муқәддәс» дәп бөлиниду. ««әң муқәддәс» болған һәдийә-қурбанлиқларни пәқәт каһинлар өзила йейишкә, шундақла муқәддәс жайдила йейишкә болатти. «муқәддәс» һесапланған таамлардин аилидикилири йейишкә болатти. ■ **2:3** Лав. 10:12
□ **2:4 «тоғачлар»** — ибраний тилида бу сөз яки һалқисиман яки чәккүч билән тешилгән бир хил нанларни көрситиду.

10 Амма ашлиқ һәдийәдин қалғини болса, Һарун билән униң оғуллириға тәвә болсун. Бу Пәрвәрдигарға от арқилиқ сунулғанларниң ичидә «әң муқәддәсләрниң бири» һесаплиниду.

11 Силәр Пәрвәрдигарниң һозуриға сунидиған һәр қандақ ашлиқ һәдийәләр ечитқу билән тәйярланмисун. Чүнки силәрниң Пәрвәрдигарға отта сунулидиған һәдийәңларниң һеч қайсисида ечитқу яки һәсәлни көйдүрүшкә болмайду.

12 Буларни Пәрвәрдигарниң алдиға «дәсләпки һосул» сүпитидә сунсаңлар болиду, лекин улар хушбуй сүпитидә қурбангаһниң үстидә көйдүрүлүп сунулмисун.■

13 Сениң һәр бир ашлиқ һәдийәң туз билән тузлиниши керәк; ашлиқ һәдийәңни Худайиңниң әһдә тузидин мәһрум қилмай, һәммә ашлиқ һәдийәлириңни туз билән тузлиғин.■

14 Әгәр сән Пәрвәрдигарға «дәсләпки һосул»дин ашлиқ һәдийә сүнай десәң, ундақта зираәтниң йеңи пишқан көк бешини елип, данларни отта қоруп, езип талқан сүпитидә сунғин; бу «дәсләпки һосул» һәдийәси болиду;

15 сән униңға зәйтун мейи қуюп үстигә мәстики салғин; бу ашлиқ һәдийә болиду.

16 Каһин болса униңдин, йәни қоруп езилгән данлар билән зәйтун мейидин бир қисмини елип һәммә мәстики билән қошуп, боларни «ядлиниш үлүши» сүпитидә көйдүрсун. Бу от арқилиқ Пәрвәрдигарға сунулған һәдийә болиду.

■ **2:12** Чөл. 18:12 ■ **2:13** Мар. 9:49

3

Енақлиқ қурбанлиқлири

1 Бирисиниң сунидиғини енақлиқ қурбанлиғи болса,
шундақла калилардин сунса, у Пәрвәрдигарниң
һозуриға беҗирим бир әркикини яки чишисини
кәлтүрсун.
2 У сунидиған бу һайванниң бешиға қолини қоюп,
андин уни җамаәт чедириниң кириш еғизи алдида
боғузлисун. Андин каһинлар болған Һарунниң
оғуллири қенини қурбангаһниң үсти қисминиң
әтрапиға сәпсун.
3 Сунғучи киши бу енақлиқ қурбанлиғидин
Пәрвәрдигарға атап отта сунулидиған һәдийә
сүпитидә бир қисмини елип беғишлисун, йәни ич
қарнини йөгәп турған майни, шундақла барлиқ ич
мейини елип ■
4 икки бөрәкни вә уларниң үстидики һәмдә икки
янпишидики майни аҗритип, җигәрниң бөрәккичә
болған чава мейини кесип, елип кәлсун.
5 Һаронниң оғуллири болса буларни қурбангаһниң
үстигә кәлтүрүп от үстигә қоюлған отунниң
үстидики көйдүрмә қурбанлиққа қошуп көйдүрсун.
Бу от арқилиқ сунулидиған, Пәрвәрдигарға хушбуй
чиқирилидиған қурбанлиқ болиду.■

Қой падисидин болған енақлиқ қурбанлиғи

6 Бирисиниң Пәрвәрдигарға қилидиған енақлиқ
қурбанлиғи үчүн сунидиғини ушшақ малдин болса,
ундақта у беҗирим бир әркикини яки чишисини
кәлтүрсун.
7 Әгәр униң қурбанлиғи қой болса уни
Пәрвәрдигарниң алдиға кәлтүрүп,

■ **3:3** Мис. 29:13,22 ■ **3:5** Мис. 29:25; Лав. 6:5

8 қурбанлиқ қилидиған бу һайванниң бешиға қолини
қоюп, андин уни җамаәт чедириниң кириш ағзиниң
алдида боғузлисун. Андин Һаронниң оғуллири
қенини елип қурбангаһниң үсти қисминиң әтрапиға
сәпсун.
9 Сунғучи киши бу енақлиқ қурбанлиғидин
Пәрвәрдигарға атап отта сунулидиған һәдийә
сүпитидә бир қисмини, йәни униң мейини елип
беғишлисун, — пүтүн майлиқ қуйруғини униң
омуртқисиға йеқин йәрдин ажритип елип, ич
қарнини йөгәп турған майни, шундақла барлиқ
ич мейини елип,
10 икки бөрәкни вә уларниң үстидики һәмдә икки
янпишидики майни ажритип, җигәрниң бөрәккичә
болған чава мейини кесип, елип кәлсун.
11 Каһин буларни қурбангаһниң үстидә көйдүрсун;
бу отта сунулидиған, Пәрвәрдигарға аталған таам
һәдийәси болиду.■

12 Униң сунидиғини өшкә болса, буни
Пәрвәрдигарниң һозуриға кәлтүрсун.
13 У қолини униң бешиға қоюп, андин уни җамаәт
чедириниң алдида боғузлисун. Андин Һаронниң
оғуллири қенини елип қурбангаһниң үсти қисминиң
әтрапиға сәпсун.
14 Андин сунғучи киши бу қурбанлиқтин
Пәрвәрдигарға атап отта сунулидиған һәдийә
сүпитидә бир қисмини елип беғишлисун, йәни ич
қарнини йөгәп турған майни, шундақла барлиқ ич
мейини елип,
15 икки бөрәкни вә уларниң үстидики һәмдә икки
янпишидики майни ажритип, җигәрниң бөрәккичә

■ **3:11** Лав. 21:6,8,17,21,22; 22:25; Әз. 44:7; Мал. 1:12

болған чава мейини кесип, елип кәлсун.
16 Каһин буларни қурбангаһниң үстидә көйдүрсун;
бу отта сунулидиған, хушбуй чиқиридиған таам
һәдийәси болиду. Майниң һәммиси Пәрвәрдигарға
тәвәдур.
17 Бу һәр қандақ турар жайиңларда силәргә әбәдий
бәлгүлимә болиду; силәр һеч қандақ май яки қан
йемәслигиңлар керәк.□ ■

4

Гуна қурбанлиғи, йәни «гунани тиләш қурбанлиғи»

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
2 Исраилларға сөз қилип мундақ дегин: — «Бириси
билмәй езип, Пәрвәрдигар «қилма» дәп буйруған һәр
қандақ әмирләрдин биригә хилаплиқ қилип селип,
гуна қилса, *төвәндикидәк қилсун*: —
3 — әгәр мәсиһләнгән каһин хәлиқни гунаға
путлаштуридиған бир гунани қилса, ундақта у бу
қилған гунайи үчүн бир бежирим яш топақни елип
келип, Пәрвәрдигарға гуна қурбанлиғи сүпитидә
сунсун. □
4 У топақни жамаәт чедириниң кириш ағзиниң
йениға, Пәрвәрдигарниң алдиға кәлтүрүп, қолини
униң бешиға қоюп, андин топақни Пәрвәрдигарниң
һозурида боғузлисун.

□ **3:17 «әбәдий»** — Тәвраттики «әбәдий» дегән сөз ибраний тилида икки мәнидә ишлитилиду: (1) мәңгү; (2) шу вақиттики чеки бекитилмигән, қәрәлсиз, мөһләтсиз узун бир мәзгилни көрситиду. «қошумчә сөз»имизниму көрүң. ■ **3:17** Яр. 9:4; Лав. 7:26; 17:10,14
□ **4:3 «мәсиһләнгән каһин»** — бәлким «баш каһин»ни көрситиши мүмкин. «Мәсиһ қилиш» яки «мәсиһләш» тоғрисида «Мис.» 28:41ни вә изаһатини көрүң.

5 Андин мәсиһләнгән каһин топақниң қенидин
азғина елип, җамаәт чедири ичигә көтирип апарсун;
■
6 каһин шу йәрдә бармиғини қанға чилап,
қанни муқәддәс җайниң пәрдисиниң алдида,
Пәрвәрдигарниң һозурида йәттә мәртивә сәпсун.
7 Шундақла каһин қандин елип, җамаәт чедири
ичидә Пәрвәрдигарниң алдида турған хушбуйгаһниң
мүңгүзлиригә сүрсун. Топақниң қалған һәммә
қенини болса, җамаәт чедириниң кириш ағзиниң
алдидики көйдүрмә қурбанлиқ қурбангаһиниң
түвигә төкүп қойсун; ■
8 андин у гуна қурбанлиғи болған топақниң ичидин
һәммә мейини аҗритип чиқарсун — йәни ич
қарнини йөгәп турған май билән қалған ич мейи,
■
9 икки бөрәкни вә уларниң үстидики һәмдә икки
янпишидики майни аҗритип, җигәрниң бөрәккичә
болған чава мейини аҗратсун
10 (худди енақлиқ қурбанлиғи болған калиниң
ичидики май аҗритилғандәк); андин каһин
буларни көйдүрмә қурбанлиқ қурбангаһиниң үстидә
көйдүрсун. ■
11 Лекин топақниң териси билән һәммә гөши, баш
билән пачақлири, ич қарни билән жинини, ■
12 йәни пүткүл топақниң қалған қисимлирини
чедиргаһниң сиртиға елип чиқип, пак бир йәргә,
йәни күлләр төкүлидиған җайға елип чиқип,
отунниң үстидә отта көйдүрсун. Булар күлләр
төкүлидиған җайда көйдүрүветилсун.□ ■

■ **4:5** Лав. 16:14; Чөл. 19:4 ■ **4:7** Лав. 9:9 ■ **4:8** Лав. 3:3, 4 ■ **4:10** Лав. 3:5 ■ **4:11** Мис. 29:14; Чөл. 19:5 □ **4:12** **«күлләр»** — мошу йәрдә қурбанлиқларниң күллирини көрситиду. ■ **4:12** Лав. 16:27; Чөл. 19:3; Ибр. 13:11

13 Әгәр пүткүл Исраил җамаити өзи билмигән һалда
езип гуна қилған болса, Пәрвәрдигарниң «қилма»
дәп буйруған һәр қандақ әмирлиригә хилаплиқ
ишларниң бирини қилип селип, гунаға чүшүп қалса,
□ ■
14 шундақла уларниң садир қилған гунайи
айдиңлашқан болса, ундақта җамаәт гуна
қурбанлиғи сүпитидә бир яш топақни сунуп җамаәт
чедириниң алдиға кәлтүрсун.
15 Җамаәтниң ақсақаллири Пәрвәрдигарниң алдида
қоллирини топақниң бешиға қоюп, андин топақни
Пәрвәрдигарниң алдида боғузлисун.
16 Мәсиһләнгән каһин топақниң қенидин азғина елип
җамаәт чедири ичигә елип кирсун; □
17 шу йәрдә бармиғини қанға чилап, қанни *муқәддәс
җайниң* пәрдисиниң алдида, Пәрвәрдигарниң
һозурида йәттә мәртивә сәпсун.
18 Шундақла каһин қандин елип җамаәт чедири
ичидә Пәрвәрдигарниң алдида турған хушбуйгаһниң
мүңгүзлиригә сүрсун. Топақниң қалған һәммә
қенини болса, җамаәт чедириниң кириш ағзиниң
алдидики көйдүрмә қурбанлиқ қурбангаһиниң
түвигә төкүп қойсун;
19 каһин *топақниң* ичидин барлиқ мейини аҗритип
елип, қурбангаһниң үстидә көйдүрсун.
20 У гуна қурбанлиғи болған илгәрки топақни
қилғиниға охшаш бу топақниму шундақ қилсун;
вә дәл шундақ қилиши керәк; шу йол билән каһин
улар үчүн кафарәт кәлтүриду; шу гуна улардин

□ **4:13 «җамаәт өзи билмигән»** — бу ибраний тилида «бу иш җамаәтниң көзигә йәтмигән» дегән сөзләр билән ипадилиниду. ■ **4:13** Лав. 9:15; Чөл. 15:24-31 □ **4:16 «Мәсиһләнгән каһин»** — яки «мәсиһ қилинған каһин» бәлким «баш каһин»ни көрситиши мүмкин.

кәчүрүлиду.
21 Андин у топақни чедиргаһниң ташқириға елип
чиқип, илгәрки топақни көйдүргәндәк бу топақниму
көйдүрсун. Бу җамаәт үчүн гуна қурбанлиғи болиду.

22 Әгәр бир әмир билмәй униң Худаси
Пәрвәрдигарниң «қилма» дегән һәр қандақ
әмирлириниң биригә хилаплиқ қилип селип, гунаға
чүшүп қалса,
23 вә қилған гунайи өзигә мәлум қилинған болса,
ундақта у өзи қурбанлиқ үчүн бежирим бир текини
сунсун; □
24 у қолини текиниң бешиға қоюп, андин уни
көйдүрмә қурбанлиқ қилинидиған һайванларни
боғузлайдиған җайға елип берип Пәрвәрдигарниң
алдида боғузлисун. Бу бир гуна қурбанлиғи болиду.
25 Каһин гуна қурбанлиғиниң қенидин
бармиғиға азғина елип, уни көйдүрмә қурбанлиқ
қурбангаһиниң мүңгүзлиригә сүрүп қойсун; андин
қалған қенини көйдүрмә қурбанлиқ қурбангаһиниң
түвигә төкүп қойсун.
26 У енақлиқ қурбанлиғи қилинған һайванниң
мейини көйдүргәндәк, униң барлиқ мейини
қурбангаһта көйдүрсун. Бу йол билән каһин уни
гунайидин пакландуруш үчүн кафарәт кәлтүриду вә
шу гунайи униңдин кәчүрүлиду.

27 Әгәр пухралардин бири билмәй униң Худаси
Пәрвәрдигарниң «қилма» дегән һәр қандақ
әмирлириниң биригә хилаплиқ қилип селип, гунаға
чүшүп қалса, ■

□ **4:23** **«вә»** — ибраний тилида «ва» дегән сөз билән ипадилиниду; һәмдә «вә» һәм «яки» дегән икки хил мәнини билдүриду. ■ **4:27** Чөл. 15:27

28 вә қилған гунайи өзигә мәлум қилинған болса,
ундақта у өзиниң, йәни у садир қилған гунайи үчүн
қурбанлиқ қилишқа бежирим бир чиши өшкини
сунсун; □
29 у қолини гуна қурбанлиғиниң бешиға қоюп, андин
уни көйдүрмә қурбанлиқларни боғузлайдиған җайға
елип берип боғузлисун.
30 Андин каһин униң қенидин бармиғиға азғина
елип уни көйдүрмә қурбанлиқ қурбангаһиниң
мүңгүзлиригә сүрүп қойсун; қалған барлиқ қенини
қурбангаһниң түвигә төкүп қойсун.
31 Енақлиқ қурбанлиғи қилинған һайванниң мейи
ичидин аҗритилғандәк униңму һәммә мейини
аҗритип чиқарсун; каһин уни Пәрвәрдигарниң
алдида хушбуй кәлтүрсун дәп қурбангаһниң үстидә
көйдүрсун. Шу йол билән каһин униң үчүн кафарәт
кәлтүриду; шу гуна униңдин кәчүрүлиду.■

32 Әгәр у киши гуна қурбанлиғи үчүн қоза
кәлтүрүшни халиса, бежирим бир чиши қозини
сунсун.
33 У қолини гуна қурбанлиғи *қозисиниң* бешиға қоюп,
көйдүрмә қурбанлиқлар боғузлинидиған җайға елип
берип, уни гуна қурбанлиғи сүпитидә боғузлисун.
34 Андин каһин гуна қурбанлиғиниң қенидин
бармиғиға азғина елип уни көйдүрмә қурбанлиқ
қурбангаһиниң мүңгүзлиригә сүрүп қойсун; униң
қалған барлиқ қенини у қурбангаһниң түвигә төкүп
қойсун.
35 Енақлиқ қурбанлиғи қилинған қозиниң мейи

□ **4:28 «вә қилған гунайи өзигә мәлум қилинған болса...»** — ибраний тилида «вә» «ва» дегән сөз билән ипадилиниду; һәмдә «вә» һәм «яки» дегән икки хил мәнини билдүриду. ■ **4:31** Мис. 29:18; Лав. 3:3, 4 ,14

ичидин ажритилғандәк, униңму һәммә мейини
ажритип чиқарсун; каһин буларни Пәрвәрдигарға
атап отта сунулидиған барлиқ қурбанлиқларға
қошуп, қурбангаһниң үстидә көйдүрсун. Шу йол
билән каһин униң садир қилған гунайи үчүн кафарәт
кәлтүриду; шу гуна униңдин кәчүрүлиду.

5

Итаәтсизлик қурбанлиғи, йәни «итаәтсизликни тиләш қурбанлиғи»

1 Әгәр бириси мәлум ишқа гувачи болуп,
шундақла униңға қәсәм буйрулғинида көргини
яки билгинидин мәлумат бәрмисә, ундақта у
қәбиһлигиниң жазасиға тартилиду.
2 Әгәр бириси өзи билмәй напак бир нәрсигә тегип
кәтсә — мәйли у напак бир һайванниң жәсити болсун,
мәйли напак бир чарпайниң жәсити болсун, яки
напак бир өмилигүчи һайванниң жәсити болсун,
мошундақ нәрсигә тегип кәтсә уму напак санилип
гунакар һесаплиниду; ■
3 әгәр шуниңдәк бириси өзи туймай мәлум кишиниң
адәмни напак қилидиған һәр қандақ нижаситигә
тегип кәтсә, шундақла у буни билип йәтсә, ундақта
у гунакар һесаплиниду.
4 Әгәр бириси аңсиз рәвиштә яман яки яхши бир
ишни қилай дәп қәсәм қилип салса (кишиләр
һәртүрлүк иш тоғрисида аңсиз рәвиштә қәсәм
қилиши мүмкин), шундақла у буни тонуп йәтсә,
у бу ишлар түпәйлидин гунакар һесаплиниду.

■ **5:2** һаг. 2:13; 2Кор. 6:17

5 Бириси жуқуриқи һәр қайси ишларда мән гунакар
болдум дәп билсә, у өз гунайини «мән мундақ гуна
қилдим» дәп иқрар қилсун;
6 андин өзи садир қилған гунайиниң кафарити үчүн
Пәрвәрдигарниң алдиға «итаәтсизликни тилигүчи
қурбанлиқ» сүпитидә ушшақ малдин сағлиқ вә я бир
чиши өшкини гуна қурбанлиғи қилип кәлтүрсун;
андин каһин уни гунайидин пакландурушқа униң
үчүн кафарәт кәлтүрсун.

7 Әгәр у қойлардин *қурбанлиқ* қилишқа қурби
йәтмисә, у қилған итаәтсизлиги үчүн икки пахтәк
яки икки бачкини елип келип, бирини гуна
қурбанлиғи үчүн, йәнә бирини көйдүрмә қурбанлиқ
үчүн Пәрвәрдигарниң алдиға сунсун. ■
8 У буларни каһинниң қешиға кәлтүргәндә, *каһин*
авал гуна қурбанлиғиға тәйярланғанни қурбанлиқ
қилип бойнини үзмәй, бешиға йеқин җайидин
толғисун, лекин бешини бойнидин үзүвәтмисун;
□ ■
9 андин гуна қурбанлиғиниң қенидин азғина елип
қурбангаһниң темиға чачсун; қалған қени болса
қурбангаһниң түвигә сиқип чиқирилсун. Буниң өзи
гуна қурбанлиғи болиду.
10 Амма иккинчисини болса бекитилгән бәлгүлимә
бойичә көйдүрмә қурбанлиқ қилип сунсун. Бу
йол билән каһин униң қилған гунайи үчүн кафарәт
кәлтүриду вә шу гуна униңдин кәчүрүлиду.■
11 Әгәр икки пахтәк яки икки бачкини кәлтүрүшкә
қурби йәтмисә, униңдакта гуна қилған киши гуна
қурбанлиғи үчүн есил ундин бир әфаһниң ондин

■ **5:7** Лав. 12:8; Луқа 2:24 □ **5:8 «каһин авал гуна қурбанкиқиға …»** — ибраний тилида «у аввак гуна қурбанкиқиға..». ■ **5:8** Лав. 1:15 ■ **5:10** Лав. 1:15

бирини кәлтүрсун; бу гуна қурбанлиғи болғачқа у
униң үстигә зәйтун мейи қуймисун яки үстигә һеч
қандақ мәстики салмисун; чүнки у гуна қурбанлиғи
болиду. □

12 У уни каһинниң қешиға кәлтүрсун вә каһин
буниңдин *сунғучиниң* «ядлиниш үлүши» сүпитидә
бир чаңгал елип, шуни Пәрвәрдигарға атап отта
сунулған қурбанлиқларға қошуп, қурбангаһниң
үстидә көйдүрсун. Буниң өзи гуна қурбанлиғи
болиду. ■

13 Бу йол билән у шу гуналардин қайсисини қилған
болса, каһин униң үчүн кафарәт кәлтүриду. Ашлиқ
һәдийәләрдикигә охшаш қалған қисми каһинға тәвә
болиду.■

14 Андин Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди:
—

15 Бириси билмәй Пәрвәрдигарға аталған муқәддәс
нәрсиләргә нисбәтән итаәтсизлик қилип гуна
өткүзсә, ундақта у Пәрвәрдигарниң алдиға ушшақ
малдин бежирим бир қочқарни итаәтсизлик
қурбанлиғи қилип кәлтүрсун; шу итаәтсизлик
қурбанлиғи болған қочқарниң баһасини сән
муқәддәс жайдики шәкәлниң өлчәм бирлиги бойичә

□ **5:11 «бир әфаһ»** — тәхминән 2 күрә яки 22 литр. ■ **5:12** Лав. 2:2; 4:35 ■ **5:13** Лав. 2:3

күмүч шәкәлгә тохтатқин. □ ■
16 Андин шу киши муқәддәс нәрсиләргә нисбәтән
өткүзгән хаталиғидин болған зиянни толдурсун,
шундақла зиянниң бәштин бири бойичә қошуп
каһинға төләм төлисун. Бу йол билән каһин
итаәтсизлик қурбанлиғи болған қочқарниң вастиси
билән униң үчүн кафарәт кәлтүриду; шу гуна
униңдин кәчүрүлиду.□
17 Әгәр бириси билмәй Пәрвәрдигарниң «қилма»
дегән һәр қандақ әмирлириниң бирәрисигә
хилаплиқ қилип, гунакар болған болса у
қәбиһлигиниң жазасиға тартилиду;
18 шундақ болса, у ушшақ малдин сән тохтатқан

□ **5:15 «сән... тохтатқин»** — бу айәттики әмир Муса пәйғәмбәрнгә ейтилған; шүбһисизки, униңдин кейин қайси каһин мәсъул болса шунңғиму ейтилиду. **«шәкәл»** — күмүчниң өлчими болуп, адәттә 11.4 грамға баравәр болуши мүмкин. «Муқәддәс жайдики шәкәлниң өлчәм бирлиги» шүбһисизки, пүткүл әл үчүн өзгәрмәс өлчәм болсун дәп муқәддәс жайда сақланған, муқим бекитилгән бир нәччә хил өлчәм бирлиги болса керәк. **«...ушшақ малдин бежирим бир қочқарни итаәтсизлик қурбанлиғи қилип кәлтүрсун; шу итаәтсизлик қурбанлиғи ... өлчәм бирлиги бойичә күмүч шәкәлгә тохтатқин»** — йәнә бир хил тәрҗимиси: — «...ушшақ малдин бежирим бир қочқарни итаәтсизлик қурбанлиғи қилип сунсун яки итаәтсизлик қурбанлиғиниң орниға сән каһин муқәддәс жайдики күмүч шәкәлниң бирлиги бойичә тохтатқан баһа бойичә күмүч шәкәл кәлтүрисун». ■ **5:15** Мис. 30:13; Лав. 27:2-27. □ **5:16 «... хаталиғидин болған зиянни толдурсун, шундақла зиянниң бәштин бири бойичә қошуп каһинға төләм төлисун»** — мошу айәтләрдики «зиян» әслидә кәлтүрүш керәк болған бир қурбанлиқ яки һәдийәниң қиммитини яки напак һаләттә булғап қойған муқәддәс нәрсиләрниң қиммитини көрсәтсә керәк. Ундақ гуна қилған киши: (1) бежирим бир қочқар елип келиду; (2) каһин шу қочқарға баһа қойиду; (3) қочқарниң баһаси зияндин кам болса шу киши толдуриду; (4) униңдин башқа зиянға бәштин бирини қошуп төләйду.

қимməттə бежирим бир қочқарни итаəтсизлик
қурбанлиғи қилип сунсун. Бу йол билəн каһин
униң билмəй өткүзгəн итаəтсизлиги үчүн кафарəт
кəлтүриду вə шу итаəтсизлик гунайи униңдин
кəчүрүлиду.
19 Бу итаəтсизлик қурбанлиғи болиду; чүнки у
дəрһəқиқəт Пəрвəрдигарниң алдида итаəтсизлик
қилған.

6

1 Андин Пəрвəрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди:
—
2 Əгəр бириси гуна қилип Пəрвəрдигарниң алдида
вапасизлиқ қилип, хошниси өзигə аманəт яки
капалəткə бəргəн бир нəрсə яки хошнисидин
зораванлиқ билəн булувалған мəлум бир нəрсə
тоғрисида ялған гəп қилған болса яки хошнисидин
наһəқлиқ билəн мəлум нəрсини тартивалған болса,
3 яки жүтүп кəткəн бир нəрсини тепивелип униңдин
танса яки кишилəрниң гуна садир қилған һəр қандақ
бир Иши тоғрисида ялған қəсəм ичсə, ■
4 У гуна қилған ишта өзини гунакар дəп тонуп йəтсə,
ундақта у буливалған яки наһəқ тартивалған нəрсə
яки униңға аманəткə берилгəн нəрсə болсун, яки
жүтүп кетип тепивалған нəрсə болсун, □
5 яки у һəр қандақ нəрсə тоғрисида ялған қəсəм
ичкəн болсун, униң һəммисини толуқ баһаси бойичə
төлисун, шундақла шу баниң бəштин бир қисми

■ **6:3** Чөл. 5:6 □ **6:4 «у гуна қилған ишта өзини гунакар дəп тонуп йəтсə,...»** — йəнə бир хил тəржимиси: «у гуна қилған ишта итаəтсизлик қилса,...».

бойичә қошуп төлисун; у итаәтсизлик қурбанлиғини
қилған күнидә төләмни егисигә тапшуруп бәрсун.
6 Андин у Пәрвәрдигарниң алдиға итаәтсизлик
қурбанлиғи сүпитидә ушшақ малдин сән тохтатқан
қиммәт бойичә бежирим бир қочқарни итаәтсизлик
қурбанлиғи қилип каһинниң қешиға елип кәлсун. □
7 Каһин бу йол билән униң үчүн Пәрвәрдигарниң
алдида кафарәт кәлтүриду вә у һәр қайси ишта
итаәтсизлик қилған болсиму у униңдин кәчүрүлиду.
8 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
9 Сән Һарун билән оғуллириға көйдүрмә қурбанлиқ
тоғрисида әмир қилип мундақ дегин: — Көйдүрмә
қурбанлиқ тоғрисидики қаидә-низам мундақ
болиду: — Көйдүрмә қурбанлиқ пүтүн кечә таң
атқичә қурбангаһтики очақниң үстидә көйүп турсун;
вә қурбангаһниң отини өчүрмәй йениқ турғузуңлар.
10 Каһин канап тонини кийип, яләңачлиғини
йепип, сағрисиғичә канап ич тамбал кийип
турсун; қурбангаһниң үстидики от билән
көйдүрүлгән көйдүрмә қурбанлиқниң күлини елип,
қурбангаһниң бир тәрипидә қойсун;
11 андин кийимлирини селиветип башқа
кийимләрни кийип, күлини чедиргаһниң сиртиға
елип чиқип пакиз бир җайда қойсун.
12 Қурбангаһниң оти болса һемишә йенип турсун;
уни һеч вақит өчүрүшкә болмайду, каһин өзи һәр
күни әтигәндә униңға отун селип, үстигә көйдүрмә
қурбанлиқни тизсун вә униң үстигә енақлиқ
қурбанлиғиниң мейини қоюп көйдүрсун.
13 Үзүлмәс бир от қурбангаһниң үстидә һемишә

□ **6:6 «сән тохтатқан қиммәт бойичә...»** — «сән» бу йәрдә Һарунни көрситиду; шүбһисизки, униңдин кейин қайси каһин мәсъул болса шуниму көрситиду.

көйүп турсун; у һәргиз өчүрүлмисун.

Аддий пухраларниң ашлиқ һәдийәлири

14 Ашлиқ һәдийә тоғрисидики қаидә-низам мундақ:
— Һарунниң оғуллиридин бири уни Пәрвәрдигарниң
алдиға, қурбангаһниң алдиға кәлтүрсун. ■
15 У ашлиқ һәдийә болған есил унға қолини селип
униңдин шундақла униңдики зәйтун мейидин
бир чаңгал елип вә һәдийәниң үстидики барлиқ
мәстикини қошуп, буларни қурбангаһ үстидә
көйдүрсун; бу һәдийәниң «ядлиниш үлүши» болуп,
Пәрвәрдигарниң алдида хушбуй кәлтүрүш үчүн
қилинған болиду. ■
16 Ешип қалғанлирини болса Һарун билән оғуллири
йесун; у ечитқу селинмай пиширилуп муқәддәс
бир җайда йейилсун; улар уни җамаәт чедириниң
һойлисида йесун.
17 У мутләқ ечитқусиз пиширилсун. Мән отта
Маңа сунулидиған қурбанлиқ-һәдийәләр ичидин
шуни уларниң өз үлүши болсун дәп уларға һәқ
қилип бәрдим; у гуна вә итаәтсизликни тилигүчи
қурбанлиқларға охшаш «әң муқәддәсләрниң бири»
һесаплиниду.
18 Һарунниң әвладидин болған әркәкләрниң
һәммиси буниңдин йесун; бу дәвирдин-дәвиргә
араңларда әбәдий бир бәлгүлимә болиду;
Пәрвәрдигарға атап отта сунулғанлиридин булар
уларниң үлүши болсун. Униңға қол тәккүзгүчи
җәзмән муқәддәс болуши керәк.□ ■

■ **6:14** Чөл. 15:4-21. ■ **6:15** Лав. 2:9 □ **6:18 «униңға қол тәккүзгүчи җәзмән муқәддәс болуши керәк»** — яки «униңға тәккүчи һәр қандақ нәрсә муқәддәс нәрсә болуши керәк». ■ **6:18** Мис. 29:37

19 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
20 Һарун Мәсиһлинидиған күнидә у вә оғуллириниң
Пәрвәрдигарниң алдиға сунидиғини мундақ болуши
керәк: — Улар үзүлмәс ашлиқ һәдийә сүпитидә есил
ундин бир әфаһниң ондин бирини сунуши керәк;
әтигини йеримини, ахшими йәнә йеримини сунсун.
□
21 У тавида зәйтун мейи билән етилсун; у зәйтун
мейиға чилап пиширилгәндин кейин сән уни елип
кир; ашлиқ һәдийәниң пиширилгән парчилирини
хушбуй сүпитидә Пәрвәрдигарға атап сунғин. □
22 Һаруниниң оғуллириниң қайсиси униң орнида
турушқа Мәсиһләнгән болса уму *һәдийәни* шундақ
тәйярлап сунсун; бу әбәдий мутләқ бир бәлгүлимә
болиду. Бу һәдийә Пәрвәрдигарға атап толуқ
көйдүрүлсун.
23 Каһинниң һәр бир ашлиқ һәдийәси болса пүтүнләй
көйдүрүлсун; у һәргиз йейилмисун.

Гуна қурбанлиғи тоғрисидики қаидә-низам

24 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
25 Һарун билән оғуллириға мундақ дегин: — Гуна
қурбанлиғи тоғрисидики қаидә-низам мундақ:
— Гуна қурбанлиғиму көйдүрмә қурбанлиқ
боғузлинидиған жайда, Пәрвәрдигарниң алдида
боғузлансун; бу хил қурбанлиқ «әң муқәддәсләрниң
бири» һесаплиниду.

□ **6:20 «бир әфаһ»** — тәхминән 2 күрә яки 22 литр. □ **6:21 «... кейин сән уни елип кир»** — «сән» бу йәрдә Һарунни көрситиду; шүбһисизки, униңдин кейин қайси каһин мәсъул болса шуниму көрситиду.

26 Гуна қурбанлиғини өткүзгүчи каһин өзи уни
йесун; қурбанлиқ муқәддәс бир йәрдә, җамаәт
чедириниң һойлисида йейилсун. ■
27 Униң гөшигә қол тәккүзгүчи һәр ким муқәддәс
болмиса болмайду, шуниңдәк әгәр униң қени
бирисиниң кийимигә чачрап кәтсә, ундақта қан
чечилған җай муқәддәс бир йәрдә жуюлсун.
28 Қайси сапал қазанда қурбанлиқ қайнитилип
пиширилған болса, у сундурулсун. Әгәр у мис
қазанда қайнитип пиширилған болса, у қирип
сүрүлсун һәм су билән жуюлсун.
29 Каһинлардин болған барлиқ әр кишиләр униңдин
йесә болиду. Бу «әң муқәддәсләрниң бири»
һесаплиниду.
30 Һалбуки, муқәддәс җайда кафарәт кәлтүрүш үчүн
қени җамаәт чедириға киргүзүлгән һәр қандақ
гуна қурбанлиғи болса, һәргиз йейилмисун, бәлки
пүтүнләй көйдүрүлсун.■

7

Итаәтсизлик қурбанлиғи тоғрисидики қаидә-низам

1 Итаәтсизлик қурбанлиғи тоғрисидики қаидә-низам
мана мундақ: — Бу *қурбанлиқ* «әң муқәддәсләрниң
бири» һесаплиниду.
2 Көйдүрмә қурбанлиқ боғузлинидиған җайда
итаәтсизликни тиләш қурбанлиғиму боғузлиниду;
каһин қенини қурбангаһниң үсти қисминиң әтрапиға
сәпсун.

■ **6:26** Һош. 4:8 ■ **6:30** Лав. 4:5; Ибр. 13:11

3 *Қурбанлиқ қилғучи киши* барлиқ мейини сунсун;
йәни майлиқ қуйруғи билән ич қарнини йөгәп
турған майни, □
4 икки бөрәкни вә уларниң үстидики һәмдә икки
янпишидики майни ажритип, жигәрниң бөрәккичә
болған чава мейини ажритип сунсун.
5 Каһин буларни Пәрвәрдигарға атап отта
сунулидиған қурбанлиқ сүпитидә қурбангаһта
көйдүрсун. Бу итаәтсизлик қурбанлиғи болиду.
6 Каһинлардин болған әр кишиләрниң һәммиси
буни йесун; у муқәддәс йәрдә йейилсун; у «әң
муқәддәсләрниң бири» һесаплиниду. □
7 Гуна қурбанлиғи қандақ болса итаәтсизлик
қурбанлиғиму шундақ болиду; улар иккиси
тоғрисидки қаидә-низам охшаш; бу қурбанлиқ
кафарәт кәлтүрүшкә қурбанлиқ өткүзгүчи каһинниң
өзигә тәвә болсун.

Көйдүрмә қурбанлиқлар вә ашлиқ һәдийәләрдин каһинларға тегидиған үлүши тоғрилиқ бәлгүлимә

8 Каһин бирисиниң сунған көйдүрмә қурбанлиғини
өткүзгән болса, көйдүрмә қурбанлиқниң териси шу
каһинниң болиду.
9 Тонурда пиширилған һәр бир ашлиқ һәдийә,
шундақла қазанда яки тавида етилгән һәр бир ашлиқ
һәдийә болса уни өткүзгән каһинниң болиду, йәни
каһинниң өзигә тәвә болиду.

□ **7:3 «Қурбанлиқ қилғучи киши»** — ибраний тилида «У».
□ **7:6 «муқәддәс йәрдә»** — бу сөзләр муқәддәс жайниң әтрапидики һойлини көрситиду, «муқәддәс чедир» («әң муқәддәс жай» вә «муқәддәс жай»)ни өз ичигә алмайду.

10 Һәр бир ашлиқ һәдийә, мәйли зәйтун мейи
арилаштурулған болсун, яки қуруқ кәлтүрүлгән
болсун, булар Һаруннің оғуллириниң һәр биригә
баравәр бөлүп берилиду.

Енақлиқ қурбанлиғи тоғрисидики қаидә-низам

11 Пәрвәрдигарға атап кәлтүрүлгән енақлиқ
қурбанлиғи тоғрисидики қаидә-низам мундақ: —
12 Сунмақчи болған киши уни тәшәккүр ейтиш үчүн
сунса, ундақта у «тәшәккүр қурбанлиғи» билән биллә
зәйтун мейи иләштүрүлгән петир тоғачлар, зәйтун
мейи сүрүлүп мәсиһләнгән петир һәмәк нанлар
вә есил ундин зәйтун мейиға чилап пиширилған
тоғачларниму кәлтүрсун. □ ■
13 Шу тоғачлардин башқа, йәнә тәшәккүр ейтидиған
енақлиқ қурбанлиғи билән биллә ечитқу селинған
нанларниму сунсун;
14 у шу сунғанлириниң һәр бир түридин бирни
елип Пәрвәрдигар үчүн *қош қоллап* сунидиған
«көтәрмә һәдийә» қилип кәлтүрсун; бу енақлиқ
қурбанлиғиниң қенини *қурбангаһниң үстигә* сәпкән
каһинниң өзигә тәгсун. □
15 Тәшәккүр билдүридиған енақлиқ қурбанлиғиниң
гөши болса қурбанлиқ қилинған шу күни йейилиши
керәк; *қурбанлиқни сунғучи киши* таң атқичә униң һеч
немисини қалдурмисун.□

□ **7:12 «петир тоғачлар»** — ибраний тилида бу сөз яки һалқисиман яки чәккүч билән тешилгән бир хил нанларни көрситиду. ■ **7:12** Зәб. 115:8 □ **7:14 «көтәрмә һәдийә»** — каһин яки һәдийәни сунған киши Пәрвәрдигарниң алдиға икки қоллап алаһидә егиз көтирип атиған һәдийә. «Көтәрмә һәдийә» адәттә қурбанлиққа мәсъул каһинға тәвә болиду.
□ **7:15 «қурбанлиқни сунғучи киши»** — ибраний тилида «у».

16 Әгәр униң сунған қурбанлиғи қәсимигә хас
қурбанлиқ яки ихтиярий кәлтүргән қурбанлиқ болса,
ундақта һайванниң гөши қурбанлиқ қилинған күндә
йейилсун; униңдин ешип қалғинини болса, әтисиму
йейишкә болиду; ■
17 лекин қурбанлиқниң гөшидин үчинчи күнигичә
ешип қалса, у отта көйдүрүлүши керәк.
18 Енақлиқ қурбанлиғиниң гөшидин үчинчи күнидә
йейилсә, ундақта қурбанлиқ қобул болмайду,
қурбанлиқ сунғучиниң һесавиғиму һесапланмайду,
бәлки мәкруһ болиду; кимдәким униңдин йесә өз
қәбиһлигиниң җазасиға тартилиду.
19 Шундақла напак нәрсигә тегип қалған гөшму
йейилмәслиги керәк, бәлки отта көйдүрүлүши
керәк. Һәр қандақ пак адәм *напак нәрсигә тәгмигән*
қурбанлиқниң гөшини йесә болиду.
20 Лекин кимки напак һаләттә туруп Пәрвәрдигарға
аталған енақлиқ қурбанлиғидин йесә, ундақта у өз
хәлқидин үзүп ташлиниду. □ ■
21 Кимки напак бир нәрсигә тегип кәтсә (мәйли напак
һаләттики адәм болсун, напак бир һайван болсун
яки һәр қандақ напак жиркиничлик нәрсә болсун)
вә шундақла Пәрвәрдигарға хас аталған енақлиқ
қурбанлиғиниң гөшидин йесә, ундақта у өз хәлқидин

■ **7:16** Лав. 19:6 □ **7:20 «өз хәлқидин үзүп ташлиниду»** — мошу сөзләрниң мундақ бир нәччә чүшәнчиси болуши мүмкин: (1) Пәрвәрдигар Өзи уни өлтүриду; (2) җамаәт уни өлтүрүши керәк; (3) җамаәт уни ибадәт сорунлиридин һайдиветиши яки пүткүл җәмийәт уни паливетиши керәк; (4) униңдин һеч нәсил қалдурулмайду. Бизниңчә башқа айәттә еник буйруқ көрситилмигәчкә, мошу йәрдә биринчи чүшәнчә (Худа Өзи шу адәмни дунийдин кәткүзиду) тоғра болуши мүмкин, дәп қараймиз. ■ **7:20** Лав. 15:3

үзүп ташлиниду.□

Аддий пухраларға қаритилған бәлгүлимиләр

22 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
23 Исраилларға мундақ дегин: — Силәр кала, қой вә
өшкиләрниң мейини һәргиз йемәңлар.
24 Өзлүгидин өлгән яки житқучлар боғуп қойған
һайванниң җәситиниң мейини һәр қандақ ишқа
ишләткили болиду, лекин һәргиз униңдин йемәңлар.
25 Чүнки кимки Пәрвәрдигарға атап отта
сунулидиған һәр қандақ һайванниң мейини
йесә, шуни йегән киши өз хәлиқлиридин үзүп
ташлиниду.□
26 Силәр һәр қандақ турар җайиңларда һеч
қандақ қанни, йәни учар-қанатларниң болсун
яки чарпайларниң болсун қенини һәргиз естимал
қилмаңлар. ■
27 Кимдәким һәр қандақ қанни естимал қилса, шу
киши өз хәлиқлиридин үзүп ташлиниду.□

Енақлиқ қурбанлиқлириниң каһинларға тәқдим қилинидиған қисимлири

28 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
29 Исраилларға мундақ дегин: — Кимки
Пәрвәрдигарға атап бир енақлиқ қурбанлиғи сунса,
ундақта у Пәрвәрдигарға хас болған һәдийәни шу
енақлиқ қурбанлиқтин айрип кәлтүрсун.

□ **7:21 «өз хәлқидин үзүп ташлиниду»** — 20-айәт вә изаһатини көрүң. □ **7:25 «өз хәлқидин үзүп ташлиниду»** — 20-айәт вә изаһатини көрүң. ■ **7:26** Яр. 9:4; Лав. 3:17; 17:14 □ **7:27 «өз хәлқидин үзүп ташлиниду»** — 20-айәт вә изаһатини көрүң.

30 Өз қоли билән Пәрвәрдигарға атиған, отта
сунулидиған һәдийәләрни, йәни май билән төшни
қошуп елип келип, төшни «пулаңлатма һәдийә»
сүпитидә Пәрвәрдигарниң алдида пулаңлатсун. □ ■
31 Каһин мейини қурбангаһ үстидә көйдүрүвәтсун.
Төш болса Һарун билән униң оғуллириға хас болсун.
32 Енақлиқ қурбанлиқлириңларниң оң арқа путини
силәр «көтәрмә һәдийә» сүпитидә каһинға бериңлар.
33 Һаруниниң оғуллиридин қайсиси енақлиқ
қурбанлиғиниң қени билән мейини сунған болса
өз үлүши үчүн оң арқа путини өзи алсун.
34 Чүнки мән Исраилларниң енақлиқ
қурбанлиқлиридин «пулаңлатма һәдийә» болған
төш билән «көтәрмә һәдийә» болған арқа путини
әбәдий бир бәлгүлимә билән Исраиллардин елип,
каһин Һарун вә униң оғуллириниң һәққи болсун дәп
уларға тәқдим қилдим.□ ■

35 *Муса* Һарун билән оғуллирини Пәрвәрдигарниң
қуллуғида каһин болушқа униң алдиға кәлтүргән
күнидә, уларға Пәрвәрдигарға атап отта сунулидиған
қурбанлиқлардин тәқдим қилинидиған каһинлиқ
үлүши мана шудур. □
36 *Муса* уларни Мәсиһлигән күнидә, Пәрвәрдигар бу
үлүшни Исраиллардин елип уларға берилсун дәп

□ **7:30 «пулаңлатма һәдийә»** — Пәрвәрдигарниң алдида егиз көтирип алаһидә пулаңлитидиған һәдийәдур. «Пулаңлатма һәдийә» адәттә барлиқ каһинларға тәвә болиду. ■ **7:30** Мис. 29:24 □ **7:34 «әбәдий бир бәлгүлимә»** — Тәвраттики «әбәдий» дегән сөз ибраний тилида икки мәнидә ишлитилиду: (1) мәңгү; (2) шу вақиттики чеки бекитилмигән, қәрәлсиз, мөһләтсиз узун бир мәзгилни көрситиду. «Қошумчә сөз»имизниму көрүң. ■ **7:34** Мис. 29:27; Чөл. 18:11 □ **7:35 «Муса»** — ибраний тилида «у».

әмир қилған. Бу *Исраилларға* дәвирдин дәвиргичә әбәдий бир бәлгүлимә болиду.□

Хуласә
37 Көйдүрмә қурбанлиқ билән ашлиқ һәдийәси, гуна қурбанлиғи билән итаәтсизлик қурбанлиғи, каһинлиққа тикләш қурбанлиғи билән енақлиқ қурбанлиғи тоғрисидики қаидә-низам мана шудур. □
38 Пәрвәрдигар Исраилларға: «Силәр бу Синай баявинида Пәрвәрдигарниң алдиға қурбанлиқлириңларни сунуңлар» дәп буйруған күнидә, у буларниң һәммисини Синай теғида Мусаға тапшурған еди.

8

Каһинларниң хас хизмәтләргә айрилиши — «Мис.» 40:17-38ниму көрүң
1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип: —
2 Һарунни оғуллири билән биллә, вә уларниң мәхсус кийимлирини, «мәсиһләш мейи»ни, гуна

□ **7:36 «Муса»** — ибраний тилида «у». □ **7:37 «каһинлиққа тикләш қурбанлиғи»** — бу хил қурбанлиқ енақлиқ қурбанлиғиға охшап кетиду, бу 8-бап, 22-32-айәтләрдә тәпсилий тәсвирлиниду. Ибраний тилида «каһинлиққа тикләш қурбанлиғи» «(қолларни) толдуруш қурбанлиғи» дегән сөзләр билән ипадилиниду — чүнки Худа бу мурасим арқилиқ Һарунниң әвлатлири болған каһинларниң қоллирини (1) қурбанлиқлар билән вә (2) каһинлиқ мәсъулийитини тапшуруш билән «толдурди».

қурбанлиғи болидиған топақ билән икки қочқарни, петир нан селинған севәтни елип келип, □ ■
3 *Исраилниң* пүтүн җамаитини җамаәт чедириниң кириш ағзиниң алдиға җәм қилғин, — деди.
4 Муса Пәрвәрдигар униңға буйруғинидәк қилди, җамаәт җамаәт чедириниң кириш ағзиниң алдиға жиғилди.
5 Андин Муса җамаәткә: — Пәрвәрдигар буйруған иш мана мундақ, — деди.■

6 Шуниң билән Муса Һарун билән униң оғуллирини алдиға кәлтүрүп уларни су билән жуюп,
7 *Һарунға* көйнәк кийдүрүп, бәлвағ бағлап, тонни кийдүрди вә үстигә әфодни япти; у әфодниң бәлвеғини бағлап, әфодни униңға тақап қойди. ■
8 Андин Муса униңға «қошен»ни тақап, қошенниң ичигә «урим билән туммим»ни селип, □ ■
9 Бешиға сәллә йөгәп Пәрвәрдигар униңға буйруғинидәк сәллиниң алди тәрипигә «алтун тахтилиқ муқәддәс отуғат»ни бекитип қойди.■

10 Андин Муса мәсиһләш мейини елип ибадәт чедири билән ичидики барлиқ нәрсиләрниң һәммисини мәсиһләп муқәддәс қилди.
11 У майдин елип қурбангаһқа йәттә мәртивә чечип, қурбангаһ билән униң барчә қача-қучилирини, жуюнуш деси вә тәглигини Худаға атап муқәддәс қилишқа мәсиһлиди.

□ **8:2 «мәсиһләш мейи»** — бу тоғрилиқ «Мис.» 30:23-33ни көрүң. ■ **8:2** Мис. 28:1, 2; 30:25 ■ **8:5** Мис. 29:4 ■ **8:7** Мис. 28:4 □ **8:8 «әфод», «қошен», «урим вә туммим»** — каһинлиқ кийимләр; «әфод», «қошен» («мәйдилик») вә «урим вә туммим» тоғрилиқ «Мис.» 28-бапни көрүң. ■ **8:8** Мис. 28:30 ■ **8:9** Мис. 28:36; 29:6

12 У йәнә мәсиһләш мейидин азрақ елип Һарунниң
бешиға қуюп уни Худаға атап муқәддәс қилишқа
мәсиһлиди. ■
13 Андин Муса Һарунниң оғуллирини алдиға
кәлтүрүп, Пәрвәрдигар униңға буйруғинидәк уларға
көйнәк кийдүрүп, бәллиригә бәлвағ бағлап, уларға
егиз бөкләрниму тақап қойди.□ ■

Каһинларни «Худаға атап тикләш» қурбанлиқлири

14 Андин у гуна қурбанлиғи қилинидиған топақни
йетиләп кәлди; Һарун билән униң оғуллири
гуна қурбанлиғи қилинидиған топақниң бешиға
қоллирини қойди. ■
15 У уни боғузлиди, андин Муса қенидин елип,
өз бармиғи билән қурбангаһниң мүңгүзлиригә,
чөрисигә сүрүп қурбангаһни гунадин паклиди;
қалған қанни болса у қурбангаһниң төвигә төкүп,
муқәддәс болушқа кафарәт кәлтүрди.
16 Андин у ич қарнини йөгәп турған майниң
һәммисини, жигәрниң үстидики чава майни, икки
бөрәк вә үстидики майлирини қошуп алди; андин
Муса буларни қурбангаһниң үстидә көйдүрди. □
17 Бирақ *Муса* топақниң териси билән гөши вә
тезигини болса Пәрвәрдигар өзигә буйруғинидәк
чедиргаһниң ташқирида отта көйдүрүвәтти.□ ■

■ **8:12** Зәб. 132:2 □ **8:13 «егиз бөкләр»** — бу сөз Һарунниң баш кийимидин башқа бир хил баш кийимни, бәлким егизрәк бир хил баш кийимни көрситиши мүмкин. ■ **8:13** Мис. 29:9 ■ **8:14** Мис. 29:1 □ **8:16 «Андин у ич қарнини...»** — «у» Һарунни көрситиши мүмкин. □ **8:17 «Муса...»** — ибраний тилида «у» — Мусани көрситиши мүмкин. ■ **8:17** Мис. 29:14; Лав. 4:11

18 Андин у көйдүрмә қурбанлиқ қилинидиған
қочқарни кәлтүрди; Һарун билән униң оғуллири
қоллирини қочқарниң бешиға қойди. □
19 *Һарун қочқарни* боғузлиди; андин Муса қенини елип
қурбангаһниң үсти қисминиң әтрапиға сәпти; □
20 *Һарун* қочқарни парчә-парчә қилип парчилиди;
андин Муса бешини, парчиланған гөшлирини барлиқ
мейи билән қошуп көйдүрди. □
21 Үчәй-қеринлири билән пачақлирини суда жуйди.
Андин Муса қочқарни пүтүн пети қурбангаһ үстидә
көйдүрди. Бу Пәрвәрдигар Мусаға буйруған,
«Пәрвәрдигарға атап отта сунулидиған хушбуй
чиқидиған қурбанлиқ» еди.■
22 Андин у каһинлиққа тикләш қурбанлиғи
қилинидиған қочқарни, иккинчи қочқарни
кәлтүрди; Һарун билән униң оғуллири қоллирини
қочқарниң бешиға қойди.
23 У уни боғузлиди; вә Муса униң қенидин елип
Һаруннинң оң қулиқиниң юмшиқи билән оң
қолиниң баш бармиғиға сүрүп вә оң путиниң чоң
бармиғиғиму сугап қойди. □
24 Андин Муса Һаруннинң оғуллирини алдиға
кәлтүрүп, қандин елип уларниң оң қулақлириниң
юмшиқи билән оң қоллириниң баш бармақлириға
сүрди, уларниң оң путлириниң чоң бармақлириғиму
сугап қойди, қалған қанни Муса қурбангаһниң
чөрисигә сәпти.

□ **8:18 «...у ... кәлтүрди;...»** — «у» Мусани көрситиши мүмкин. □ **8:19 «Һарун қучқарни боғузлиди...»** — ибраний тилида «у қучқарни боғузлиди...». □ **8:20 «Һарун қучқарни парчә-парчә қилип парчилиди»** — ибраний тилида «у қучқарни парчә-парчә қилип парчилиди;...». ■ **8:21** Мис. 29:18 □ **8:23 «У уни боғузлиди...»** — «у» Һарунни көрситиши мүмкин.

25 Шундақ қилип, у мейи билән майлиқ қуйруғини,
ич қарнини йөгәп турған барлиқ май билән
жигәрниң үстидики чава мейини, икки бөрәк вә
үстидики майлирини қошуп елип оң арқа путиниму
кесип елип, ■
26 Пәрвәрдигарниң алдидики петир нан селинған
севәттин бир петир тоғач билән бир зәйтун май
тоғичи вә бир данә һәмәк нанни елип буларни май
билән оң арқа путниң үстидә қойди;
27 андин уларниң һәммисини Һарун билән униң
оғуллириниң қоллириға тутқузуп, пулаңлатма
һәдийә болсун дәп Пәрвәрдигарниң алдида
пулаңлатти. ■
28 Андин Муса буларни уларниң қоллиридин
елип қурбангаһтики көйдүрмә қурбанлиқниң
үстидә қоюп көйдүрди. Бу «каһинлиққа тикләш
қурбанлиғи» болуп, Пәрвәрдигарға атап отта
сунулидиған, хушбуй чиқидиған қурбанлиқ еди.
29 Андин Муса төшни елип пулаңлатма һәдийә
сүпитидә Пәрвәрдигарниң алдида пулаңлатти;
Пәрвәрдигарниң униңға буйруғини бойичә,
«каһинлиққа тикләш қурбанлиғи» болған қочқарниң
бу қисми Мусаниң үлүши еди.■

Һарун вә оғуллирини Мәсиһ қилиш

30 Андин Муса Мәсиһләш мейидин вә қурбангаһниң
үстидики қандин бир аз елип, Һарун билән
униң кийимлиригә вә оғуллири билән уларниң
кийимлиригә сәпти. Шундақ қилип, у Һарун
вә кийимлирини, оғуллири билән уларниң
кийимлирини муқәддәс қилди.■

■ **8:25** Мис. 29:22 ■ **8:27** Мис. 29:24 ■ **8:29** Мис. 29:26; Лав. 7:33 ■ **8:30** Мис. 29:21

31 Муса Һарун билән униң оғуллириға мундақ
буйруди: — «Бу гөшни җамаәт чедириниң кириш
ағзида қайнитип пиширип шу йәрдә олтирип
«каһинлиққа тикләш қурбанлиғи»ға тәвә болған
севәттики нан билән қошуп йәңлар; буларни Һарун
билән оғуллири йесун, дәп буйруғинимдәк уни
йәңлар; ■
32 лекин гөш билән нандин ешип қалғанлириниң
һәммисини отта көйдүрүветиңлар.
33 Силәр йәттә күнгичә җамаәт чедириниң кириш
ағзидин чиқмай, Худаға атап каһинлиққа тикләш
күнлириңлар тошқичә шу йәрдә туруңлар; чүнки
силәрни Худаға атап каһинлиққа тикләш үчүн йәттә
күн кетиду.□
34 Бүгүн қилинған ишлар Пәрвәрдигарниң
буйруғини бойичә силәр үчүн кафарәт кәлтүрүлсун
дәп қилинди. □
35 Силәр өлмәслигиңлар үчүн Пәрвәрдигарниң
әмрини тутуп җамаәт чедириниң кириш ағзиниң
алдида кечә-күндүз йәттә күн турушуңлар керәк;
чүнки маңа шундақ буйрулди».
36 Һарун билән оғуллири Пәрвәрдигарниң Мусаниң
вастиси билән буйруғининиң һәммисини бежа
кәлтүрди.

■ **8:31** Мис. 29:32; Лав. 24:9 □ **8:33 «Худаға атап каһинлиққа тикләш»** — бу айәттики «Худаға атап каһинлиққа тикләш» ибраний тилида «қолни толдуруш» дегән ибарә билән ипадилиниду. 7:37 вә «Мис.» 28:41 вә изаһатини көрүң. Каһинлиқ вәзиписи асасән Худаниң қурбанлиқлирини өз қолиға елиш билән башлинатти. □ **8:34 «Бүгүн қилинған ишлар ... кафарәт кәлтүрүлсун дәп қилинди»** — яки «силәр үчүн кафарәт кәлтүрүлсун дәп, бүгүн қилинғандәк мундин кейинму һәм қилинсун, дәп Пәрвәрдигар буйруди».

9

Каһинларниң хизмитиниң муқәддәс ибадәт чедирида башлиниши

1 Сәккизинчи күни Муса Һарун билән униң оғуллири
вә Исраилниң ақсақаллирини чақирип,
2 Һарунға мундақ деди: — «Сән гуна қурбанлиғиға
бежирим бир мозайни, көйдүрмә қурбанлиққа
бежирим бир қочқарни өзүң үчүн елип,
Пәрвәрдигарниң алдиға кәлтүргин, ■
3 андин Исраилларға сөз қилип: — Силәр гуна
қурбанлиғи үчүн бир текә елип келиңлар, көйдүрмә
қурбанлиқ үчүн бир мозай вә бир қоза елип
келиңлар, һәр иккиси бежирим, бир яшқа киргән
болсун;
4 Пәрвәрдигарниң алдида сунушқа енақлиқ
қурбанлиғи сүпитидә бир топақ билән бир қочқарни
елип, зәйтун мейи иләштүрүлгән ашлиқ һәдийә
билән биллә кәлтүрүңлар; чүнки бүгүн Пәрвәрдигар
Өзини силәргә аян қилиду, дегин».

5 Улар Муса буйруған нәрсиләрни җамаәт чедириниң
алдиға елип кәлди; пүткүл җамаәт йеқин келип,
Пәрвәрдигарниң алдида һазир болуп турди.
6 Муса: — Мана, бу Пәрвәрдигар буйруған иштур;
буни қилсаңлар Пәрвәрдигарниң шан-шәриви
силәргә аян болиду, деди.
7 Шуниң билән Муса Һарунға: — Сән қурбангаһқа
йеқин берип гуна қурбанлиғиң билән көйдүрмә
қурбанлиғиңни сунуп өзүң вә хәлиқ үчүн кафарәт
кәлтүргин; андин хәлиқниң қурбанлиғиниму сунуп,
Пәрвәрдигар әмир қилғандәк улар һәққидә кафарәт
кәлтүргин» — деди.■

■ **9:2** Мис. 29:1 ■ **9:7** Лав. 16:6; Ибр. 7:27

8 Шуни девиди, Һарун қурбангаһқа йеқин берип
өзи үчүн гуна қурбанлиғи болидиған мозайни
боғузлиди.
9 Һарунниң оғуллири қанни униңға сунуп бәрди;
у бармиғини қанға тәккүзүп, қурбангаһниң
мүңгүзлиригә сүрди, қалған қанни қурбангаһниң
түвигә қуйди.
10 Гуна қурбанлиғиниң мейи билән икки бөрәк вә
жигәрниң үстидики чава майни елип, Пәрвәрдигар
Мусаға буйруғинидәк уларни қурбангаһ үстидә
көйдүрди.
11 Гөш билән терисини болса чедиргаһниң ташқириға
елип чиқип отта көйдүрди.
12 Андин у көйдүрмә қурбанлиқ қилидиған *қочқарни*
боғозлиди; Һарунниң оғуллири униңға қанни сунуп
бәрди; у буни қурбангаһниң үсти қисминиң әтрапиға
сәпти.
13 Андин улар парчә-парчә қилинған көйдүрмә
қурбанлиқни беши билән биллә униңға сунуп бәрди;
у буларни қурбангаһта көйдүрди.
14 У ич қарни билән пачақлирини жуюп, буларниму
қурбангаһниң үстидә, көйдүрмә қурбанлиқниң
үстигә қоюп көйдүрди.
15 Андин у хәлиқниң қурбанлиғини кәлтүрди;
хәлиқниң гуна қурбанлиғи болған текини боғузлап,
илгири һайванни сунғандәк униму гуна қурбанлиғи
қилип сунди. ■
16 У көйдүрмә қурбанлиқ қилидиған мални кәлтүрүп
буниму бәлгүлимә бойичә сунди.
17 Андин у ашлиқ һәдийәни кәлтүрүп униңдин
бир чаңгал елип әтигәнлик көйдүрмә қурбанлиққа

■ **9:15** Лав. 4:13

қошуп қурбангаһ үстидә көйдүрди.□ ■

18 Андин хәлиққә болидиған енақлиқ қурбанлиғи
болидиған топақ билән қочқарни боғузлиди.
Һарунниң оғуллири қенини униңға сунуп бәрди;
у буни қурбангаһниң үсти қисминиң әтрапиға сәпти.
19 Улар топақ билән қочқарниң май қисмини,
йәни майлиқ қуйруғи, ич қарнини йөгәп турған
майлирини, икки бөрәк вә жигәрниң чава мейини
елип,
20 Бу май парчилирини икки төшниң үстидә қойди,
һарун буларни қурбангаһниң үстидә көйдүрди. □
21 Ахирида Һарун икки төш билән оң арқа
путини пулаңлатма һәдийә сүпитидә Мусаниң
буйруғинидәк Пәрвәрдигарниң алдида пулаңлатти.
■
22 Андин Һарун қоллирини хәлиққә қаритип
көтирип, уларға бәхит тилиди; у гуна қурбанлиғи,
көйдүрмә қурбанлиқ вә енақлиқ қурбанлиғини
сунуп, *қурбангаһтин* чүшти.

23 Муса билән Һарун жамаәт чедириға кирип, йәнә
йенип чиқип хәлиққә бәхит тилиди; шуниң билән
Пәрвәрдигарниң шан-шәриви пүткүл хәлиққә аян
болди;
24 Пәрвәрдигарниң алдидин от чиқип, қурбангаһ
үстидики көйдүрмә қурбанлиқ билән майларни
житуп кәтти. Пүткүл хәлиқ буни көрүп, товлишип,
дүм жиқилишти.■

□ **9:17 «әтигәнлик көйдүрмә қурбанлиқ»** — һәр әтигәндә сунулуши керәк болған қоза қурбанлиғи («Мис.» 29:38-40ни көрүң). ■ **9:17** Мис. 29:38; Лав. 2:1 □ **9:20 «һарун ... көйдүрди»** — ибраний тилида «у ... көйдүрди». ■ **9:21** Лав. 7:32 ■ **9:24** 1Пад. 18:38; 2Тар. 7:1

10

Надаб билән Абиһу вә «ғәйрий от»

1 Һарунниң оғуллири Надаб билән Абиһу иккиси
өз хушбуйденини елип униңға от йеқип үстигә
хушбуйни селип, Пәрвәрдигар уларға буйруп
бақмиған ғәйрий бир отни Пәрвәрдигарға сунди;
□
2 шуниң билән Пәрвәрдигарниң алдидин от чиқип
уларни йәвәтти; шуан улар Пәрвәрдигарниң алдида
өлди.■
3 Муса Һарунға: — Мана, бу Пәрвәрдигарниң: «Мән
Маңа йеқин кәлгән адәмләрдә Өзүмниң муқәддәс
екәнлигимни көрситимән вә барлиқ хәлиқниң
алдида улуқлинимән» дегән сөзиниң өзидур, деди.
Шуни девиди, Һарун җим туруп қалди.■
4 Муса Һарунниң тағиси Уззиәлниң оғуллири болған
Мишаәл билән Әлзафанни чақирип уларға: — Силәр
йеқин келип өз қериндашлириңларни муқәддәс
җайниң алдидин көтирип, чедирғаһниң ташқириға
елип чиқиңлар» — деди.
5 Шуниң билән улар йеқин келип, уларни кийиклик
көйнәклири билән көтирип Мусаниң буйруғинидәк
чедирғаһниң ташқириға елип чиқти.
6 Муса Һарун вә оғуллири Әлиазар билән Итамарға:
— Силәр башлириңларни очуқ қоймаңлар,
кийимлириңларни житмаңлар; болмиса өзүңлар
өлүп, пүткүл җамаәткә ғәзәп кәлтүрисиләр; лекин
қериндашлириңлар болған пүткүл Исраил җәмәти

□ **10:1 «ғәйрий от»** — Надаб вә Абиһу бәлким (1) хушбуй пуритишта чоғни бәлким қурбангаһтин башқа бир йәрдин алған; (2) улар сунидиған хушбуйни тоғра арилаштурмиған («Мис.» 30:9ни көрүң); (3) улар хушбуй сунғанда Пәрвәрдигарниң ибадәтханисиға мунасивәтлик әмирләрниң бирәрсигә хилаплиқ қилған болса керәк.
■ **10:2** Чөл. 3:4; 26:61; 1Тар. 24:2 ■ **10:3** Лав. 8:35

Пәрвәрдигар яққан от түпәйлидин матәм тутуп жиғлисун.
7 Амма силәр болсаңлар Пәрвәрдигарниң Мәсиһләш мейи үстүңларға сүрүлгән болғачқа, жамаәт чедириниң ташқириға чиқмаңлар; болмиса өлисиләр, деди.
Шуни девиди, улар Мусаниң буйруғинидәк қилди.■

Һарун вә әвлатлириға тапиланған бәлгүлимиләр

8 Пәрвәрдигар Һарунға сөз қилип мундақ деди: —
9 «Сән өзүң вә оғуллириң шарап вә я башқа күчлүк һарақларни ичип, жамаәт чедириға һәргиз кирмәңлар; болмиса, өлүп кетисиләр. Бу силәр үчүн дәвирдин-дәвиргә әбәдий бир бәлгүлимә болиду.
10 Шундақ қилсаңлар, муқәддәс билән адәттикини, пак билән напакни пәриқ етип ажриталайдиған болисиләр;
11 шундақла Пәрвәрдигар Мусаниң вастиси билән Исраилларға тапшурған һәммә бәлгүлимиләрни уларға үгитәләйсиләр».
12 Муса Һарун вә униң тирик қалған оғуллири Әлиазар билән Итамарға мундақ деди: — «Силәр Пәрвәрдигарға атап отта сунулидиған қурбанлиқ-һәдийәләрдин ешип қалған ашлиқ һәдийәни елип уни қурбангаһниң йенида ечитқу арилаштурмиған һалда йәңлар; чүнки у «әң муқәддәсләрниң бири» һесаплиниду. □
13 Бу Пәрвәрдигарға атап отта сунулидиған нәрсиләрдин сениң несивәң вә оғуллириңниң

■ **10:7** Лав. 21:12 □ **10:12 «отта сунулидиған қурбанлиқ-һәдийәләр»** — «отта сунулидиған қурбанлиқ-һәдийәләр»дин бәзидә бир қисими қалдурулуп, каһинға вә бәзидә сунғучи кишиниң өзигиму йейишкә берилиду. Қалған қисми көйдүрүлиду, әлвәттә.

несиविси болғачқа, уни муқәддәс жайда йейишиңлар
керәк; чүнки маңа шундақ буйрулғандур. ■
14 Униңдин башқа пулаңлатма һәдийә қилинған
төш билән көтәрмә һәдийә қилинған арқа путни
сән вә оғул-қизлириң биллә пак бир жайда йәңлар;
чүнки булар сениң несивәң билән оғуллириңниң
несивиси болсун дәп, Исраилларниң енақлиқ
қурбанлиқлиридин силәргә берилгән.
15 Улар көтәрмә һәдийә қилинған арқа пут
билән пулаңлатма һәдийә қилинған төшни
отта сунулидиған майлири билән қошуп,
Пәрвәрдигарниң алдида пулаңлатма һәдийә
сүпитидә пулаңлитиш үчүн кәлтүрсун;
Пәрвәрдигарниң буйруғини бойичә булар сениң
вә оғуллириңниң несивиси болиду; бу әбәдий бир
бәлгүлимә болиду».

Гуна қурбанлиғиниң бузулуши

16 Андин Муса гуна қурбанлиғи қилидиған текини
издивиди, мана у аллиқачан көйдүрүлүп болған еди.
Бу сәвәптин у Һарунниң тирик қалған икки оғли
Әлиазар билән Итамарға аччиқлинип:
17 — Немишкә силәр гуна қурбанлиғиниң гөшини
муқәддәс жайда йемидиңлар? Чүнки у «әң
муқәддәсләрниң бири» һесаплинатти, Пәрвәрдигар
силәрни жамаәтниң гунайини көтирип улар үчүн
униң алдида кафарәт кәлтүрсун дәп, шуни силәргә
тәқсим қилған еди.
18 Мана, униң қени муқәддәс жайниң ичигә
кәлтүрүлмиди; силәр әслидә мән буйруғандәк уни

■ **10:13** Лав. 2:3; 6:16

муқәддәс җайда йейишиңлар керәк еди, — деди.□ ■
19 Лекин Һарун Мусаға: — Мана, булар бүгүн
тоғра иш қилип өзлириниң гуна қурбанлиғи билән
көйдүрмә қурбанлиғини Пәрвәрдигарниң алдида
сунди; мениң бешимға шу ишлар кәлди; әгәр мән
бүгүн гуна қурбанлиғиниң *гөшини* йегән болсам,
Пәрвәрдигарниң нәзиридә убдан болаттиму? —
деди.
20 Муса буни аңлап җававидин рази болди.

11

Һалал вә һарам җаниварлар

1 Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға мундақ деди: —
2 Исраилларға мундақ дегин: — Йәр йүзидики барлиқ
һайванларниң ичидин силәргә йейишкә болидиған
җаниварлар шуки: — ■
3 Һайванлар ичидә һәм туяқлири пүтүн ачимақ
(туяқлири пүтүнләй йерик) һәм көшигүчи
һайванларниң һәр бирини йесәңлар болиду. □
4 Лекин көшигүчи яки ачимақ туяқлиқ һайванлардин
төвәндикиләрни йемәслигиңлар керәк: —
Төгә: чүнки у көшигини билән туйиғи ачимақ әмәс.
Шуңа у силәргә һарам болиду.

□ **10:18 «униң қени муқәддәс җайниң ичигә кәлтүрүлмиди»** — каһинлар вә пүтүн хәлиқ җамаитиниң гуна қурбанлиғиниң қени муқәддәс җайниң ичигә елип кирилиду; каһинлар мошу хил қурбанлиқниң гөшини йейишигә болмайтти (4:1-21ни көрүң). ■ **10:18** Лав. 4:5; 6:26; 16:27 ■ **11:2** Қан. 14:4; Рос. 10:14 □ **11:3 «көшигүчи»** — мошу йәрдә икки-үч ашқазини бар һайванларнила әмәс, бәлки йәнә озуқни юмшақ чайнайдиған барлиқ һайванларни көрситиду.

5 Суғур болса көшигини билән туйиғи ачимақ әмәс —
у силәргә һарам болиду.□
6 Тошқан болса буму көшигини билән туйиғи ачимақ
әмәс — у силәргә һарам болиду.
7 Чошқа болса туяқлири ачимақ (туяқлири пүтүнләй
йериқ) болғини билән көшимигини үчүн силәргә
һарам болиду.
8 Силәр шу һайванларниң гөшидин йемәслигиңлар
керәк вә уларниң өлүгигиму тәгмәңлар. Улар болса
силәргә һарам болиду.

9 Суда яшайдиған җаниварлардин төвәндикиләрни
йейишкә болиду: — судики, йәни дәрия-
деңизлардики җаниварлардин қанити вә
қасирақлири болғанларни йейишкә болиду;
10 лекин дәрия-деңизларда яшайдиған, йәни
суларда топ-топ үзидиған барлиқ җаниварлардин,
қасирақлири яки қанити болмиғанлирини
йемәслигиңлар керәк; улар силәргә жиркиничлик
саналсун.
11 Мәзкур җаниварлар дәрвәқә силәргә жиркиничлик
саналсун; силәр уларниң гөшидин йемәслигиңлар
керәк; уларниң өлүгини жиркиничлик дәп қараңлар.
12 Судики җаниварларниң ичидин қанити билән
қасириғи болмиған җаниварларниң һәммиси
силәргә жиркиничлик саналсун.

Һалал вә һарам қушлар

13 Учар-қанатлардин төвәндикиләр силәргә
жиркиничликтур; улар йейилмәслиги керәк вә

□ **11:5 «суғур»** — яки «сичқан» — тағларда яшайдиған кичик бир һайван.

силәргә жиркиничлик болсун: — йәни бүркүт, қорултаз-тапқушлар, деңиз бүркүти, □
14 қарлиғач қуйируқлуқ сар, лачин вә уларниң хиллири,
15 һәммә қарға-қозғунлар вә уларниң хиллири,
16 мөшүкяпилақ, төгиқуш, чайка, сар вә уларниң хиллири,
17 һувқуш, қарна, ибис, □
18 аққу, сақийқуш, белиқъалғуч, □
19 ләйләк, турна вә униң хиллири, һөпүп вә шәпәрәң қатарлиқлар силәргә һарам саналсун.□

Һалал вә һарам һашарәтләр

20 Буниңдин башқа төрт путлап маңидиған, учидиған ушшақ жаниварларниң һәммиси силәргә жиркиничлик болиду.
21 Һалбуки, төрт путлап маңидиған, учидиған ушшақ жаниварлардин төвәндикиләрни йесәңлар болиду: — пути билән үгилик пачиғи болуп, йәр йүзидә сәкрәләйдиғанларни йесәңлар болиду; □

□ **11:13 «қорултаз-тапқушлар»** — ибраний тилида «устихан чаққучи қуш». Йәни бир тәрҗимиси «белиқъалғуч». □ **11:17 «һувқуш»** — яки «кичик һувқуш». **«қарна»** — яки «суға суңгүгүчи». Буниң қандақ қуш екәнлигини билиш тәс. □ **11:18 «аққу»** — буниң қандақ қуш екәнлигини билиш тәс. **«белиқъалғуч»** — яки «доғдақ» □ **11:19 «турна»** — яки «қотан». **«..., турна вә униң хиллири, һөпүп вә шәпәрәң қатарлиқлар...»** — бу тизимликтики қушларниң көпинчисиниң ибраний тилидики нами Тәвратта пәқәт бир-икки қетим көрүнгән болғачқа, уларниң қайси қушлар екәнлигини топтоғра бекитиш бәзидә мүмкин болмайду. Һалбуки, уларниң умумий типлири, шүбһисизки, тәрҗимимиздәк болиду. □ **11:21 «төрт путлап маңидиған»** — ибранийларниң көзқаришичә һашарәтләр төрт пути билән маңиду, уларниң алдинқи иккиси «қол» һесаплиниду.

22 буларниң ичидин силәргә йейишкә
болидиғанлири: — чекәткә вә униң хиллири, қара
чекәткә вә униң хиллири, томузға вә униң хиллири,
чақчиқиз вә униң хиллири.
23 Лекин төрт путлуқ болған өмилигүчи һәм
учидиған һәммә башқа жаниварлар силәргә
жиркиничлик саналсун.□

Өлүкләр тоғрилиқ

24 Бу жаниварлардинму мундақ йол билән напак
болисиләр; бирким уларниң өлүк тенигә тәгсә кәч
киргичә напак һесаплиниду.
25 Кимдәким буларниң өлүгиниң бир қисмини
көтәрсә өз кийимлирини жуюши керәк, у киши
кәч киргичә напак һесаплиниду.
26 Туяқлири ачимақ, бирақ пүтүнләй бөлүнмигән
яки көшимәйдиған һайванларниң һәммиси силәргә
һарамдур; һәр ким *уларниң өлүгигә* тәгсә напак
саналсун. □
27 Төрт пути билән маңидиған һайванларниң ичидин
тапини билән маңидиғанларниң һәммиси силәргә
напак болуп, һәр ким уларниң өлүк тәнлиригә тәгсә
кәч киргичә напак санилиду.

□ **11:23 «силәргә йейишкә болидиғанлири: — чекәткә вә униң хиллири, ... чақчиқиз вә униң хиллири... һәммә башқа жаниварлар силәргә жиркиничлик саналсун»** — «чекәткә»дин башқа, ибраний тилидин бу һарашәтләрниң намлирини жәзмләштүрүш тәс. Биз «қошумчә сөз»имиздә һалал-һарам һайванлар үстидә тохтилимиз. □ **11:26 «һәр ким уларниң өлүгигә тәгсә...»** — ибраний тилида «һәр ким уларға тәгсә...» — шүбһисизки, бу уларниң өлүклирини көрситиду (24-айәтни көрүң). Чүнки алайли, ешәкни миниш адәмни напак қилмайду.

28 Кимки уларниң өлүгини көтәрсә өз кийимлирини
жуюши керәк, у киши кәч киргичә напак туриду. Бу
һайванлар болса силәргә һарам болиду.

29 Йәр йүзидә өмилигүчи ушшақ җаниварларниң
ичидин силәргә һарам болғанлар мунулар: — қариғу
зокор, чашқан, кәсләнчүк вә уларниң түрлири, □
30 салма, қизил кәсләнчүк, там кәсләнчүги, түгүрүк
кәсләнчүк вә хамелеон қатарлиқлар һарам болиду. □
31 Буларниң һәммиси йәр йүзидә өмүлигүчи һәммә
ушшақ җаниварларниң ичидә силәргә һарам болиду;
уларниң өлүгигә тәгсә, кәч киргичә напак санилиду.
32 Бу җаниварларниң өлүги һәр қандақ немигә чүшүп
қалса шу немә напак һесаплиниду — һәр қандақ
яғач қача-қуча болсун, кийим болсун, терә болсун,
тағар болсун, һәр қандақ ишқа ишлитилидиған әсвап
болсун, суға чилиниши керәк; улар кәч киргичә
напак санилип, кейин пак болиду.■
33 Буларниң бири сапалдин ясалған һәр қандақ қача
ичигә чүшүп қалса, шу қача ичидики һәммә нәрсә
напак саналсун вә қача өзи сундурулсун.
34 Әгәр қачидики судин аш-таам үстигә чачрап кәтсә,
аш-таам напак саналсун вә шундақла қачидики һәр
қандақ ичимликму напак саналсун.
35 Һәр немигә ундақ өлүкниң бирәр қисми чүшүп
қалсиму, напак саналсун. Әгәр тонур вә очақ болса,
напак болди дәп чеқиветилсун; улар силәргә һарам
болсун.
36 Лекин шундақ әһвалда булақ яки су жиғилидиған
көлчәк йәнила пак санилиду; амма бирким уларниң

□ **11:29 «чашқан»** — яки «сесиқ күзән». □ **11:30 «... түгүрүк кәсләнчүк вә хамелеон қатарлиқлар»** — «хамелеон»дин башқа җаниварларниң намлирини ибраний тилидин җәзмләштүрүш тәс. ■ **11:32** Лав. 15:12

өлүк тенигә тәгсә напак болиду.
37 Әгәр ундақ өлүкниң бирәр қисми теришқа
тәйярланған данларға чүшүп қалса, буму йәнила
пак санилиду.
38 Лекин әгәр данниң үстигә су қуюлғандин кейин
шундақ бир өлүкниң бирәр қисми чүшүп қалса,
ундақта бу данлар силәргә напак саналсун.
39 Әгәр силәргә йейишкә болидиған һайванлардин
бири өлүп қалса, униң өлүгигә тәккән киши кәч
киргичә напак саналсун.
40 Кимки ундақ өлүкниң гөшидин йесә, өз
кийимлирини жуюши керәк вә кәч киргичә напак
саналсун; шундақла ундақ бир өлүкни көтәргән
кишиму кийимлирини жуюши керәк вә у киши кәч
киргичә напак саналсун.
41 Йәр йүзидә өмүлигүчи һәммә ушшақ җаниварлар
жиркиничлик санилип, һәргиз йейилмисун.
42 Қосиғи билән беғирлап маңидиған җанивар
болсун, йәр йүзидә жүрүп төрт пути билән
яки көп путлири билән маңидиған өмилигүчи
җаниварларниң һәртүрлүгини болса, уларни һәргиз
йемәңлар; чүнки улар жиркиничликдур.
43 Силәр болсаңлар мундақ өмилигүчи
җаниварниң сәвәвидин өзүңларни жиркиничлик
қилмаслиғиңлар керәк. Өзүңларни улар түпәйлидин
напак қилмаңлар, болмиса уларниң сәвәвидин
булғинип қалисиләр;
44 чүнки Мән Худайиңлардурмән. Силәр өзүңларни
Өзүмгә атап муқәддәс қилишиңлар керәк; Мән Өзүм
муқәддәс болғач силәрму өзүңларни муқәддәс
тутушуңлар керәк. Силәр өзүңларни йәр йүзидә
өмилигүчи ушшақ һәр қандақ җаниварларниң
сәвәвидин напак қилмаңлар. ■

■ **11:44** Лав. 19:2; 20:7; 1Пет. 1:16

45 Чүнки Мән өз Худайиңлар болушқа
силәрни Мисир зиминидин чиқирип кәлгән
Пәрвәрдигардурмән; силәр муқәддәс болуңлар,
чүнки Мән муқәддәстурмән.
46 Шулар болса чарпай билән учар-қанатлар, суда
жүридиған һәр бир жанивар билән йәр йүзидә
өмилигүчи һәр бир ушшақ жаниварлар тоғрисидики
қанун-бәлгүлимидур.
47 Булар билән һарам-һалални уқуп, йейишкә
болидиған һайван билән йейишкә болмайдиған
һайванларни пәриқ етәләйсиләр.

12

Аял кишиниң туғуттин кейинки «паклиниши»

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
2 Исраилларға сөз қилип мундақ дегин: — «Аял киши
һамилдар болуп оғул туғса, адәт көрүп ағриқ болған
күнлиридикидәк йәттә күнгичә напак саналсун. □
3 Сәккизинчи күни оғли болса хәтнә қилинсун. □ ■
4 Аял болса шуниңдин кейин оттуз үч күнгичә «қан
паклиниш»та турсун; паклиниш күнлири тамам

□ **12:2 «адәт көрүп ағриқ болған күнлири»** — ибраний тилида «айрим туруш күнлири». Қиз-аяллар адәт көргән вақтида «напак» һесаплинип, ери билән биллә болса ериму кәч киргичә «напак» һесаплиниду, шундақла муқәддәс ибадәтханиға кирсә яки қурбанлиқларниң гөшлиридин йесә болмайду. Лекин Тәврат-Инжил бойичә һәр қандақ вақитларда Худаниң хәлқи дуа-ибадәт қилса боливериду! □ **12:3 «хәтнә қилинсун»** — ибраний тилида «униң хәтнилиги кесилсун» дегән сөзләр билән ипадилиниду.
■ **12:3** Яр. 17:12; Луқа 1:59; 2:21; Юһ. 7:22

болмиғичә һеч бир муқәддәс нәрсигә тәгмисун,
муқәддәс җайғиму кирмисун. □
5 Әгәр у қиз туғса ундақта адәт күнлиридикидәк икки
һәптигичә напак туруп, андин атмиш алтә күнгичә
«қан паклиниш»та турсун.
6 Мәйли оғул яки қиз туғсун, қан паклиниш күнлири
тамам болғандин кейин у аял көйдүрмә қурбанлиқ
үчүн бир яшқа киргән қозини, гуна қурбанлиғи үчүн
бир бачка яки пахтәкни елип җамаәт чедириниң
кириш ағзиға, каһинниң қешиға кәлтүрсун.
7 Каһин уни Пәрвәрдигарниң алдида сунуп, шу аял
үчүн кафарәт кәлтүриду; шуниң билән у хунидин пак
болиду. Оғул яки қиз туққан аял тоғрисидики қанун-
бәлгүлимә мана шудур.
8 Әгәр униң қозиға қурби йәтмисә, у икки пахтәк
яки икки бачка кәлтүрсун; уларниң бири көйдүрмә
қурбанлиқ үчүн, йәнә бири гуна қурбанлиғи үчүн
болиду; шу йол билән каһин униң үчүн кафарәт
кәлтүриду; у аял пак болиду.□

13

Һәр хил терә кесәллири тоғрилиқ бәлгүлимиләр

1 Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға сөз қилип мундақ
деди: —

□ **12:4 «шуниңдин кейин оттуз үч күнгичә «қан паклиниш»та турсун»** — аял өз еригә йеқинлишиш тәрәптә «пак» һесаплинатти, лекин муқәддәс чедирға кирип қурбанлиқ қилишқа болмайтти. □ **12:8 «Әгәр униң қозиға қурби йәтмисә...»** — ибраний тилида: — «Әгәр униң қоза елишқа қоли қисқилиқ қилса...». **«у аял пак болиду»** — бу бабтики «аялларниң паклиғи» дегән тема тоғрилиқ көп уқушмаслиқлар болғачқа, биз у тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә азрақ тохтилимиз.

2 Бирисиниң бәдинининң терисидә бир чиқан, яки
тәмрәткә яки пақирақ ташма чиқип, униңдин
бәдинининң терисидә песә-мохо кесилиниң җараһити
пәйда болған болса, у киши Һарун каһинниң
яки униң каһин оғуллиридин бириниң қешиға
кәлтүрүлсун. □
3 Каһин униң бәдинининң җараһитигә қарайду;
җараһәт болған җайниң түки ақирип кәткән һәмдә
җараһәтму әтрапидики теридин чоңқурақ көрүнсә,
бу песә-мохо кесәллигидур. Шуңа каһин уни
көргәндин кейин шу кишини «напак» дәп җакалисун.
4 Лекин әгәр униң бәдинининң терисидики пәйда
болған әшу ялтирақ чиқан ақ болуп, әтрапидики
теридин чоңқурақ көрүнмисә вә түкиму ақирип
кәтмигән болса, каһин бу җараһәт бар кишини йәттә
күнгичә айрим солап қойсун.
5 Йәттинчи күни каһин униңға қарисун вә әгәр
җараһәт охшаш туруп, терисидә кеңийип кәтмигән
болса, каһин уни йәнә йәттә күнгичә айрим солап
қойсун.
6 Йәттинчи күни каһин униңға йәнә қарисун вә
җараһәтниң рәңги суслашқан вә кеңийип кәтмигән
болса, ундақта каһин уни «пак» дәп җакалисун;
җараһәтниң пәқәт бир чақа екәнлиги бекитилип,
кесәл киши өз кийимлирини жуюп пак саналсун.
7 Лекин әгәр у каһинға көрүнүп «пак» дәп
җакалангандин кейин шу чақа терисидә кеңийип
кәтсә, ундақта у йәнә бир қетим каһинға көрүнсун.
8 Каһин униңға йәнә қарисун вә әгәр чақа униң

□ **13:2 «бәдинининң терисидә»** — демәк, сақал яки чачлири ичидә әмәс (29-37ниму көрүң). **«песә-мохо»** — бу баблардики «песә-мохо» кесили пәқәт мохо кесили болупла қалмай, бәлки нәччә хил терә кесәлликлирини көрситиши мүмкин. «Қошумчә сөз»имизни көрүң.

терисидә кеңийип кәткән болса, каһин уни «напак» дәп җакалисун; у җараһәт песә-моходур.
9 Әгәр биркимдә песә-мохо җараһити пәйда болуп қалса каһинниң қешиға кәлтүрүлсун.
10 Каһин униң җараһитигә сәпселип қарисун; вә әгәр терисидә ақ бир чиқан пәйда болған, түки ақирип кәткән болса вә чиқан чиққан җайда әт-гөши көрүнүп қалған болса,
11 бу униң бәдининиң терисигә чүшкән кона песә-мохо җараһитиниң қайтидин қозғилиши болуп, каһин уни «напак» дәп җакалисун. У напак болғини үчүн уни солашниң һаҗити йоқ.
12 Лекин әгәр песә-мохо қозғилип, җараһити бар кишиниң терисигә йейилип кәткән болса, каһин нәгила қариса шу йәрдә шу «песә-мохо» болса, терисини бешидин путиғичә қаплап кәткән болса,
13 ундақта каһин униңға сәпселип қарисун; мана, шу песә-мохо җараһити пүтүн бәдинини қаплап кәткән болса, у җараһити бар кишини «пак» дәп җакалисун; чүнки униң пүтүн бәдини ақирип кәткән болуп, у «пак» дәп саналсун.
14 Лекин қачаники униңда әт-гөши көрүнүп қалса, у киши напак саналсун.
15 Каһин мундақ көрүнгән әт-гөшигә қарап, у кишини «напак» дәп җакалисун; чүнки шу әт-гөш напак болуп, у песә-мохо кесилидур.
16 Һалбуки, әгәр әт-гөши қайтидин өзгирип, ақарса у киши йәнә каһинниң қешиға кәлсун.
17 Каһин униңға сәпселип қарисун; җараһәт ақарған болса, каһин җараһити бар кишини «пак» дәп җакалисун; у пак санилиду.
18 Әгәр биркимниң бәдининиң терисигә һүррәк чиқип сақийип,

19 һүррәкниң орнида ақ чиқан яки қизғуч дағ пәйда
болған болса, каһинға көрситилсун.
20 Каһин униңға сәпселип қарисун; әгәр дағ
әтрапидики теридин қеникрақ көрүнсә, шундақла
униңдики түкләр ақирип қалған болса, ундақта
каһин уни «напак» дәп җакалисун; чүнки бу
һүррәктин қозғилип пәйда болған песә-мохо кесили
җараһитидур.
21 Лекин каһин униңға сәпселип қариғанда, дағ
чиққан җайда ақирип қалған түкләр болмиса, вә
дағму әтрапидики теридин қеникрақ болмиса, рәңги
сәл сусрақ болған болса, ундақта каһин уни йәттә
күнгичә айрим солап қойсун.
22 Әгәр дағ дәрвәқә терисигә йейилип кәткән болса,
каһин уни «напак» дәп җакалисун; чүнки бу *песә-мохо*
җараһитидур.
23 Амма әгәр дағ өз җайида тохтап йейилмиған болса,
бу пәқәт һүррәкниң зәхми, халас; каһин уни «пак»
дәп җакалисун.

Көйүк яриси тоғрилиқ

24 Әгәр бирисиниң бәдининиң терисиниң мәлум
җайи көйүп қелип, көйгән җай ақ-қизғуч яки
пүтүнләй ақ дағ болуп қалса,
25 каһин униңға сәпселип қарисун; әгәр шу дағдики
түкләр ақирип кәткән, дағму әтрапидики теридин
қеникрақ болуп қалған болса, ундақта бу көйүк
ярисидин пәйда болған песә-мохо кесилидур; каһин
уни «напак» дәп җакалисун; чүнки у песә-мохо
җараһитидур.
26 Лекин әгәр каһин сәпселип қариғанда, дағниң
орнида һеч қандақ ақирип кәткән түк болмиса,
шундақла дағму әтрапидики теридин қеник болмиса,

бәлки рәңги сус болса, ундақта каһин уни йәттә күнгичә айрим солап қойсун.
27 Йәттинчи күни каһин униңға йәнә қарисун; дағ терисидә кеңийип кәткән болса, каһин уни «напак» дәп җакалисун; чүнки у песә-мохо җараһитидур.
28 Амма әгәр дағ җайида тохтап, йейилмиған болса, шундақла рәңги сус болса, бу пәқәт көйүктин болған чавартқу, халас; каһин уни «пак» дәп җакалисун; чүнки у көйүкниң татуғи, халас.

Чач яки сақал ичидә пәйда болған җараһәтләр

29 Әгәр бир әр яки аял кишиниң бешида яки сақилида җараһәт пәйда болса,
30 каһин җараһәткә сәпселип қарисун; әгәр җараһәт әтрапидики теридин қеникрақ көрүнсә, үстидә шалаң сериқ түк болса, ундақта каһин уни «напак» дәп җакалисун; чүнки бу җараһәт қақач болуп, баш яки сақалдики песә-мохониң аламитидур.
31 Әгәр каһин қақач җайға сәпселип қариғанда, у әтрапидики теридин қеник көрүнмисә, шундақла униң ичидә һеч қандақ қара түкму болмиса, ундақта каһин қақичи бар кишини йәттә күнгичә айрим солап қойсун.
32 Каһин йәттинчи күни қақачқа йәнә сәпселип қарисун; қақач кеңийип кәтмәй, үстидиму һеч қандақ сериқ түк болмиса, шундақла қақач әтрапидики теридин қеник көрүнмисә,
33 җараһити бар киши барлиқ чач-сақилини чүшүрүвәтсун; қақачниң өзини ғирдимисун. Каһин қақичи бар кишини йәнә йәттә күнгичә айрим солап қойсун.
34 Йәттинчи күни каһин қақачқа сәпселип қарисун; әгәр қақач теридә кеңийип кәтмигән болса, шундақла

әтрапидики теридин қениқ көрүнмисә, каһин уни
«пак» дәп җакалисун. Андин у кийимлирини
жуйсун; шуниң билән у пак санилиду.
35 Лекин әгәр у «пак» дәп җакаланғандин кейин қақач
теридә кеңийип кәтсә,
36 каһин униңға йәнә сәпселип қарисун; әгәр қақач
теридә кеңийип кәткән болса, сериқ түкниң бар-
йоқлуғини тәкшүрүшниң һаҗити йоқ; чүнки бу
киши напактур.
37 Әгәр қақач җайида шу пети қелип, үстидин қара
түк үнүп чиққан болса, қақач сақайған болиду; шу
киши пак болғачқа, каһин уни «пак» дәп җакалиши
керәк.
38 Әгәр әр яки аял кишиниң бәдининиң терисидә дағ
пәйда болуп, бу дағлар пақирақ һәм ақ болса
39 каһин сәпселип қарисун; әгәр бәдәнниң
терисидики шу дағлар суслишип боз рәңгә йүзләнгән
болса, бу теридин чиққан бир ташма, халас; бу киши
пак саналсун.

Пайнәкбаш тоғрилиқ

40 Әгәр биркимниң бешиниң түклири чүшүп кәткән
болса, у пәқәт бир тақир баш, халас; у пак саналсун.
41 Әгәр униң бешиниң түки пешанә тәрипидин
чүшкән болса, у пәқәт пайнәкбаш, халас; у йәнила
пак саналсун.
42 Лекин әгәр униң тақир беши яки пайнәк бешида
қизғуч ақ дағ көрүнсә, ундақта шу җараһәт униң
тақир беши яки пайнәк бешидики песә-мохо
кесилиниң бир аламитидур.
43 Каһин җараһитигә сәпселип қарисун; әгәр униң
тақир бешида яки пайнәк бешида ишшиқ җараһәт

болса һәмдә песә-мохо кесилиниң аламитидәк қизғуч ақ көрүнсә,
44 ундақта у песә-мохо кесилигә гириптар болған адәм болуп, напак һесаплиниду. Униң бешиға шундақ җараһәт чүшкән болғач, каһин уни мутләқ «напак» дәп җакалисун.
45 Шундақ җараһити бар песә-мохо кесили болған киши кийимлири житиқ, чачлири чувуқ, бурут-сақили йепиқлиқ һалда: «Напак, напак!» дәп товлап жүрүши керәк. □ ■
46 Шу җараһити болған барлиқ күнләрдә у «напак» санилиду; у напак болғачқа, айрим туруши керәк; униң туралғуси чедирғаһниң сиртида болсун.

Кийим-кечәк, рәхт яки терә-хурумларда пәйда болған «песә-мохо» кесили

47 Әгәр бир кийимдә, мәйли жуңдин яки канаптин тикилгән болсун униңда песә-мохо из-деғи пәйда болса, □
48 йәни канап яки жуңдин тоқулған рәхттә, өрүш жипида яки арқақ жиплирида болсун, терә-хурумда яки теридин етилгән һәр қандақ нәрсиләрдә песә-мохо из-деғи болса, □
49 шундақла кийим-кечәк яки терә-хурумда, өрүш жип яки арқақ жиплирида, я терә-хурумдин етилгән нәрсиләрдә пәйда болған из-дағ йешилрақ яки қизғуч болса бу из-дағ «песә-мохо из-деғи» дәп қарилип

□ **13:45 «чачлири чувуқ»** — яки «беши очуқ». ■ **13:45** Жиғ. 4:15 □ **13:47 «песә-мохо из-деғи»** — ибраний тилида «песә-мохо яриси». □ **13:48 «өрүш жипида»** — яки «тәг жипи» — тоқулмиларниң бойиға тартилған жипи.

каһинға көрситилсун. □
50 Каһин *дақ*қ*а* сәпселип қарисун, андин из-дағ пәйда
болған нәрсини йәттә күнгичә айрим сақлисун.
51 У йәттинчи күни из-дағқа қарап бақсун; из-дағ
чүшкән кийим-кечәк, мәйли арқақ жипта яки өрүш
жипта болсун, яки терә-хурумда яки терә-хурумдин
етилгән нәрсидә болсун, у кеңийип кәткән болса, бу
из-дағ чириткүч песә-мохо кесили дәп һесаплинип,
улар напак саналсун.
52 Шуниңдәк каһин өрүш жип яки арқақ жипида
из-дағ болса кийим-кечәк яки терә-хурумдин
етилгән нәрсидә шундақ из-дағ болса уларниму
көйдүрүвәтсун; чүнки бу чириткүч песә-мохо
кесилидур. Мундақ нәрсиләрниң һәммисини отта
көйдүрүш керәктур.
53 Лекин каһин униңға сәпселип қариғанда, из-дағ
кийим-кечәктики өрүш жипта болсун, арқақ жипта
болсун, яки терә-хурумдин етилгән нәрсидә болсун,
из-дағ кеңәймигән болса,
54 ундақта каһин деғи бар нәрсини жуюлсун дәп
буйруп, иккинчи қетим уни йәттә күнгичә сақлисун.
55 Бу нәрсә жуюлғандин кейин каһин йәнә даққа
сәпселип қарисун; әгәр униң рәңги өзгәрмигән
болса (гәрчә кеңийип кәтмигән болсиму), у йәнила
напактур; сән уни отта көйдүргин. Чүнки мәйли
униң из-деғи ич йүзидә болсун яки таш йүзидә
болсун у чириткүч из-дағ һесаплиниду.
56 Лекин әгәр каһин сәпселип қариғанда, мана,

□ **13:49 «...кийим-кечәк яки терә-хурумда ... пәйда болған из-дағ йешилрақ яки қизғуч болса бу из-дағ «песә-мохо из-деғи» дәп қарилип каһинға көрситилсун»** — бу айәтләрдә тилға елинған «песә-мохо кесили»ниң рәхт-кийимгә яки терә-хурумға жуқуши бәлким адәмни һәйран қалдурарлиқ иш болуши мүмкин. Бу тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң.

дағниң рәңги жуюлғандин кейин суслишип кәткән
болса, у шу қисмини кийим-кечәктин, өрүш жиптин
яки арқақ жиптин болсун, яки терә-хурумдин болсун
уни житип елип, ташливәтсун.
57 Әгәр бу из-дағ кийим-кечәктә, мәйли арқақ жипта
яки өрүш жипта болсун, я терә-хурумдин етилгән
нәрсидә көрүнсун, бу кеңийдиған бир хил песә-
мохо из-деғи дәп саналсун; сән у чаплашқан кийим-
кечәкни көйдүрүвәткин.
58 Лекин әгәр из-дағ кийим-кечәктә болсун (өрүш
жипида яки арқақ жипида болсун) яки терә-
хурумдин етилгән нәрсидә болсун, жуюлуш билән
чиқип кәтсә, ундақта бу егин иккинчи қетим
жуюлсун, андин пак саналсун.
59 Песә-мохо кесилиниңкидәк из-дағ пәйда болған
жуң яки канап рәхттин тоқулған кийим-кечәк (из-
дағ өрүш жипта яки арқақ жипта болсун) яки терә-
хурумдин етилгән нәрсиләр тоғрисидики қанун-
бәлгүлимә мана шудур; буниң билән уларни пак яки
напак җакалашқа болиду.

14

Песә-мохо кесәллиридин паклиниш бәлгүлимилири

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
2 Песә-мохо болған киши пак қилинидиған күнидә
беҗа қилиш керәк болған қанун-бәлгүлимә
мана төвәндикидәктур: — У каһинниң алдиға
кәлтүрүлсун. ■

■ **14:2** Мат. 8:4; Мар. 1:44; Луқа 5:14; 17:14

3 Каһин чедиргаһниң ташқириға чиқип, песә-мохо
болған кишигә сәпселип қарисун; әгәр песә-мохо
болған киши кесилидин сақайған болса,
4 Ундақта каһин пак қилинидиған кишигә пак, тирик
қуштин иккини униңға қошуп кедир яғичи, қизил
рәхт вә зофа кәлтүрүшкә буйрусун. □
5 Андин каһин қушларниң бирини еқин су
қачиланған сапал козиниң үстидә боғузлаңлар дәп
буйрусун; □
6 андин тирик қушни болса, каһин уни кедир
яғичи, қизил рәхт вә зофа билән елип келип, бу
нәрсиләрниң һәммисини тирик қуш билән биргә
еқин суниң үстидә боғузланған қушниң қениға
чилисун,
7 андин песә-моходин пак қилинидиған кишигә йәттә
қетим сепиши билән уни пак дәп җакалисун; вә
тирик қушни далаға қоюп бәрсун.

«Пак қилиниш»тики йәттә күн

8 Песә-моходин пак қилинидиған киши
кийимлирини жуюп, бәдинидики барлиқ түкләрни
чүшүрүп, суда жуюнғандин кейин пак һесаплиниду.
Андин униңға чедиргаһқа киришкә иҗазәт болиду;
пәқәт у йәттә күнгичә өз чедириниң тешида туруши
керәк.
9 Йәттинчи күни у бәдинидики һәммә түкләрни
чүшүрсун; башниң чач-сақаллири вә қешини, йәни
барлиқ түклирини чүшүрсун; у кийимлирини жуюп
өз бәдинини суда жуйсун, андин пак болиду.

□ **14:4 «қизил рәхт»** — яки «қизил жип». **«зофа»** — бир хил өсүмлүк; башқа бир исми «лепәкгүл». □ **14:5 «еқин су қачиланған сапал козиниң үстидә...»** — яки «еқин су үстидә тутуп турулған сапал козиниң үстидә...».

Сәккизинчи күни

10 Сәккизинчи күни у икки бежирим әркәк қоза билән
бир яшқа киргән бежирим чиши қозидин бирни,
шуниңдәк бир *әфаһниң* ондин үчигә баравәр зәйтун
мейи иләштүрүлгән есил ун «ашлиқ һәдийә»ни, бир
лог зәйтун мейини кәлтүрсун. □
11 Уни «пак» дәп җакалайдиған бу рәсим-қаидини
өткүзидиған каһин пак қилинидиған кишини вә
у нәрсиләрни җамаәт чедириниң кириш ағзида,
Пәрвәрдигарниң алдида һазир қилсун.
12 Андин каһин әркәк қозиларниң бирини елип
итаәтсизлик қурбанлиғи қилип сунуп, униң билән
биллә шу бир лог зәйтун мейиниму кәлтүрүп,
пуланңлатма һәдийә сүпитидә Пәрвәрдигарниң
алдида пуланңлатсун.
13 Қоза болса муқәддәс бир җайниң ичидә гуна
қурбанлиғи билән көйдүрмә қурбанлиқлар
боғузлинидиған җайда боғузлансун; чүнки
итаәтсизлик қурбанлиғи болса гуна қурбанлиғиға
охшаш, каһинға тәвә болуп «әң муқәддәсләрниң
бири» санилиду.□ ■
14 Каһин итаәтсизлик қурбанлиғиниң қенидин елип
пак қилинидиған кишиниң оң қулиқиниң юмшиқиға
вә оң қолиниң чоң бармиғи билән оң путиниң чоң
бармиғиғиму сүрүп қойсун.
15 Андин каһин шу бир лог зәйтун мейидин елип,
өзиниң сол қолиниң алиқиниға азғина қуйсун.
16 Каһин оң бармиғини сол қолидики зәйтун мейиға
чилап, Пәрвәрдигарниң алдида йәттә қетим бармиғи
билән сәпсун.

□ **14:10 «бир лог»** — бәлким тәхминән бир летрниң йерими болуши мүмкин. □ **14:13 «муқәддәс бир җай»** — мошу йәрдә муқәддәс җайниң һойлисини көрситиду. ■ **14:13** Лав. 7:7

17 Андин каһин қолидики қалған майдин елип, пак
қилинидиған кишиниң оң қулиқиниң юмшиқиға,
оң қолиниң баш бармиғиға вә оң путиниң баш
бармиғиға сүрүлгән итаәтсизлик қурбанлиғиниң
қениниң үстигә сүрүп қойсун.
18 Сүрүп болуп, каһин қолидики ешип қалған майни
пак қилинидиған кишиниң бешиға қуйсун. Бу йол
билән каһин униң үчүн Пәрвәрдигарниң алдида
кафарәт кәлтүриду.
19 Андин каһин гуна қурбанлиғини сунуп,
пак қилинидиған кишини напаклиғидин пак
қилишқа кафарәт кәлтүриду; ахирида у көйдүрмә
қурбанлиқни боғузлисун.
20 Каһин көйдүрмә қурбанлиқ билән ашлиқ
һәдийәни қурбангаһта сунсун. Бу йол билән каһин
униң үчүн кафарәт кәлтүрүп, у киши пак болиду.
21 Лекин у кәмбәғәлликтин шундақ қилишқа
қурби йәтмисә, өзигә кафарәт кәлтүрүш үчүн
«пулаңлатма һәдийә» сүпитидә ялғуз бир әркәк
қозини итаәтсизлик қурбанлиғи қилип кәлтүрсун,
шуниңдәк ашлиқ һәдийә үчүн бир әфаһниң ондин
биригә баравәр зәйтун мейи иләштүрүлгән есил ун
билән бир лог зәйтун мейини кәлтүрсун □
22 вә өз әһвалиға яриша икки пахтәк яки икки бачка
елип кәлсун; бири гуна қурбанлиғи үчүн, йәнә бири
көйдүрмә қурбанлиқ үчүн болсун;

□ **14:21 «кафарәт кәлтүрүш үчүн ... ялғуз бир әркәк қозини итаәтсизлик қурбанлиғи қилип кәлтүрсун»** — мошу йәрдә «итаәтсизлик қурбанлиғи»ниң сәвәп-мәхсити ениқ көрүниду — кесәл болған киши кесили түпәйлидин Худаға һеч қандақ қурбанлиқ яки һәдийә суналмиса, шу вақиттики сунмиған қурбанлиқлири үчүн Худаға қәриздар дәп һесаплиниду. «Итаәтсизлик қурбанлиғи» болса бу қәризниң орнида болатти. Мәсилән мәзкур китап, 5-бап, 14-19-айәтни көрүң.

23 сәккизинчи күни буларни өзиниң пак қилиниши
үчүн жамаәт чедириниң кириш ағзиға елип
келип, Пәрвәрдигарниң алдида каһинниң қешиға
кәлтүрсун.
24 Каһин итаәтсизлик қурбанлиғи болидиған әркәк
қоза билән шу бир лог майни елип, буларни
пулаңлатма һәдийә сүпитидә Пәрвәрдигарниң
алдида пулаңлатсун.
25 Итаәтсизлик қурбанлиғи қилинған әркәк қозини
болса өзи боғузлисун; андин каһин итаәтсизлик
қурбанлиғиниң қенидин азғина елип, пак
қилинидиған кишиниң оң қулиқиниң юмшиқиға,
оң қолиниң баш бармиғиға вә оң путиниң баш
бармиғиға сүрсун.
26 Андин каһин майдин елип, сол қолиниң алиқиниға
азғина қуйсун.
27 Шундақ қилип, каһин оң бармиғи билән сол
қолидики майдин Пәрвәрдигарниң алдида йәттә
қетим сәпсун.
28 Андин каһин өзи қолидики майдин елип, пак
қилинидиған кишиниң оң қулиқиниң юмшиқиға
вә оң қолиниң баш бармиғи билән оң путиниң
баш бармиғиға итаәтсизлик қурбанлиғиниң қениниң
үстигә сүрсун.
29 Шуниң билән Пәрвәрдигарниң алдида униңға
кафарәт кәлтүрүшкә каһин қолидики майниң
қалғинини пак қилинидиған кишиниң бешиға
қуйсун;
30 андин шу киши өз қурбиға қарап пахтәктин бирни
яки бачкидин бирни сунсун;
31 өз қурбиға қарап, бирини гуна қурбанлиғи, йәнә
бирини көйдүрмә қурбанлиқ қилип ашлиқ һәдийә
билән биллә сунсун. Бу йолда каһин Пәрвәрдигарниң
алдида пак қилинидиған киши үчүн кафарәт

кәлтүриду.
32 Өзидә песә-мохо болған, пак қилиниши үчүн
важип болидиған нәрсиләрни кәлтүрүшкә қурби
йәтмәйдиған кишиләр тоғрисидики қанун-
бәлгүлимә мана шулардур.

Песә-мохо кесили басқан өйләр тоғрилиқ

33 Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға мундақ деди: —
34 — Силәр Мән өзүңларға мирас қилип беридиған
Қанаан зиминиға киргәндин кейин, Мән силәр егә
болидиған шу зиминдики бир өйгә бир хил песә-мохо
ярисини әвәтсәм,
35 өйниң егиси каһинниң қешиға берип, униңға
буни мәлум қилип: «Мениң өйүмгә ваба жуққандәк
көрүниду», дәп мәлум қилиши керәк.□
36 Каһин болса: — Өйдики һәммә нәрсиләр напак
болмисун үчүн мән берип бу вабаға сәпселип
қараштин бурун өйни бекарлаңлар, дәп буйрусун.
Андин каһин кирип өйгә сәпселип қарисун.
37 У шу вабаға сәпселип қариғинида, мана өйниң
тамлириға ваба дағлири жуққан җайлар кавак болса,
һәм йешилға майил яки қизғуч болуп, тамниң
йүзидин қеникрақ болса, □
38 каһин өйниң ишигиниң алдиға чиқип, ишикни
йәттә күнгичә тақап қойсун.
39 Андин каһин йәттинчи күни йенип келип,
сәпселип қариғинида, өйниң тамлиридики из-дағ
кеңийип кәткән болса,

□ **14:35 «мениң өйүмгә ваба жуққандәк көрүниду»** — бу айәтләрдә тилға елинған «песә-мохо Кесили»ниң өйләргә жуқуши бәлким адәмни һәйран қиларлиқ иш болуши мүмкин. Бу тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизни көрүң. □ **14:37 «... кавак болса»** — яки «томпийип чиққан болса». Ибраний тилидики бу сөз Муқәддәс Китапта бирла қетим тепилиду.

40 каһин: — Ваба жуққан ташларни чиқирип шәһәрниң сиртидики напак бир жайға ташливетиңлар, дәп буйрусун.

41 Шуниң билән биргә у өйниң ичиниң төрт әтрапини қирдорсун вә улар қирған сугақни болса шәһәрниң тешидики напак бир жайға төкүвәтсун.

42 Андин улар башқа ташларни елип, илгәрки ташларниң орнида қойсун вә башқа һак лай етип, униң билән өйни қайтидин сугисун.

43 Әгәр у ташларни чиқирип, өйни қирдуруп қайтидин сугатқандин кейин, өйдә ваба деғи йәнә пәйда болса,

44 ундақта каһин йәнә кирип буниңға сәпселип қарисун. Сәпселип қариғинида, мана из-дағ өйдә кеңийип кәткән болса, бу өйгә жуққини чириткүч ваба болиду; өй напак санилиду.

45 Бу вәҗидин улар өйни, йәни яғач-таш вә барлиқ сугиқи билән биллә чүшүрүп, һәммисини көтирип шәһәрниң сиртидики напак бир жайға ташливәтсун.

46 Кимдәким өй тақалған мәзгилдә униңға кирсә, у кәч киргичә напак санилиду.

47 Әгәр бирким өй ичидә ятқан болса, кийимлирини жуйсун; вә әгәр бириси өйдә ғизаланған болса, уму өз кийимлирини жуйсун.

48 Лекин каһин кирип, өйгә сәпселип қариғинида өй сугалғандин кейин ваба униңда кеңийип кәтмигән болса, ундақта каһин өйни «пак» дәп җакалисун; чүнки униңдики ваба сақайған болиду.

49 Андин у өйниң пак қилиниши үчүн икки қуш, кедир яғичи, қизил рәхт билән зофа елип келип,

50 қушларниң бирини еқин су қачиланған сапал

козиниң үстидә боғузлисун; □
51 андин у кедир яғичи, зофа, қизил рәхт вә
тирик қушни биллә елип келип, бу нәрсиләрниң
һәммисини боғузланған қушниң қениға, шундақла
еқин суға чилап, өйгә йәттә мәртивә сәпсун;
52 бу йол билән у өйни қушниң қени, еқин су,
тирик қуш, кедир яғичи, зофа вә қизил рәхт арқилиқ
напаклиқтин паклайду.
53 Андин у тирик қушни шәһәрниң сиртида, далада
қоюп бәрсун. У шундақ қилип, өй үчүн кафарәт
кәлтүриду; у өй пак санилиду.
54 Булар болса һәр хил песә-мохо җараһити, қақач,
55 кийим-кечәк вә өйгә жуққан песә-мохо вабаси,
55b теридики чиқанлар, тәмрәткә вә пақирақ ақ из-
дағлар тоғрисидики қанун-бәлгүлимидур.
56 Шу бәлгүлимиләр билән бир нәрсиниң қайси
әһвалда напак, қайси әһвалда пак болидиғанлиғини
пәриқ етишкә көрсәтмә беришкә болиду; мана бу
песә-мохо тоғрисидики қанун-бәлгүлимидур.

15

Ақма тоғрилиқ

1 Пәрвәрдигар Муса билән Һарунға сөз қилип мундақ
деди: —
2 Исраилларға мундақ дәңлар: — һәр қандақ
әркәкниң өз тенидин ақма чиқса шу киши шу ақма
сәвәвидин напак саналсун. □

□ **14:50 «...еқин су қачиланған сапал козиниң үстидә»** — яки «... еқин су үстидә тутуп турулған сапал козиниң үстидә». □ **15:2 «...әркәкниң өз тенидин ақма чиқса...»** — бу айәтләрдики «әркәкниң тени» дегән сөз көп йәрләрдә әврәт, уят йәрлирини көрситиду.

3 Ақма чиқиштин болған напаклиқ тоғрисидики
һөкүм шуки, ақмиси мәйли тенидин еқип турсун яки
еқиштин тохтитилған болсун, шу киши йәнила напак
саналсун;
4 мундақ ақма болған киши ятқан һәр бир орун-көрпә
напак санилиду вә у қайси нәрсиниң үстидә олтарса
шу нәрсиму напак санилиду.
5 Кимки у ятқан орун-көрпигә тәгсә, өз кийимлирини
жуюп, суда жуюнсун, андин кәч киргичә напак
саналсун.
6 Шуниңдәк кимки мундақ ақма болған киши
олтарған нәрсидә олтарса өз кийимлирини жуюп,
суда жуюнсун вә кәч киргичә напак саналсун.
7 Кимки ақма болған кишиниң тенигә тәгсә, өз
кийимлирини жуюп, суда жуюнсун, вә кәч киргичә
напак саналсун.
8 Әгәр ақма болған киши пак бирисигә түкүрсә, шу
киши өз кийимлирини жуюп, суда жуюнсун, кәч
киргичә напак саналсун.
9 Қайсибир егәр-тоқумниң үстигә *ақма болған* киши
минсә, шу нәрсә напак саналсун.
10 Кимки униң тегидә қоюлған нәрсиләргә тәгсә кәч
киргичә напак санилиду; вә кимки шу нәрсиләрни
көтәрсә, өз кийимлирини жуюп, суда жуюнсун, вә кәч
киргичә напак саналсун.
11 Ақма болған киши қолини жуймастин биркимгә
тәккүзсә, шу киши өз кийимлирини жуюп, суда
жуюнсун вә кәч киргичә напак саналсун.
12 Ақма болған киши сапал қачини тутуп салса, шу
қача чеқиветилсун; яғач қача болса суда жуюлсун.■

«Ақмидин паклиниш» тоғрилиқ

13 Қачаники ақма бар киши ақма һалитидин қутулса,
өзиниң пак қилиниши үчүн йәттә күнни һесаплап

■ **15:12** Лав. 6:21; 11:33

өткүзүп, андин кийимлирини жуюп, еқин суда
жуюнсун; андин пак санилиду.
14 Сәккизинчи күни икки пахтәк яки икки
бачкини елип, җамаәт чедириниң кириш ағзиға,
Пәрвәрдигарниң алдиға кәлтүрүп, каһинға
тапшурсун.
15 Каһин улардин бирини гуна қурбанлиғи үчүн,
йәнә бирини көйдүрмә қурбанлиқ үчүн сунсун. Бу
йол билән каһин Пәрвәрдигарниң алдида униң ақма
болғанлиғиға кафарәт кәлтүриду.
16 Әгәр бир әркәкниң мәнийси өзлүгидин чиқип
кәткән болса, у пүтүн бәдинини суда жуйсун, у кәч
киргичә напак саналсун.
17 Шуниңдәк адәмниң мәнийси қайси кийимигә яки
терисигә жуқуп қалса, суда жуюлсун вә кәч киргичә
напак саналсун.
18 Әр вә аял киши бир-биригә йеқинлишиши билән
мәний чиқса, иккиси жуюнсун вә кәч киргичә напак
саналсун.

Аял кишиләрдики ақма келиш тоғрилиқ

19 Әгәр аял кишиләр ақма келиш һалитидә турса вә
ақмиси хун болса, у йәттә күнгичә «айрим» турсун;
кимки униңға тәгсә кәч киргичә напак саналсун. □
20 «Айрим» туруш мәзгилидә, қайси нәрсиниң
үстидә ятса, шу нәрсә напак санилиду, шундақла
қайси нәрсиниң үстидә олтарған болса, шу нәрсиму
напак саналсун.

□ **15:19 «ақма келиш һалити»** — бу айәтләрдә көрсилитилгән ағриқларниң көпинчиси әврәт, уят йәрлиридики һаләтләтни көрсәтсә керәк. **«айрим»** — бу айәттики «айрим» — айрим солап қоюлсун дегәнни билдүрмәйду (мәсилән, 24-айәтни көрүң).

21 Һәр ким униң орун-көрписигә тәгсә өз
кийимлирини жуюп, суда жуюнсун вә кәч киргичә
напак саналсун.
22 Һәр ким у олтарған нәрсигә тәгсә, өз кийимлирини
жуюп, суда жуюнсун вә кәч киргичә напак саналсун.
23 Вә әгәр бирким у ятқан яки олтарған җайда
қоюлған бирәр нәрсигә тәгсә, кәч киргичә напак
саналсун.
24 Әгәр бир әр киши шу һаләттики аял билән биргә
ятса, шундақла униң хун напаклиғи шу әргә жуқуп
қалса, у йәттә күнгичә напак саналсун; у ятқан һәр
бир орун-көрпиму напак саналсун.□ ■
25 Әгәр аял кишиниң адәт вақтиниң сиртидиму бир
нәччә күнгичә хуни келип турса, яки хун ақмиси
адәт вақтидин ешип кәткән болса, ундақта бу напак
қан еқип турған күнлириниң һәммисидә, у адәт
күнлиридә турғандәк саналсун, йәнә напак саналсун.
■
26 Қан кәлгән һәр бир күндә у қайси орун-көрпә
үстидә ятса, булар у адәт күнлиридә ятқан орун-
көрпиләрдәк һесаплиниду; у қайси нәрсиниң
үстидә олтарған болса, шу нәрсә адәт күнлириниң
напаклиғидәк напак саналсун.
27 Һәр ким бу нәрсиләргә тәгсә напак болиду; шу
киши кийимлирини жуюп, суда жуюнсун вә кәч
киргичә напак саналсун.

□ **15:24 «хун напаклиғи»** — әр-аял биллә ятқанда аялниң адити туюқсиз келип қелип, хун қени тәсадипийлиқтин әр кишигә тегип кетишини көрситиду. Әгәр әр киши аялниң адәт көргинини билип туруп униңға йеқинлашқан болса, ундақта һәр иккиси (аял киши мәҗбурланмиған болса, әлвәттә) Худаниң беваситә көрситидиған җазасиға учрайду (20:18ни көрүң). Шүбһисизки, Худаниң бу әмирдики мәхсити, аял кишиләргә айниң әң қийин вақтида арам бериштин ибарәт еди. ■ **15:24** Лав. 18:19 ■ **15:25** Мат. 9:20

Аял кишиләрниң һәйиздин башқа хун келиштин паклиниши

28 Аял киши қачан хун келиштин сақайса, у йәттә
күнни һесаплап, өткүзүп болғанда пак санилиду.
29 Сәккизинчи күни у икки пахтәк яки икки бачкини
елип жамаәт чедириниң кириш ағзиға, каһинниң
қешиға кәлтүрсун.
30 Каһин буларниң бирини гуна қурбанлиғи үчүн,
йәнә бирини көйдүрмә қурбанлиқ үчүн өткүзсун;
бу йол билән каһин униң напак ақма қенидин
пак болушиға униң үчүн Пәрвәрдигарниң алдида
кафарәт кәлтүриду.

Хуласә

31 Силәр мошу йол билән Исраилларни
напаклиғидин үзүңлар; болмиса, улар напаклиғида
туриверип, уларниң арисида турған мениң туралғу
чедиримни булғиши түпәйлидин напак һалитидә
өлүп кетиду.
32 Ақма келиш һалитидә болған киши вә мәний кетиш
билән напак болған киши тоғрисида,
33 Шуниңдәк хун келиш күнлиридики ағриқ аял киши
тоғрилиқ, ақма һаләттә болған әр вә аял тоғрилиқ,
напак һаләттики аял биллә ятқан әр тоғрилиқ кәлгән
қанун-бәлгүлимә мана шулардур.

16

«Кафарәт күни»

1 Һарунниң икки оғли Пәрвәрдигарниң алдиға
йеқинлишиши билән өлүп кәтти. Улар өлүп

кәткәндин кейин, Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилди. ■

2 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди: — «Сән өз
қериндишиң Һарунға: «Сән өлүп кәтмәслигиң үчүн
пәрдиниң ичидики муқәддәс җайға қоюлған әһдә
сандуғиниң үстидики «кафарәт тәхти»ниң алдиға
һәр вақит кәлмә», дегин. Чүнки Мән «кафарәт
тәхти»ниң үстидики булутта аян болимән. ■

3 Һарун *әң* муқәддәс җайға муну йол билән кирсун:
— Гуна қурбанлиғи үчүн бир яш топақ, көйдүрмә
қурбанлиқ үчүн бир қочқарни кәлтүрсун;

4 өзи муқәддәс канап халта көйнәкни кийип,
әтлирини япидиған канап иштанниму кийип, белигә
бир канап бәлвағни бағлап, бешиға канап сәллини
йөгәп кәлсун. Булар муқәддәс кийимләр болғачқа,
кийиштин илгири бәдинини суда жуйсун.□

5 У Исраилларниң җамаитидин гуна қурбанлиғи
үчүн икки текә, көйдүрмә қурбанлиқ үчүн бир
қочқарни тапшурувалсун.

6 Шуниң билән Һарун авал гуна қурбанлиғи
болидиған топақни сунуп, өзи вә өз өйидикиләр
үчүн кафарәт кәлтүрүши керәк. ■

7 Андин у икки текини елип, уларни җамаәт
чедириниң кириш ағзиниң алдиға кәлтүрүп,
Пәрвәрдигарниң алдида турғузсун.

8 Андин Һарун бу икки текә тоғрисида чәк ташлисун;
чәкниң бирини «Пәрвәрдигар үчүн», йәнә бирини

■ **16:1** Лав. 10:1, 2 ■ **16:2** Мис. 30:10; Ибр. 9:7 □ **16:4** **«әтлири»** — бу айәттики «әтлири» дегән сөз әврәт, уят йәрлирини көрситиду. ■ **16:6** Ибр. 7:27,28

«азазәл үчүн» ташлисун. □
9 Һарун Пәрвәрдигарға чәк чүшкән текини кәлтүрүп,
гуна қурбанлиғи сүпитидә сунсун.
10 Лекин «азазәл»гә чәк чүшкән текини болса,
кафарәт кәлтүрүши үчүн чөлгә һайдилишкә,
шундақла «азазәл»гә әвәтилишкә Пәрвәрдигарниң
алдида тирик қалдурулсун.
11 Андин Һарун гуна қурбанлиғини, йәни өзи үчүн
болған топақни кәлтүрүп, өзи вә өз өйидикиләр
үчүн кафарәт кәлтүрүшкә өзигә гуна қурбанлиғи
болидиған бу топақни боғузлисун;
12 Андин у Пәрвәрдигарниң алдидики қурбангаһтин
елинған чоғ билән толған бир хушбуйданни елип,
икки қоллап юмшақ езилгән есил хушбуй әтир билән
толдуруп, буни пәрдиниң ичигә елип барсун;
13 андин хушбуй ис-түтики һөкүм-гува сандуғиниң
үстидики кафарәт тәхтини қаплисун дәп, хушбуйни
Пәрвәрдигарниң һозуридики отниң үстигә қойсун;
шуниң билән у өлмәйду.
14 У топақниң қенидин елип өз бармиғи билән
кафарәт тәхтиниң шәриқ тәрипигә чечип, кафарәт
тәхтиниң алдиғиму өз бармиғи билән қандин елип,
йәттә қетим сәпсун.□ ■

□ **16:8 «Азазәл»** — алимлар «азазәл» тоғрилиқ төрт пикирдә болуп кәлгән: (1) бу исим «текә» билән «һайдалмәк» дегән сөзләрниң бирикмиси болуп, «һайдивәтгән текә» дегәнни билдүриду; (2) «вәйранә қилиш» яки «елип ташлиниш» дегәнни билдүриду; (3) тик бир яр; (4) бир хил жин-алвастиниң исми. Биз биринчи яки иккинчи пикиргә майилмиз (иккилиси тоғра болуши мүмкин). «қошумчә сөз»имиздә бу тоғрилиқ тохтилимиз. Һеч болмиғанда төртинчи пикирни әң намувапиқ дәп қараймиз; 23-бап вә «қошумчә сөз»ни көрүң. □ **16:14 «шәриқ(ий) тәрипи»** — сандуқниң алди тәрипи. **«кафарәт тәхтиниң алдиғиму»** — бәлким кафарәт тәхтиниң алдидики йәр йүзигә. ■ **16:14** Лав. 4:6; Ибр. 9:25; 10:4

15 Андин у хәлиқ үчүн гуна қурбанлиғи қилинидиған
текини боғузлисун; қенини пәрдиниң ичигә
кәлтүрүп, топақниң қенини қилғандәк қилсун, йәни
униң қенидин елип кафарәт тәхтигә вә кафарәт
тәхтиниң алдиға чачсун.
16 У бу йол билән муқәддәс жай үчүн кафарәт
кәлтүрүп, уни Исраилларниң напаклиғидин, һәммә
итаәтсизликлирини елип баридиған гуналиридин
паклайду вә шуниңдәк уларниң напаклиғи арисида
туруватқан жамаәт чедири үчүнму шундақ кафарәт
қилсун.
17 У кафарәт кәлтүрүш үчүн әң муқәддәс жайға
киргәндин тартип униңдин чиққичә һеч бир адәм
жамаәт чедири ичидә болмисун; бу йол билән у
өзи, өйидикиләр вә Исраилниң пүткүл жамаити үчүн
кафарәт кәлтүриду.
18 Андин у Пәрвәрдигарниң алдидики қурбангаһқа
чиқип, униң үчүнму кафарәт кәлтүриду; шуниңдәк
топақниң қени билән текиниң қенидин елип
қурбангаһниң чөрисидики мүңгүзләргә сүрсун;
□
19 у бармиғи билән қандин елип қурбангаһниң
үстигә йәттә қетим сәпсун; шуниң билән у уни
Исраилларниң напаклиқлиридин паклап *Худаға атап*
муқәддәс қилиду.

Гуна қурбанлиғи болидиған тирик текә тоғрилиқ

□ **16:18 «Пәрвәрдигарниң алдидики қурбангаһ»** — (1) муқәддәс жайдики «хушбуйгаһ» яки (2) һойлидики қурбангаһни көрситиду. Бизниңчә, 20-айәттики сөзләрдин (ибадәт чедириниң үч қисми үчүн кафарәт кәлтүрүлгәнлигидин) қариғанда, муқәддәс жайдики хушбуйгаһни көрситиши мүмкин.

20 — Муқәддәс жай, жамаәт чедири вә қурбангаһ үчүн
кафарәт кәлтүрүп болғандин кейин, у тирик текини
кәлтүрсун;
21 андин Һарун икки қолини тирик текиниң бешиға
қоюп туруп, униң үстидә туруп, Исраилларниң
барлиқ қәбиһликлири вә итаәтсизликлирини
елип баридиған гуналирини иқрар қилип, уларни
текиниң бешиға артсун; андин уни йенида
тәйяр туридиған бир адәмниң қоли билән чөлгә
әвәтивәтсун.
22 Бу йол билән текә уларниң һәммә
қәбиһликлирини өз үстигә елип, адәмзатсиз чөлгә
кетиду. Шуңа у текини чөлгә қоювәтсун.□

Ахирқи рәсмийәтләр

23 — Андин Һарун жамаәт чедириға кирип муқәддәс
жайға киргән вақитта кийгән канап кийимлирини
селип шу йәрдә уларни қоюп қойсун.
24 У муқәддәс йәрдә өз бәдинини суда жуюп, өз
кийимлирини кийип ташқириға чиқип, өзиниң
көйдүрмә қурбанлиғи билән хәлиқниң көйдүрмә
қурбанлиғини сунуп, шу йол билән өзи вә хәлиқ
үчүн кафарәт кәлтүриду.
25 Шундақла у гуна қурбанлиғиниң мейини
қурбангаһта көйдүрсун.
26 «Азазәл»гә бекитилгән текини елип берип
қоювәткән киши өз кийимлирини жуюп, бәдинини
суда жуюп, андин чедиргаһқа киришкә болиду.
27 Кафарәт кәлтүрүш үчүн қени *әң* муқәддәс жайға
елип кирилип, гуна қурбанлиғи қилинған топақ
билән гуна қурбанлиғи қилинған текини бириси

□ **16:22 «... Шуңа у текини чөлгә қоювәтсун»** — бу икки текә тоғрисидики тәпсилатлар тоғрилиқ «қошумчә сөз»имизниму көрүң.

чедиргаһниң ташқириға елип чиқип, уларниң
териси, гөши вә тезәклирини отта көйдүрсун. ■
28 Уларни көйдүргән киши өз кийимлирини жуюп,
бәдинини суда жуюп, андин чедиргаһқа киришкә
болиду.

Умумий бәлгүлимиләр

29 — Мана бу силәргә бир әбәдий қанун-бәлгүлимә
болсун: — һәр йәттинчи айниң онинчи күнидә силәр
өз нәпсиңларни тартип өзүңларни төвән тутуңлар вә
һеч қандақ иш қилмаңлар; мәйли йәрликләр болсун
яки араңларда туруватқан Яқ. жутлуқлар болсун
шундақ қилишиңлар керәк. □ ■
30 Чүнки шу күнидә силәрни паклашқа силәр үчүн
кафарәт кәлтүрүлиду; Пәрвәрдигарниң алдида силәр
һәммә гуналириңлардин пак болисиләр.
31 Бу күн силәргә пүтүнләй арам алидиған шабат
күни болуп, нәпсиңларни тартип өзүңларни төвән
тутисиләр; бу әбәдий бир бәлгүлимидур.□
32 Кимки атисиниң орнида каһинлиқ жүргүзүш үчүн
мәсиһ қилинип, Худаға атап тикләнгән каһин болса
шу йол билән кафарәт кәлтүриду. У канаптин
етилгән муқәддәс кийимни кийип туруп, □
33 Әң муқәддәс жай үчүн кафарәт кәлтүриду; жамаәт
чедири билән қурбангаһ үчүнму кафарәт кәлтүриду;

■ **16:27** Лав. 6:23; Ибр. 13:11 □ **16:29 «нәпсиңларни тартип өзүңларни төвән тутуңлар»** — ибраний тилида бирла сөз билән ипадилиниду. Йәһудий әнъәнилири бойичә бу ишлар роза тутушни өз ичигә алатти. **«мәйли йәрликләр болсун...»** — «йәрликләр» Қанаан зиминда туғулған Исраилларни көрситиду. ■ **16:29** Лав. 23:27 □ **16:31 «пүтүнләй арам алидиған шабат»** — ибраний тилида «шабатларниң шабати». □ **16:32 «Худаға атап тикләнгән каһин»** — баш каһин, демәк.

қалған каһинлар билән барлиқ хәлиқниң җамаити
үчүн һәм кафарәт кәлтүриду.
34 Бу болса силәр үчүн әбәдий бир бәлгүлимә болиду;
шуниң билән Исраилларни барлиқ гуналиридин
паклаш үчүн жилда бир қетим кафарәт кәлтүрүп
берисиләр».
Шуниң билән *һарун* Пәрвәрдигар Мусаға
буйруғинидәк қилди.■

17

Бутпәрәсликниң алдини елиш — тоғра ибадәт тоғрилиқ

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
2 Һарун билән оғуллири вә барлиқ Исраилларға
мундақ дегин: — Пәрвәрдигар силәргә буйруған
һөкүм шуки: —
3-4 Исраилниң җәмәтлиридин болған һәр қандақ
киши қурбанлиқ қилмақчи болуп, кала яки қой
яки өшкини җамаәт чедириниң кириш ағзида,
Пәрвәрдигарниң туралғу чедириниң алдиға,
Пәрвәрдигарға аталған қурбанлиқ сүпитидә йетиләп
әпкәлмәй, бәлки чедиргаһниң ичидә яки ташқирида
боғузлиса, униңдин аққан қан шу кишиниң гәдинигә
артилиду; бу адәм «қан төккән» дәп, өз хәлқидин

■ **16:34** Мис. 30:10; Ибр. 9:7

үзүп ташлиниду. □
5 Бу һөкүмниң мәхсити Исраилларниң һазирқидәк
далада мал союп қурбанлиқ қилишниң орниға,
қурбанлиқлирини җамаәт чедириниң кириш ағзида
Пәрвәрдигарниң алдиға кәлтүрүп, каһинға тапшуруп
Пәрвәрдигарға «енақлиқ қурбанлиқлири» сүпитидә
сунуп боғузлиши үчүндур.
6 Каһин қанни елип җамаәт чедириниң кириш
ағзиниң йенидики Пәрвәрдигарниң қурбангаһиниң
үстигә сепип, Пәрвәрдигарға хушбуй кәлтүрүш үчүн
майни көйдүрсун. ■
7 Шуниң билән улар әнди бурунқидәк бузуқлуқ
қилип текә-җинларниң кәйнидә җүрүп, уларға өз
қурбанлиқлирини өткүзүп җүрмисун. Мана бу улар
үчүн дәвирдин-дәвиргичә әбәдий бир бәлгүлимә
болсун.
8 Сән уларға: — Исраилниң җәмәтидин яки
уларниң арисида туруватқан яқа жутлуқлардин
бири көйдүрмә қурбанлиқ яки *башқа* қурбанлиқ
өткүзмәкчи болса,

□ **17:3-4 «изаһат»** — бу айәт йәнә «Исраилниң җәмәтлиридин болған һәр қандақ киши кала, қой яки өшкини чедирғаһниң ичидә яки ташқирида боғузлап, җамаәт чедириниң кириш ағзида, йәни Пәрвәрдигарниң туралғу чедириниң алдиға кәлтүрүп Пәрвәрдигарға атап қурбанлиқ сүпитидә сунмиған болса, ундақта, аққан қан шу кишиниң гәдинигә артилиду» дәп тәрҗимә қилиниду. Бу тәрҗимини қоллайдиған пикирләргә майил әмәсмиз. Чүнки алтә йүз миң аилилик һәр күни өзлири үчүн (қурбанлиқ үчүн әмәс) сойидиған мални «чедириниң кириш ағзида» союши һәргиз мүмкин әмәс. «Қошумчә сөз»имизни көрүң. «Өз хәлқидин үзүп ташлиниш» — Худаниң Өзи шу адәмниң бешиға беваситә җаза чүшүридиғанлиғини көрсәтсә керәк. Бизниңчә бу сөзләр (башқа сөзләр қошулмиған әһвалда) Исраилларға: — «силәр шу адәмни өлүмгә мәһкум қилишиңлар керәк» дегәнлик әмәс. ■ **17:6** Мис. 29:18; Лав. 4:31

9 уни Пәрвәрдигарға атап сунуш үчүн җамаәт
чедириға кириш ағзиниң алдиға кәлтүрмисә, у киши
өз хәлиқлиридин үзүп ташлансун» — дегин.

Қан йемәслик тоғрилиқ

10 Әгәр Исраилниң җәмәтидин болған һәр қандақ
адәм яки уларниң арисида туруватқан яқа жутлуқлар
қан йесә, Мән йүзүмни қанни йегән шу кишигә қарши
қилимән, уни өз хәлқидин үзүп ташлаймән. ■
11 Чүнки һәр бир җаниварниң җени болса униң
қенидидур; Мән уни җениңлар үчүн қурбангаһ
үстигә кафарәт кәлтүрүшкә бәргәнмән. Чүнки қан
өзидики җанниң вастиси билән кафарәт кәлтүриду.
□
12 Шуңа бу сәвәптин Мән Исраилларға: — «Силәрниң
һеч бириңлар қан йемәслигиңлар керәк, араңларда
туруватқан яқа жутлуқларму қан йемәслиги керәк»
— дегән едим.
13 Әгәр Исраиллардин бири яки уларниң арисида
туруватқан яқа жутлуқларниң бири йейишкә
болидиған бир чарпай һайван яки қушни овлап,
қенини төксә, уни топа билән йепип қойсун.
14 Чүнки һәр бир җаниварниң җени болса, униң
қенидин ибарәттур. Униң җени қенида болғач
мән Исраилларға: «Силәр һеч қандақ җаниварниң
қенини йемәңлар, чүнки һәр бир җаниварниң җени
униң қенидидур; кимки уни йесә үзүп ташлиниду»
— дедим.■

Һайванларниң өлүклири тоғрилиқ

■ **17:10** Яр. 9:4; Лав. 3:17; 7:27; 19:26; Қан. 12:16,23; 1Сам. 14:33
□ **17:11** **«һәр бир җаниварниң...»** — ибраний тилида «һәр бир әт егисиниң». ■ **17:14** Яр. 9:4

15 Кимдәким өлүп қалған яки житқучлар боғуп
титма-титма қиливәткән бир һайванни йесә, мәйли
у йәрлик яки яқа жутлуқ болсун өз кийимлирини
жуюп, суда жуюнсун вә кәч киргичә напак саналсун;
андин у пак болиду. ■
16 Лекин у яки кийимлирини юмиса, яки суда
бәдинини юмиса, шу киши өз қәбиһлигиниң
җазасини тартиду.

18

Итаәтмән хәлиқ болуш — мәнъий қилинған җинсий мунасивәтләр

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
2 Сән Исраилларға мундақ дегин: — «Мән болсам
Худайиңлар Пәрвәрдигардурмән.
3 Силәр илгири турған Мисир зиминидикидәк
ишларни қилмаңлар вә яки Мән силәрни елип
баридиған Қанаан зиминидикидәк ишларни
қилмаңлар; уларниң рәсим-адәтлиридә жүрмәңлар,
4 бәлки Мениң һөкүмлиримгә әмәл қилип, қанун
бәлгүлимилиримни тутуп шу бойичә меңиңлар. Мән
Худайиңлар Пәрвәрдигардурмән.
5 Силәр чоқум Мениң бәлгүлимилирим билән
һөкүмлиримни тутушуңлар керәк; инсан уларға
әмәл қилидиған болса уларниң сәвәвидин һаятта
болиду. Мән Пәрвәрдигардурмән.□ ■
6 — Һеч ким өзигә йеқин туққан болған аялға
йеқинлиқ қилип әвритини ачмисун. Мән
Пәрвәрдигардурмән.

■ **17:15** Мис. 22:31; Лав. 11:40; Әз. 44:31 □ **18:5 «һаятта болиду»** — әһмийәтлик, һәқиқий роһий һаятта. ■ **18:5** Әз. 20:11,13; Рим. 10:5; Гал. 3:12

7 Анаңниң әвритигә тәгмә, бу атаңниң әвритигә
тәккиниң болиду; у сениң анаң болғачқа униң
әвритигә тәгсәң болмайду.□
8 Атаңниң аялиниң әвритигиму тәгмә, чүнки шундақ
қилсаң атаңниң әвритигә тәккәндәк болиду.■
9 Сән ача-сиңлиңниң, бир атидин болған яки бир
анидин болған, яки шу өйдә туғулған яки башқа
йәрдә туғулған болсун, униң әвритигә тәгмә.
10 Сән өз оғлуңниң қизи вә яки қизиңниң қизиниң
әвритигә тәгмә; чүнки уларниң әврити сән өзүңниң
әвритидур.
11 Сән атаңниң аялиниң қизиниң әвритигә тәгмә;
у атаңдин туғулған, сениң ача-сиңлиң, шуңа униң
әвритигә тәгмә.□ ■
12 Сән атаңниң ача-сиңлисиниң әвритигиму тәгмә,
чүнки у атаңниң биртуққинидур.■
13 Сән анаңниң ача-сиңиллириниң әвритигиму
тәгмә, чүнки у анаңниң биртуққинидур.
14 Атаңниң ака-инилириниң аялиниң әвритигә
тәгмә; уларниң аяллириға йеқинлиқ қилма; чүнки
улар сениң һаммаңдур.■
15 Сән келиниңниң әвритигә тәгмә; у сениң оғлуңниң
аяли болғачқа, униң әвритигә тәгсәң болмайду.■
16 Сән ака-инилириңниң аялиниң әвритигә тәгмә;

□ **18:7 «әврәткә тегиш»** — җинсий мунасивәт өткүзмәк (ибраний тилида «әврәтни ечиш» дегән сөз билән ипадилиниду). Ибраний тилида «анаңниң әвритини ачма, бу атаңниң әвритини ачқиниң». Худа алдида әр-хотун бир тән болғачқа, анисиниң әвритини ечиш атисиниң әвритини ачқанға баравәрдур. Мундақ қилмиш анисиғиму, атисиғиму чоң һөрмәтсизлик, әлвәттә. ■ **18:8** Лав. 20:11; 1Кор. 5:1 □ **18:11 «атаңниң аяли»** — мошу йәрдә өгәй аниси яки атисиниң тоқилини көрситиду. ■ **18:11** Лав. 20:17 ■ **18:12** Лав. 20:19 ■ **18:14** Лав. 20:20; Әз. 22:11 ■ **18:15** Лав. 20:12

чүнки бу өз ака-инилириңниң әвритигә тәккәндәк болиду.■
17 Сән бир аялға вә шуниң билән биргә униң қизиниң әвритигә тәгмә; шундақла униң оғлиниң қизи вә қизиниң қизиниму *хотунлуққа елип* әвритигә тәгмә. Улар бир-биригә йеқин туққан болғачқа, мундақ иш пәсәндиликтур.■
18 Сән аялиң һаят вақтида, униң ача-сиңлисини хотунлуққа елип әвритигә тәгмә. Ундақ қилсаң хотунуңға күндәшлик азавини кәлтүрисән.
19 Сән бир аялниң адәт көрүп напак турған вақтида йеқинлиқ қилип әвритигә тәгмә.□ ■
20 Сән өз хошнаңниң аяли билән зина қилип өзүңни униң билән напак қилма.■
21 Сән өз нәслиңдин һеч бирини Моләк мәбудиға атап оттин өткүзсәң қәтъий болмайду. Әгәр шундақ қилсаң Худайиңниң намини напак қилған болисән. Мән Өзүм Пәрвәрдигардурмән.□ ■
22 Сән аяллар билән биргә болғандәк әр киши билән биргә болма. Бу иш жиркиничликтур.■
23 Сән һеч һайван билән мунасивәт қилип өзүңни напак қилма; шуниңдәк аял кишиму мунасивәт қилдуруш үчүн бир һайванниң алдиға бармисун. Бу иш ипласлиқтур.■
24 Силәр бу ишларни қилип өзүңларни напак қилмаңлар, чүнки мән силәрниң алдиңлардин чиқириватқан таипиләр болса шундақ ишларни

■ **18:16** Лав. 20:21 ■ **18:17** Лав. 20:14 □ **18:19 «адәт көрүп»** — ибраний тилида «айрим һаләттә болуп» дегән сөзләр билән ипадилиниду. ■ **18:19** Лав. 20:18 ■ **18:20** Лав. 20:10; Қан. 22:22; Юһ. 9:5 □ **18:21 «Сән өз нәслиңдин һеч бирини ... оттин өткүзсәң қәтъий болмайду»** — «оттин өткүзүш» инсаний қурбанлиқларни көрсәтсә керәк. ■ **18:21** Лав. 20:2; Қан. 18:10; 2Пад. 17:17; 23:10 ■ **18:22** Лав. 20:13 ■ **18:23** Лав. 20:15,16

қилип өзлирини напак қилған
25 вә зиминиму напак болғандур. Буниң үчүн Мән
у зиминниң қәбиһлигини өз бешиға чүшүримән,
шуниңдәк у зиминму өзидә туруватқанларни қусуп
чиқириветиду.
26 Лекин силәр болсаңлар Мениң бәлгүлимилирим
билән һөкүмлиримни тутуңлар; силәрдин һеч ким,
мәйли йәрлик яки араңларда туруватқан яқа жутлуқ
болсун бу жиркиничлик ишлардин һеч бирини
қилмисун ■
27 (чүнки бу барлиқ жиркиничлик ишларни
силәрдин илгири шу зиминда турған хәлиқ қилип
кәлгәчкә, зиминниң өзи напак болуп қалди).
28 Шундақ қилип зиминни напак қилсаңлар, зимин
өзи силәрдин илгири өзидә турған әлләрни қусуп
чиқарғандәк, силәрниму қусуп чиқириветиду.
29 Чүнки бу жиркиничлик ишларниң һәр қандиқини
қилғучи, — мундақ қилмишларни қилған һәр қандақ
киши өз хәлқи арисидин үзүп ташлиниду.□
30 Силәр Мән силәргә тапилиғинимға әмәл
қилишиңлар зөрүрдур; — демәк, силәр өзүңлардин
илгири өткәнләр тутқан шу жиркиничлик
рәсим-қаидиләрни тутуп, өзүңларни напак
қилмаслиғиңлар керәк. Мән Худайиңлар
Пәрвәрдигардурмән.

19

Һәр хил бәлгүлимиләр вә һөкүмләр

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —

■ **18:26** Лав. 20:22 □ **18:29 «өз хәлқидин үзүп ташлиниду»** — 17-бап, 5-айәт вә униң изаһатини көрүң.

2 Сән Исраилларниң пүткүл җамаитигә сөз қилип
уларға мундақ дегин: — «Мән Худайиңлар
Пәрвәрдигар муқәддәс болғачқа, силәрму муқәддәс
болушуңлар керәк.■
3 Силәр һәр бириңлар анаңлар билән атаңларни
иззәтләңлар; Мениң шабат күнлиримни болса,
уларни тутушуңлар керәк. Мән өзүм Худайиңлар
Пәрвәрдигардурмән.■
4 Силәр әрзимәс бутларға таянмаңлар, өзүңлар үчүн
қуйма бутларни ясимаңлар. Мән өзүм Худайиңлар
Пәрвәрдигардурмән.□ ■
5 Силәр Пәрвәрдигарға енақлиқ қурбанлиғини
кәлтүрүшни халисаңлар, қобул қилинғидәк йол
билән уни сунуңлар.
6 Силәр уни сунған күни вә әтиси у йейилсун; үчинчи
күнигә қалғини болса отта көйдүрүлсун. ■
7 Әгәр униңдин бир қисми үчинчи күни йейилсә
қурбанлиқ һарам һесаплинип қобул қилинмайду.
8 Кимки униңдин йесә өз гунайини өз үстигә алиду,
чүнки у Пәрвәрдигарға атап муқәддәс қилинған
нәрсини напак қилди; ундақ киши өз хәлқидин үзүп
ташлиниду.

9 Силәр зиминиңлардики һосулни жиғсаңлар,
сән етизиңниң булуң-пушқақлириғичә тамам
жиғивалма вә һосулуңдин қалған васаңни
теривалмиғин. ■
10 Үзүм таллириңни пасаңдиватма вә үзүм
таллиридин чүшкән үзүмләрниму теривалма, бәлки

■ **19:2** Лав. 11:44; 20:7,26; 1Пет. 1:16 ■ **19:3** Мис. 20:12; 31:13; Лав. 26:2 □ **19:4** **«әрзимәс бутлар»** — ибраний тилида «әрзимәс илаһлар» дегән сөзләр билән ипадилиниду. ■ **19:4** Мис. 34:17 ■ **19:6** Лав. 7:16 ■ **19:9** Лав. 23:22; Қан. 24:19

буларни кәмбәғәлләр билән мусапирларға қойғин.
Мән Өзүм Худайиңлар Пәрвәрдигардурмән.

11 Силәр оғрилиқ қилмаңлар, алдамчилиқ
қилмаңлар, бир-бириңларға ялған сөзлимәңлар.■
12 Мениң намим билән ялған қәсәм ичмәңлар,
ундақ қилсаң Худайиңниң намини булғайсән. Мән
Пәрвәрдигардурмән.■
13 Өз хошнаңға зулум қилма, униңкини өзүңниң
қиливалма.
Мәдикарниң һәққини кечичә йениңда қондуруп
қалма.■
14 Гас кишини тиллима, кор кишиниң алдида
путлишаңғу нәрсини қойма; бәлки өз Худайиңдин
қорққин. Мән Пәрвәрдигардурмән.
15 Һөкүм қилғиниңларда һеч наһәқлиқ қилмаңлар;
намратқиму ян басмай, байғиму йүз-хатирә қилмай,
бәлки адиллиқ билән өз хошнаң үстидин тоғра һөкүм
қилғин.■
16 Өз хәлқиңниң арисида гәп тошуғучи болуп
жүрмә; хошнаңниң жениға һеч қандақ зиян-зәхмәт
йәткүзмә. Мән Пәрвәрдигардурмән.■
17 Сән көңлүңдә өз қериндишиңдин
нәпрәтләнмигин; хошнаңда *гуна болса* сән униң
сәвәвидин бешиңға гуна келип қалмаслиғи үчүн
униңға тәнбиһ-несиһәт бәргин.■
18 Сән интиқам алмиғин вә өз хәлқиңниң нәслигә
һеч адавәтму сақлимиғин, бәлки хошнаңни өзүңни
сөйгәндәк сөйгин. Мән Пәрвәрдигардурмән.■

■ **19:11** Мис. 20:15 ■ **19:12** Мис. 20:7; Қан. 5:11 ■ **19:13** Қан. 24:14; Яқ. 5:4 ■ **19:15** Қан. 1:17; 16:19; Пәнд. 24:23 ■ **19:16** Мис. 23:1 ■ **19:17** Мат. 18:15; Луқа 17:3; 1Юһа. 2:9,11; 3:15 ■ **19:18** Мат. 5:39,43,44; 22:39; Луқа 6:27; Рим. 12:19; 13:9; 1Кор. 6:7; Гал. 5:14; 1Тес. 5:15; 1Пет. 3:9; Яқ. 2:8

19 Силәр Мениң қанун-бәлгүлимилиримни тутуңлар.
Сән өз чарпайлириңни башқа нәсилләр билән
чепиштурма, етизиңға икки хил уруқ салмиғин,
икки хил жиптин тоқулған кийимни киймә.■
20 Әгәр бир әр киши қиз-чокан билән йетип
мунасивәт өткүзсә, вә у башқа бири билән
вәдиләшкән дедәк болса, бу дедәкниң һөрлүк
пули тапшурулмиған болса, яки униңға һөрлүк
берилмигән болса, мувапиқ җаза берилсун.
Лекин қиз-чокан һөр қилинмиғачқа, һәр иккиси
өлтүрүлмисун. □
21 Әр киши болса өзиниң итаәтсизлик қурбанлиғини
җамаәт чедириниң кириш ағзиниң алдиға,
Пәрвәрдигарниң алдиға кәлтүрсун; итаәтсизлик
қурбанлиғи бир қочқар болсун.
22 Каһин у итаәтсизлик қурбанлиғи үчүн кәлтүргән
қочқарни елип униң садир қилған гунайи үчүн
Пәрвәрдигарниң алдида кафарәт кәлтүриду; униң
қилған гунайи униңдин кәчүрүлиду.
23 Силәр зиминға кирип һәр хил йәйдиған мевилик
дәрәқләрни тиккән болсаңлар, мевилирини
«хәтнисиз» дәп қараңлар; үч жилғичә буни
«хәтнисиз» дәп қарап униңдин йемәңлар.
24 Төртинчи жили уларниң һәммә мевилири
Пәрвәрдигарға мәдһийә сүпитидә муқәддәс қилип
беғишлансун.
25 Андин бәшинчи жилдин тартип силәр уларниң
мевилиридин йейишкә башлаңлар. Шундақ
қилсаңлар *зимин* мәһсулатлирини силәргә зиядә
қилиду. Мән Худайиңлар Пәрвәрдигардурмән.

■ **19:19** Қан. 22:9,11 □ **19:20** **«мувапиқ җаза берилсун»** — бәлким әр киши дедәкниң егисигә яки униң билән вәдиләшкән кишигә җәриманә төлиши керәк.

26 Силәр қан чиқмиған нәрсини йемәңлар. Нә
палчилиқ нә жадугәрлик қилмаңлар.□
27 Силәр бешиңларниң чекә-чөрисидики чачни
чүшүрүп дүгиләк қиливалмаңлар, сақалниң уч-
янлирини бузмаңлар.■

28 Силәр өлгәнләр үчүн бәдиниңларни зәхим
йәткүзүп тилмаңлар, өзүңларға һеч қандақ гүл-сүрәт
чәкмәңлар. Мән Пәрвәрдигардурмән.■
29 Сән қизиңни бузуқлуқ-паһишиликкә селип напак
қилмиғин. Болмиса, зиминдикиләр бузуқлуқ-
паһишиликкә берилип, пүткүл зиминни әйш-ишрәт
қаплап кетиду.
30 Силәр Мениң шабат күнлиримни тутуңлар,
Мениң муқәддәс жайимни һөрмәтләңлар. Мән
Пәрвәрдигардурмән.
31 Жинкәшләр билән сеһиргәрләргә таянмаңлар,
уларниң кәйнидин жүрүп өзүңларни
напак қилмаңлар. Мән өзүм Худайиңлар
Пәрвәрдигардурмән.■
32 Ақ баш кишиниң алдида орнуңдин тур, қериларни
һөрмәт қилғин; Худайиңдин қорққин. Мән
Пәрвәрдигардурмән.
33 Бир мусапир зиминда араңларда туруватқан болса
силәр униңға зулум қилмаңлар, ■
34 бәлки араңларда туруватқан мусапир силәргә
йәрлик кишидәк болсун; уни өзүңни сөйгәндәк
сөйгин; чүнки силәрму Мисир зиминида мусапир
болғансиләр. Мән Худайиңлар Пәрвәрдигардурмән.
35 Силәрниң һөкүм чиқиришиңларда, узунлуқ,

□ **19:26 «Силәр қан чиқмиған нәрсини йемәңлар»** — қан йейиш әпсунчилик-жадугәрликниң айрилмас бир қисми болатти.
■ **19:27** Лав. 21:5 ■ **19:28** Қан. 14:1 ■ **19:31** Лав. 20:6
■ **19:33** Мис. 22:21

еғирлиқ вә һәҗим өлчәштә һеч қандақ наһәқлик
болмисун;
36 силәрдә адил тараза, адил тараза ташлири, адил
әфаһ кәмчини билән адил һин кәмчини болсун.
Мән силәрни Мисир зиминидин чиқирип кәлгән
Худайиңлар Пәрвәрдигардурмән.□ ■
37 Силәр Мениң барлиқ қанун-бәлгүлимилирим вә
барлиқ һөкүмлиримни тутуп, уларға әмәл қилиңлар;
мән Пәрвәрдигардурмән.

20

Өлүмгә лайиқ гуналар

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
2 Сән Исраилларға сөз қилип мундақ дегин: —
Әгәр Исраилларниң бири вә яки Исраил зиминида
туруватқан мусапирларниң бири Моләк бутиға
нәслиниң бирини беғишлиса, униңға өлүм җазаси
берилиши керәк; зиминдикиләр уни чалма-кесәк
қилсун. ■
3 Вә Мән Өз йүзүмни бу кишигә қарши қилимән,
чүнки өзи өз әвлатлириниң бирини Моләк бутиға
беғишлап муқәддәс җайимни паскина қилип, Мениң
намимни булғиғини үчүн уни өз хәлқидин үзүп
ташлаймән.
4 Әгәр зиминда туруватқанлар өз нәслидин бирини
Моләккә беғишлиғанда шу кишигә көзлирини
жумуп, униң билән кари болмиса, шундақла уни
өлтүрмисә,

□ **19:36 «бир әфаһ»** — тәхминән 2 күрә яки 22 литр. **«бир һин»** — тәхминән 3.6 литр. ■ **19:36** Пәнд. 11:1; 16:11; 20:10 ■ **20:2** Лав. 18:21

5 Мән Өзүм йүзүмни у киши билән униң аилисигә
қарши қилимән, уни вә униңға әгишип бузуқчилиқ
қилғучилар, йәни Моләкниң кәйнидин жүрүп
бузуқчилиқ қилғучиларниң һәммисини өз хәлқидин
үзүп ташлаймән.□
6 Жинкәшләр билән сеһиргәрләргә тайинип, уларниң
кәйнигә кирип бузуқчилиқ қилип жүргүчиләр болса,
Мән йүзүмни шу кишиләргә қарши қилип, уни өз
хәлқидин үзүп ташлаймән.■
7 Шуңа өзүңларни пак қилип муқәддәс болуңлар,
чүнки Мән Худайиңлар Пәрвәрдигардурмән. ■
8 Қанун-бәлгүлимилиримни тутуп, уларға әмәл
қилиңлар; Мән болсам силәрни муқәддәс қилғучи
Пәрвәрдигардурмән.
9 Әгәр бирким өз атиси яки анисини қарғиса, уларға
өлүм жазаси берилмисә болмайду; чүнки у өз ата-
анисини қарғиғини үчүн өз қени өз бешиға чүшкән
болиду.■
10 Әгәр бирким башқисиниң аяли билән зина қилса,
йәни өз хошнисиниң аяли билән зина қилса, зина
қилған әр билән аял иккиси өлүм жазасини тартмиса
болмайду.■
11 Әгәр бириси атисиниң аяли билән ятса, өз
атисиниң әвритигә тәккән болиду; улар иккиси
өлүм жазасини тартмиса болмайду; уларниң қени өз
бешиға чүшкән болиду.□ ■
12 Бириси өз келини билән ятса, иккиси ипласлиқ

□ **20:5 «өз хәлқидин үзүп ташлаймән»** — бу ибарә адәттә адәмниң Худаниң беваситә жазаси билән дунийадин жуда қилинишини көрситиду. ■ **20:6** Лав. 19:31 ■ **20:7** Лав. 11:44; 19:2; 1Пет. 1:16 ■ **20:9** Мис. 21:17; Пәнд. 20:20; Мат. 15:4 ■ **20:10** Лав. 18:20; Қан. 22:22; Юһ. 8:5 □ **20:11 «атисиниң аяли»** — мошу йәрдә өгәй аниси яки атисиниң тоқилини көрситиду. ■ **20:11** Лав. 18:8

қилғини үчүн өлүм җазасини тартмиса болмайду;
уларниң қени өз бешиға чүшкән болиду.■
13 Бириси аял киши билән ятқандәк әр киши билән
ятса иккиси жиркиничлик иш қилған болиду; уларға
өлүм җазаси берилмисә болмайду. Өз қени өз бешиға
чүшкән болиду.■
14 Әгәр бириси қизи билән анисини қошуп
хотунлуққа алса пәсәндилик қилған болиду. Әр
билән икки аял отта көйдүрүлсун. Шуниң билән
араңларда һеч пәсәндилик иш болмайду.□ ■
15 Бириси бир һайван билән мунасивәт өткүзсә, у
өлүм җазасини тартсун, һайванниму өлтүрүңлар.■
16 Әгәр аял киши бир һайванниң қешиға берип
мунасивәт қилдурса, аял билән һайванниң иккисини
өлтүрүңлар; өз қени өз бешиға чүшкән болиду.
17 Бириси ача-сиңлисини, йәни атисидин яки
анисидин болған қизни елип, әвритигә тәгсә вә
бу қизму униң әвритигә тәгсә уятлиқ иш болиду;
шуниң үчүн әр-аял иккиси өз хәлқиниң көз алдидин
үзүп ташлансун; у өз һәдә яки сиңлисиниң әвритигә
тәккәчкә, өз қәбиһлиги өз бешиға чүшкән болиду.■
18 Бириси адәт көргән ағриқ вақтида бир аял билән
биргә йетип, униң әвритигә тәгсә, ундақта у униң қан
мәнбәсигә тәккән, аялму қан мәнбәсини ечип бәргән
болуп, иккиси өз хәлқидин үзүп ташлиниду.■
19 Сән өз анаңниң ача-сиңлиси вә атаңниң ача-
сиңлисиниң әвритигә тәгмә; чүнки кимки шундақ

■ **20:12** Лав. 18:15 ■ **20:13** Лав. 18:22 □ **20:14** **«бириси қизи билән анисини қошуп хотунлуққа алса»** — яки «... бириси қизи билән анисини қошуп улар билән зина қилип ятса...». **«отта көйдүрүлүш»** — улар боғузланғандин кейин, әлвәттә. Бу җаза болса уларни дәпнә қилиниш имтиязидин мәһрум қилиду. ■ **20:14** Лав. 18:17 ■ **20:15** Лав. 18:23 ■ **20:17** Лав. 18:9 ■ **20:18** Лав. 18:19

қилса йеқин туққинининң әвритигә тәккән болиду; улар иккилисининң өз қәбиһлиги өз бешиға чүшкән болиду.■
20 Бириси тағисининң аяли билән ятса тағисининң әвритигә тәккән болиду; иккилиси өз гунайини өз бешиға алиду; улар пәрзәнтсиз өлиду.■
21 Бириси ака-инисининң аялини алса паскина бир иш болиду. У өз биртуққан ака-инисининң әвритигә тәккән болиду; улар иккилиси пәрзәнтсиз қалиду.□ ■

Паклиқ, муқәддәслик, итаәтмәнлик

22 Силәр Мениң барлиқ қанун бәлгүлимилирим билән барлиқ һөкүмлиримни тутуп, буниңға мувапиқ әмәл қилиңлар; болмиса, Мән силәрни елип берип турғузидиған зимин силәрни қусуп чиқириветиду. ■
23 Силәр Мән алдиңлардин һайдиветидиған әлләрниң рәсим-қаидилири бойичә маңсаңлар

■ **20:19** Лав. 18:12,13 ■ **20:20** Лав. 18:14 □ **20:21** **«...У өз биртуққан ака-инисиниң әвритигә тәккән болиду; улар иккилиси пәрзәнтсиз қалиду»** — 18-19-бапларда агаһ қилған гуналарниң жазалири 20-бапта көрситилгән болуп, бу жазаларниң түрлири сәккиз хил: — (1) өлүм жазаси (намәлум йол билән); (2) чалма-кесәк қилиш (мәсилән, 1-айәт); (3) «өз хәлқидин үзүп ташлиниш» — Худаниң бир кишини беваситә жазалап уни бу дунийадин жуда қилиши; (4) «униң қени униң бешиға чүшиду» — намәлум йол билән Худа тәрипидин өлүм жазаси берилиду; (5) дәпнә қилинмай отта көйдүрүлүш (боғузланғандин кейин); (6) «хәлиқниң көз алдидин үзүп ташлиниш» — бу хәлиқниң көз алдида Худа тәрипидин намәлум йол билән өлүм жазасиға тартилиш; (7) «өз гунайи өз бешиға чүшкән болиду» — буниңда, бәлким, Худаниң шу кишигә беваситә мувапиқ амма намәлум бир жазани чүшүрүши; (8) әвлатсиз қалдуруш.
■ **20:21** Лав. 18:16 ■ **20:22** Лав. 18:26

болмайду; чүнки улар бу жиркиничлик ишларниң һәммисини қилип кәлди, вә шуниң үчүн улар Маңа жиркиничлик болди. ■
24 Шуниң үчүн Мән силәргә: «Силәр уларниң зиминини мирас қилип алисиләр; Мән шу сүт билән һәсәл ақидиған зиминни силәргә беримән», дәп ейтқан едим; силәрни башқа хәлиқләрдин айрим қилған Худайиңлар Пәрвәрдигардурмән. ■
25 Шуңа силәр пак вә напак чарпайларни пәриқ етип, пак вә напак учар-қанатларни тонуп, Мән силәр үчүн айрип, напак қилип бекитип бәргән җаниварларниң ичидин һәр қандиқи, чарпай яки учар-қанат болсун яки йәрдә өмилигүчи җанивар болсун, уларниң һеч бири билән өзүңларни напак қилмаңлар. ■
26 Силәр Маңа хас пак-муқәддәс болушуңлар керәк; чүнки Мән Пәрвәрдигар пак-муқәддәстурмән, силәрни Маңа хас болсун дәп барлиқ әлләрдин айрим қилғанмән.

Җинкәш-җадугәрләрдин агаһ болуш тоғрилиқ

27 Җинкәш яки сеһиргәр болған һәр қандақ әр яки хотун кишигә өлүм җазаси берилмисә болмайду; хәлиқ уларни чалма-кесәк қилсун; уларниң қени өз бешиға чүшкән болиду.■

21

Каһинларни башқуридиған бәлгүлимиләр

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —

■ **20:23** Лав. 18:3,30 ■ **20:24** Мис. 3:8 ■ **20:25** Лав. 11:2; Қан. 14:4 ■ **20:27** Қан. 18:10; 1Сам. 28:7

Сән каһинлар болған Һаруннниң оғуллириға мундақ
дегин: — бир каһин өз хәлқиниң арисидики өлгәнләр
вәҗидин өзини напак қилмисун.
2 Пәқәт өзиниң йеқин туққанлири үчүн — аниси
билән атиси, оғли билән қизи вә ака-инисиниң өлүги
түпәйлидин өзини напак қилса болиду;
3 шуниңдәк әгәр ача-сиңлиси әргә тәгмәй пак қиз
һаләттә өзи билән биллә туруватқан болса, униң
өлүги түпәйлидин өзини напак қилса болиду;
4 чүнки *каһин* өз хәлқиниң арисида мөтивәр болғачқа,
өзини напак қилип булғимаслиғи керәк.□
5 Каһинлар бешини йерим-ята қилип чүшүрмәслиги,
сақилиниң уч-янлирини һәм чүшүрмәслиги,
бәдинигиму зәхим йәткүзүп тилмаслиғи керәк,
6 бәлки улар өз Худасиға муқәддәс туруп,
Худасиниң намини булғимаслиғи керәк; чүнки
улар Пәрвәрдигарға атап отта сунулидиған
қурбанлиқларни, өз Худасиниң ненини суниду;
шуңа улар муқәддәс болуши керәк.
7 Улар бир аялни өз әмригә алғанда паһишә аялниму,
бузуқ аялниму алмаслиғи керәк вә ери қоюватқән
аялниму алмисун. Чүнки каһин болса өз Худасиға
хас муқәддәс қилинған.
8 У Худайиңниң ненини сунғини үчүн у саңа
нисбәтән муқәддәс дәп санилиши керәк; чүнки
силәрни муқәддәс қилғучи Пәрвәрдигар Өзүм
муқәддәстурмән.
9 Әгәр бир каһинниң қизи паһишилик қилип өзини

□ **21:4 «чүнки каһин өз хәлқиниң арисида мөтивәр болғачқа, өзини напак қилип булғимаслиғи керәк»** — башқа бир хил тәрҗимиси: «чүнки у (каһин) өз хәлқи ичидә аялниң ери сүпитидә өзини напак қилип булғимаслиғи керәк». Бу тәрҗиминиң мәнаси: «у аял тәрәпниң уруқ-туққанлириниң өлүклиригә йеқин кәлмәслиги, униңға тәгмәслиги керәк».

булғиған қилса, өз атисини булғиған болиду; у отта көйдүрүлсун.

Баш каһин тоғрилиқ бәлгүлимиләр

10 Бешиға мәсиһләш зәйтун мейи төкүлгән, каһинлиқ кийимләрни кийишкә тикләнгән, өз қериндашлириниң арисида баш каһин қилинған киши яланбаш болмисун, кийимлириниму житмисун; □
11 У йәнә һеч өлүккә йеқинлашмаслиғи керәк, һәтта атиси вә яки анисиниң өлүклириниң вәҗидин өзини напак қилмаслиғи керәк. □
12 У *вәзиписидә туруватқанда* муқәддәс җайдин һәргиз айрилмисун вә шуниңдәк Худасиниң муқәддәс җайини булғимаслиғи керәк; чүнки униң Худасиниң уни Өзигә хас қилған «мәсиһләш мейи» униң бешида туриду. Мән Пәрвәрдигардурмән.
13 У хотун алса пак қизни елиши керәк;
14 тул вә яки әрдин қоюветилгән аял вә яки бузуқ вә яки паһишә аял болса буларни алмаслиғи, бәлки өз хәлқидин болған пак қизни хотунлуққа елиши керәк.
15 Болмиса у өз хәлқиниң арисида өз уруғини напак қилиду; чүнки уни муқәддәс қилғучи Пәрвәрдигар Мәндурмән.

□ **21:10 ««яланбаш болуш» вә «кийимләрни житиш»»** — һәр икки һәрикәт матәм тутушниң бир хил ипадиси еди. Баш каһинниң алаһидә һәм муқәддәс вәзиписи болғачқа, һәтта матәм ишлиридиму хизмәт орни вә бурчидин айрилмаслиғи керәк еди (11-12-айәтниму көрүң). □ **21:11 «У йәнә һеч өлүккә йеқинлашмаслиғи керәк,... өлүклириниң вәҗидин өзини напак қилмаслиғи керәк»** — бириси өлүккә тәгсә «напак» дәп һесапланғачқа, каһин бир өлүккә тәккән болса өз вәзиписини жүргүзәлмәйдиған болуп қалиду.

Каһинлар тоғрисидики йәнә бир нәччә бәлгүлимә

16 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
17 Сән Һарунға мундақ дегин: — «Әвлаттин-әвлатқичә
сениң нәслиңдин болған бириси мәйип болса,
Худаниң ненини сунуш үчүн йеқин кәлмисун;
18 мәйип болған һәр қандақ киши һәргиз йеқин
кәлмисун — яки кор болсун, токур болсун, панақ
болсун яки бир әзаси йәнә бир җүпидин узун болған
адәм болсун,
19 пути яки қоли сунуқ болсун,
20 док болсун, парпа болсун, көзидә ақ болсун,
қичишқақ болған болсун, тәмрәткә басқан болсун яки
уруқдени езилгән һәр ким болсун, □
21 Һарун каһинниң нәслидин болған ундақ мәйип
кишиләрниң һеч бири Пәрвәрдигарға атап отта
сунулидиған нәрсиләрни кәлтүрүшкә йеқин
бармисун; ундақ киши мәйиптур; у өз Худасиниң
ненини сунушқа йеқин кәлмисун.
22 Һалбуки, у өз Худасиниң ненини, йәни «әң
муқәддәс» вә «муқәддәс» һесапланған нәрсиләрниң
һәр иккисидин йесун.
23 Пәқәт у пәрдидин өтүп ичкирисигә кирмәслиги
яки қурбангаһқиму йеқин бармаслиғи керәк; чүнки у
мәйиптур; болмиса, у Мениң муқәддәс җайлиримни
булғиған болиду; чүнки уларни муқәддәс қилғучи
Пәрвәрдигар Өзүмдурмән».
24 Бу сөзләрниң һәммисини Муса Һарун билән униң
оғуллири вә Исраилларниң һәммисигә ейтип бәрди.

22

□ **21:20 «ярпа болсун»** — яки «йиглэп қалған болсун».

Муқәддәс нәрсиләрдин ким бәһримән болиду?

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
2 Сән Һарун билән униң оғуллириға мундақ дегин:
— «Силәр Исраилларниң Маңа атиған муқәддәс
һәдийәләрни еһтиятчанлиқ билән бир тәрәп
қилиңлар, болмиса улар намимни булғиши мүмкин.
Мән Пәрвәрдигардурмән».
3 Уларға мундақ дегин: — «Силәр һәр бир дәвирләрдә,
барлиқ нәсиллиңлардин һәр қайсиси Исраиллар
Пәрвәрдигарға атиған пак нәрсиләргә напак һаләттә
йеқинлашса, ундақ киши Мениң алдимдин үзүп
ташлиниду. Мән Пәрвәрдигардурмән.
4 Һаруниниң нәслидин бири песә-мохо яки ақма
кесили болған болса, пак болмиғичә муқәддәс
нәрсиләрдин йемисун. Биркишим өлүкниң сәвәвидин
напак болған биркимгә вә яки мәнийси еқип кәткән
кишигә тегип кәтсә, ■
5 яки адәмни напак қилидиған өмилигүчи җаниварға
тәгсә яки һәр қандақ жуқуп қалидиған напаклиғи
бар бир адәмгә тегип кәтсә, (напаклиғи немидин
болушидин қәтъинәзәр)
6 мундақ нәрсиләргә тәккән киши кәч киргичә напак
болуп, муқәддәс нәрсиләрдин йемисун. У бәдинини
суда жуйсун
7 андин күн олтарғанда пак санилип, муқәддәс
нәрсиләрдин йейишкә болиду; чүнки булар униң
озуғидур.
8 У *өзлүгидин* өлгән вә яки житқучлар боғуп қойған
һайванни йейиш билән өзини напак қилмисун. Мән
Пәрвәрдигардурмән.■
9 Улар Мениң бу тапилиғанлиримни тутуши керәк;
болмиса, буниңға ихлассизлиқ қилса, *шу өлүк*

■ **22:4** Лав. 15:2 ■ **22:8** Мис. 22:31; Лав. 17:15; Әз. 44:31

түпәйлидин гунакар болуп өлиду; уларни муқәддәс
қилғучи Пәрвәрдигар Өзүмдурмән.
10 Каһинларға ят болған һеч қандақ киши муқәддәс
нәрсиләрдин йемисун. Каһинниң йенидики
мусапир-меһман вә яки мәдикари болсун уларму
муқәддәс нәрсиләрдин йемисун.
11 Һалбуки, каһин өзи пул чиқирип сетивалған қул
униңдин йейишкә болиду; шуниңдәк униң өйидә
туғулған кишиму униңдин йесә болиду.
12 Каһинниң қизи ят кишигә тәккән болса уму
«көтәрмә һәдийә» сүпитидә аталған муқәддәс
нәрсиләрдин йемисун. □
13 Лекин әгәр каһинниң қизи тул болуп қелип,
яки қоюп берилип пәрзәнтсиз һаләттә атисиниң
өйигә йенип келип, яш вақтидикидәк олтарған болса,
ундақта атисиниң таамидин йейәләйду; лекин һеч
бир ят киши униңдин йемәслиги керәк.■
14 Әгәр бирким билмәй, муқәддәс нәрсиләрдин йәп
салса, ундақта у униңға шуниң бәштин бирини
қошуп, муқәддәс нәрсиниң өзи билән каһинға
қайтуруп бәрсун.
15 *Каһинлар* Исраилларниң Пәрвәрдигарға атиған
нәрсилирини булғимаслиғи керәк; □
16 болмиса, хәлиқ муқәддәс һәдийиләрдин йейиши
билән, каһинлар хәлиқниң гәдинигә итаәтсизлик
гунайини жүкләп қойған болиду; чүнки уларни

□ **22:12 «ят киши»** — мошу йәрдә каһин болмиған кишини көрситиду. ■ **22:13** Лав. 10:14 □ **22:15 «Каһинлар»** — ибраний тилида «Улар». Каһинлар хәлиқниң муқәддәс нәрсиләрдин йемәслигигә мәсъул еди (16-айәтни көрүң). Бәзи алимлар «улар»ни «хәлиқ» дәп тәржимә қилиду.

муқәддәс қилғучи Пәрвәрдигар Өзүмдурмән».□

Қәсәмгә бағлиқ қурбанлиқ вә ихтиярий қурбанлиқлар

17 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
18 Сән Һарун билән униң оғуллири вә Исраилларниң
һәммисигә мундақ дегин: — Әгәр Исраил җамәтидин
бири вә яки Исраил зиминида туруватқан
мусапирларниң бири өз қәсәмлиригә бағлиқ
қурбанлиқ яки ихтиярий қурбанлиқни сунуп,
Пәрвәрдигарға атап көйдүрмә қурбанлиқ қилмақчи
болса,
19 ундақта у қобул қилиниши үчүн бежирим әркәк
кала, қой яки өшкиләрдин кәлтүрүңлар.
20 Әйиви болмиған бир җаниварни сунушуңлар
керәк; чүнки шундақ болғини силәр үчүн қобул
қилинмас.
21 Бириси калилардин яки ушшақ малдин өз
қәсәмлиригә бағлиқ қурбанлиқ яки ихтиярий
қурбанлиқни сунуп, Пәрвәрдигарға атап енақлиқ
қурбанлиғи қилмақчи болса, сунулған һайван қобул
қилиниши үчүн бежирим болуши керәк; униң һеч
қандақ әйиви болмисун. ■
22 Кор яки ақсақ-чолақ, чонақ яки яриси йириңдап
кәткән, тәмрәткә басқан яки қотур-чақа бесип
қалған һайванлар болса — буларни Пәрвәрдигарға
атап сунсаңлар яки буларни Пәрвәрдигарға атап
қурбанлиқ сүпитидә қурбангаһта отта көйдүрсәңлар
болмайду.
23 Топақ яки қойниң мәлум җүп әзасидин бири
узунрақ я қисқа болса, мундақларни ихтиярий

□ **22:16 «чүнки уларни муқәддәс қилғучи Пәрвәрдигар Өзүмдурмән»** — мошу йәрдә «уларни» бәлким каһинларниң өзлирини көрситиши мүмкин. ■ **22:21** Қан. 15:21; 17:1

қурбанлиқ сүпитидә өткүзсәң болиду, лекин қәсәмгә
бағлиқ болса қурбанлиқ үчүн қобул қилинмас.
24 Уруқдини зәхимләнгән, езилип кәткән,
йерилған яки пичилған һайванни Пәрвәрдигарға
атап қурбанлиқ қилмаңлар. Мундақ ишни өз
земиниңлардиму һәргиз қилмаңлар.
25 Худайиңларниң нени сүпитидә яқа жутлуқ
кишиниң қолидин шундақ һайванлардин һеч
қайсисини елип сунмаңлар; чүнки улар мәйип
болғачқа, силәр үчүн қобул қилинмайду.□

Башқа бир нәччә бәлгүлимә

26 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
27 Бир мозай, қоза яки оғлақ туғулса йәттә күнгичә
анисини әмсун; сәккизинчи күнидин башлап
Пәрвәрдигарға атап отта сунидиған қурбанлиқ
сүпитидә қобул болушқа ярайду.□
28 Мәйли кала болсун, қой болсун, силәр аниси билән
балисини бир күндә боғузлимаңлар.
29 Силәр Пәрвәрдигарға атап бир тәшәккүр
қурбанлиғи сунмақчи болсаңлар, қобул қилинишқа
лайиқ болған йол билән сунуңлар.

□ **22:25 «Худайиңларниң нени»** — униңға аталған түрлүк һәдийә-қурбанлиқлар. Мошу йәрдә көздә тутулғини һайванлардур. Башқа бир хил тәрҗимиси: «Худайиңларниң нени сүпитидә силәр яқа жутлуқ кишиниң қолидин һеч қурбанлиқни елип сунмаңлар вә силәр шундақ һайванлар (мәйип һайванлар)дин һеч қайсисини сунмаңлар; чүнки улар мәйип болғачқа, силәр үчүн қобул қилинмайду». Лекин бизниңчә бу тәрҗимә тоғра әмәс; чүнки Мусаға чүшүрүлгән қанун бойичә яқа жутлуқлар хәтнә қобул қилса, қурбанлиқларни сунушқа болатти. **«силәр үчүн қобул қилинмайду»** — мошу йәрдә «силәр» қурбанлиқ сунған яқа жутлуқни өз ичигә алиду. □ **22:27 «анисини әмсун»** — ибраний тилида «ана астида турсун».

30 У сунулған күнидә йейилиши керәк; униңдин
һеч немини әтисигә қалдурмаслиғиңлар керәк. Мән
Пәрвәрдигардурмән.■
31 Силәр Мениң әмирлиримни чиң тутуп, уларға
әмәл қилиңлар. Мән Пәрвәрдигардурмән.
32 Мениң муқәддәс намимни булғимаңлар, Мән әнди
Исраилларниң арисида муқәддәс дәп билинимән.
Мән силәрни муқәддәс қилғучи Пәрвәрдигар болуп,
33 Худайиңлар болушқа силәрни Мисир зиминидин
чиқирип кәлдим. Мән Пәрвәрдигардурмән.

23

Худа Исраилға бекиткән һейт-байрамлар

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
2 Сән Исраилларға мундақ дегин: — Пәрвәрдигар
бекиткән һейтлар, силәр муқәддәс сорунлар болсун
дәп чақирип жакалайдиған һейтлирим мана
мунулардур: —□

■ **22:30** Лав. 7:15 □ **23:2 «Пәрвәрдигар бекиткән һейтлар» —** мошу ибарини тоғрирақ баян қилсақ «Пәрвәрдигар бекиткән вақит-пәсилләр» дегән болиду. Бу «пәсил-вақитлар»ниң көпинчиси шатлинидиған, хушал пәйтләр болсиму, лекин «кафарәт күни» ундақ күн әмәс. **«сорунлар»** — мошу йәрдә «сорун» (яки «жиғилиш») дегән сөз «сорунға чақирилиш» дегән мәнини билдүриду. Нәгә чақирилиду? Тәкитлинидиған иш хәлиқниң жәм болуши әмәс, бәлки **«Худаниң** йениға жиғилишқа чақирилиш»тин ибарәттур. Әмәлийәттә, бәзи һейтлар вә шабат күнлиридә хәлиқниң һәммиси жиғилип әмәс, бәлки һәр бир аилә «қәйәрдә турса», шу өй-чедирларда жәм болуп Худа бәргән арамдин бәһримән болиду. Шундақла улар шу күни Худани сеғинип, униңға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруши мүмкин, лекин бу ишлар муқәддәс қанунда рәсмий бекитилгән әмәс.

3 (алтә күн иш-әмгәк қилинсун; лекин йәттинчи күни
«хас шабат күни», муқәддәс сорунлар күни болиду;
у күни һеч қандақ иш-әмгәк қилмаңлар. Қәйәрдила
турсаңлар бу күн Пәрвәрдигарға аталған шабат күни
болиду).□ ■

«Өтүп кетиш һейти» вә «петир нан һейти»

4 Силәр бекитилгән күнлири муқәддәс сорунлар
болсун дәп чақирип җакалайдиған, Пәрвәрдигарниң
һейтлири мана мунулардур: —□
5 Биринчи айниң он төртинчи күни гугумда
Пәрвәрдигарға аталған «өтүп кетиш һейти»
болиду.□ ■

6 Шу айниң он бәшинчи күни Пәрвәрдигарға аталған
«петир нан» һейти болиду; силәр йәттә күнгичә
петир нан йәйсиләр.
7 Биринчи күнидә силәр муқәддәс жиғилиш қилип,
һеч қандақ иш-әмгәк қилмаңлар.

□ **23:3 «хас шабат күни»** — ибраний тилида «шабатларниң шабати» — мәхсус арам алидиған күн. **«сорунлар»** — мошу «сорунлар» дегәнниң мәнаси тоғрилиқ 2-айәттики изаһатни көрүң. **«шабат күни»** — мошу йәрдә «шабат күни»ниң тилға елинишиниң сәвәви бәлким шуки, мәлум бир һейт шабат күнигә тоғра келип қалған болса, шу күнидә охшашла иш қилмай арам елиши керәк еди. ■ **23:3** Мис. 20:9; 23:12; Қан. 5:13; Луқа 13:14 □ **23:4 «Пәрвәрдигарниң һейтлири»** — һейтлар тоғрилиқ «Чөл.» 28-бап, «Қан.» 16:1-17ниму көрүң. □ **23:5 «гугумда»** — ибраний тилида «икки кәч арилиғида» дегән сөз билән ипадилиниду — Демәк, күн петиватқан чағдин қараңғу чүшкичә болған арилиқтики вақит. **«өтүп кетиш *«пасха»*** һейти» — бу һейт тоғрилиқ «Мисирдин чиқиш» 12-бап, болупму 13-айәт вә изаһатини, шундақла «қошумчә сөз»имизни көрүң. ■ **23:5** Мис. 12:18; 23:15; Чөл. 28:16; Қан. 16:1

8 Силәр йәттә күнгичә Пәрвәрдигарға атап отта
сунидиған қурбанлиқларни сунуп туруңлар.
Йәттинчи күнидә муқәддәс жиғилиш болиду; һеч
қандақ иш-әмгәк қилмаңлар.

«Дәсләпки һосул» һейти

9 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
10 Сән Исраилларға мундақ дегин: — Силәр Мән
өзүңларға тәқдим қилидиған зиминға кирип,
униңдин һосул жиққиниңларда, һосулуңларниң
дәсләпки пишқинидин бир бағламни каһинниң
қешиға елип бериңлар. □
11 Каһин силәр үчүн қобул болушқа уни
Пәрвәрдигарниң алдида пулаңлатсун; уни
пулаңлатқан вақит болса шабатниң әтиси болиду. □
12 Силәр уни пулаңлатқан күндә силәр бир яшқа
киргән бежирим бир қозини Пәрвәрдигарға атап
көйдүрмә қурбанлиқ сүпитидә сунуңлар;
13 шуниңға қошуп ашлиқ һәдийә сүпитидә зәйтун
мейи иләштүрүлгән есил ундин бир әфаһниң ондин
бирини Пәрвәрдигарға хушбуй кәлтүрсун дәп отта
сунуңлар; буниңға қошуп шарап һәдийә сүпитидә
шараптин бир һинниң төрттин бирини сунуңлар.
14 Силәр Худайиңларға хас болған бу һәдийәни
сунидиған күндин илгири *йеңи һосулдин* һеч немини,

□ **23:10 «һосулуңларниң дәсләпки пишқинидин бир бағламни каһинниң қешиға елип бериңлар»** — бу айәттики һосул болса арпа һосули еди. Буғдай һосули кейин болиду (16-айәт). □ **23:11 «уни пулаңлатқан вақит болса шабатниң әтиси болиду»** — «өтүп кетиш» (биринчи айниң он төртинчи күни) һейтиниң әтисидин башлап йәттә күнлүк «петир нан һейт»и болиду. Йәһудий әнъәнилири бойичә бу йәттә күн ичидә кәлгән шабат күниниң иккинчи күни «дәсләпки һосул һейти» болиду.

нә нан нә қомач нә көк баш болсун йемәңлар. Бу дәвирдин-дәвиргичә силәр үчүн қәйәрдә турсаңлар әбәдий бир бәлгүлимә болсун.

«Һәптиләр һейти» — бәзидә «орма һейти», «дәсләпки орма һейти» дәпму атилиду

15 Андин силәр шу шабат күнниң әтисидин, йәни шу
бир бағламни пулаңлатма һәдийә сүпитидә сунған
күнниң әтисидин тартип, йәттә һәптә санаңлар (улар
толуқ һәптә болуши керәк); ■
16 йәттинчи шабатниң иккинчи күнигичә әллик
күнни санаңлар; андин Пәрвәрдигарға атап йеңи
һосулдин бир ашлиқ һәдийә сунуңлар.
17 Өзүңлар туруватқан җайлардин пулаңлатма
һәдийә сүпитидә есил үндин бир әфаһниң ондин
иккисидә етилгән икки нанни елип кәлтүрүңлар;
улар ечитқу селип етилгән болсун; булар
Пәрвәрдигарға аталған дәсләпки һосул һәдийәси
дәп һесаплиниду. □
18 Нандин башқа йәнә бир яшлиқ йәттә беҗирим қоза,
яш бир топақ вә икки қочқарни көйдүрмә қурбанлиқ
сүпитидә Пәрвәрдигарға атап сунуңлар; уларға
хас ашлиқ һәдийәлири вә шарап һәдийәлирини
қошуп, һәммиси Пәрвәрдигарға хушбуй кәлтүрүшкә
сунулсун.
19 Буниңдин башқа силәр гуна қурбанлиғи үчүн бир
текини, енақлиқ қурбанлиғи үчүн бир яшлиқ икки
қозини кәлтүрүңлар;
20 каһин буларни, йәни шу икки қозини дәсләпки
һосул нанлириға қошуп пулаңлатма һәдийә

■ **23:15** Қан. 16:9,10 □ **23:17 «булар ... дәсләпки һосул һәдийәси дәп һесаплиниду»** — бу һосул болса, буғдай һосули еди. «Дәсләпки һосул һейти»дики һосул болса арпа һосули еди.

сүпитидә Пәрвәрдигар алдида пулаңлатсун. Булар
болса Пәрвәрдигарға аталған муқәддәс санилип,
каһинға тәгсун.
21 Шу күни силәр «бүгүн бизләргә муқәддәс жиғилиш
болиду» дәп жакалаңлар; шу күни һеч қандақ
иш-әмгәк қилмаңлар. Бу силәр үчүн қәйәрдила
турсаңлар әбәдий бир бәлгүлимә болиду.

Һосул оруш тоғрилиқ бәлгүлимә

22 Етизиңниң булуң-пучқақлириғичә тамам
жиғивалмаңлар, вә һосулуңдин қалған васаңни
теривалмиғин, бәлки буларни кәмбәғәлләр билән
мусапирларға қойғин. Мән Өзүм Худайиңлар
Пәрвәрдигардурмән.■

«Канай челиш һейти»

23 Пәрвәрдигар Мусаға мундақ деди: —
24 Сән Исраилларға мундақ дегин: —
Силәр йәттинчи айниң биринчи күни толуқ арам
елип, канайлар челиниш билән әсләтмә йосунда һейт
қилип, муқәддәс сорунларни түзүңлар. □ ■
25 У күндә һеч қандақ иш-әмгәк қилмаңлар;
Пәрвәрдигарға атап отта сунулидиған бир қурбанлиқ
сунуңлар.

«Кафарәт күни»

26 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
27 Йәттинчи айниң онинчи күни болса кафарәт күни
болиду; у күн силәр үчүн муқәддәс жиғилиш күни
болиду; шу күни нәпсиңларни тартип өзүңларни

■ **23:22** Лав. 19:9; Қан. 24:19 □ **23:24** **«канайлар»** — яки «бурғилар» (қочқарниң мүңгүзлири). ■ **23:24** Чөл. 29:1

төвән тутуп, Пәрвәрдигарға атап отта сунулидиған
қурбанлиқни сунуңлар; □ ■
28 У күндә һеч қандақ иш-әмгәк қилмаңлар;
чүнки у бир кафарәт күни болуп, шу күн өзүңлар
үчүн Худайиңлар Пәрвәрдигар алдида кафарәт
қилинишқа бекитилгәндур.
29 Һәр ким шу күни нәпсини тартмай өзини төвән
тутмиса өз хәлқидин үзүп ташлиниду.
30 Кимдәким шу күндиму һәр қандақ бир иш қилса,
Мән шу адәмни өз хәлқидин үзүп ташлаймән.
31 Шу күни һеч қандақ иш қилмаңлар; бу дәвирдин-
дәвиргичә силәр үчүн қәйәрдә турсаңлар бир әбәдий
бәлгүлимә болиду.
32 У күн силәр үчүн толуқ арам алидиған шабат
күни болиду; нәпсиңларни тартип өзүңларни төвән
тутуңлар. Шу айниң тоққузинчи күни гугумдин
тартип әтиси гугумғичә шабат күнигә риайә қилип
арам елиңлар.

«Кәпиләр һейти»

33 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
34 Сән Исраилларға мундақ дегин: — Йәттинчи
айниң он бәшинчи күнидин башлап, йәттә күнгичә
Пәрвәрдигарниң «кәпиләр һейти» болиду. □ ■
35 Биринчи күндә муқәддәс жиғилиш болиду; һеч
қандақ иш-әмгәк қилмаңлар.

□ **23:27 «кафарәт күни»** — ибраний тилида «кафарәтләр күни». **«нәпсиңларни тартип өзүңларни төвән тутуп, ...»** — ибраний тилида бирла сөз билән ипадилиниду. Йәһудий әнъәнилири бойичә бу ишлар роза тутушни өз ичигә алатти. 16:29-31ниму көрүң. ■ **23:27** Лав. 16:29,31; Чөл. 29:7 □ **23:34 «йәттинчи ай»** — ибраний тилида «бу йәттинчи ай». ■ **23:34** Мис. 23:16; Чөл. 29:12; Қан. 16:15

36 Йәттә күнгичә Пәрвәрдигарға атап отта
сунулидиған қурбанлиқ сунуңлар; сәккизинчи күндә
силәргә муқәддәс жиғилиш болиду; Пәрвәрдигарға
атап отта сунулидиған қурбанлиқ сунуңлар. Бу өзи
тәнтәнилик жиғилиш болғач, у күни һеч қандақ
иш-әмгәк қилмаңлар.■
37 Силәр «муқәддәс сорунлар болсун» дәп
җакалайдиған, йәни Пәрвәрдигар бекиткән һейтлар
мана шулардур. Шу сорунларда силәр һәр
қайси күнгә бекитилгини бойичә, Пәрвәрдигарға
атап отта сунулидиған һәдийә-қурбанлиқ, йәни
көйдүрмә қурбанлиқ, ашлиқ һәдийә, башқа һәр хил
қурбанлиқлар вә шарап һәдийәләрни сунисиләр;
38 булардин башқа, Пәрвәрдигарниң шабат
күнлирини тутисиләр вә Пәрвәрдигарға атап
қалған һәдийәлириңларни берип, қәсәм
қурбанлиқлириңларниң һәммисини ада қилип,
ихтиярий қурбанлиқлириңларниң һәммисини
сунисиләр.
39 Силәр әнди зиминдин һосул-мәһсулатлирини
жиғип болуп, йәттинчи айниң он бәшинчи күнидин
башлап йәттә күн Пәрвәрдигарниң һейтини
өткүзүңлар. Биринчи күни толуқ арам елиш болиду,
сәккизинчи конидиму толуқ арам елиш болиду. □
40 Биринчи күни силәр есил дәрәқләрдин шах-
путақларни чатап, йәни хорма дәрәқлири билән
қоюқ йопурмақлиқ дәрәқләрниң шахлирини
кесип, ерик бойидики сөгәт чивиқлирини қирқип
Худайиңлар Пәрвәрдигар алдида йәттә күнни

■ **23:36** Юһ. 7:37 □ **23:39** **«һосул-мәһсулатлири»** — мошу «һосул-мәһсулатлири» ашлиқлар һәм һәр хил мевә-чивә мәһсулатлирини өз ичигә алиду.

шундақ шат-хурам өткүзисиләр. □
41 Силәр һәр жили бу йәттә күнни Пәрвәрдигарға
атиған бир һейт сүпитидә өткүзүңлар; дәвирдин-
дәвиргичә бу силәр үчүн әбәдий бир бәлгүлимә
болиду. Силәр һейтни йәттинчи айда өткүзүңлар.
42 Йәттә күнгичә кәпиләрдә туруңлар. Исраилда
туғулғанларниң һәммиси кәпидә турсун. □
43 Буниң билән Мән Исраилларни Мисир зиминидин
чиқарғинимда, уларни кәпиләрдә турғузғинимни
әвлатлириңлар билиду. Өзүм Худайиңлар
Пәрвәрдигардурмән.
44 Шундақ қилип Муса Пәрвәрдигарниң бекиткән шу
һейтлирини Исраилларға баян қилди.

24

«Чирақдан» вә «тәқдим нан шірәси тоғрисидики бәлгүлимиләр

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
2 Исраилларға чирақ һемишә йениқ туруши үчүн
зәйтундин соқуп чиқирилған сап майни саңа елип
келишкә буйруғин.
3 Һарун җамаәт чедириниң ичидә, һөкүм-гувалиқ
сандуғиниң удулидики пәрдиниң сиртида һәр
кечиси әтигәнгичә Пәрвәрдигарниң алдида

□ **23:40 «есил дәрәқләрдин шах-путақларни чатап, ...»** — ибраний тилида «есил дәрәқләрдин мевини чатап, ...». □ **23:42 «Йәттә күнгичә кәпиләрдә туруңлар, ...»** — бу кәпиләр жуқуридики шах-чивиқлардин ясилиши керәк.

чирақларни шундақ пәрләп турсун. Бу дәвирдин-
дәвиргичә силәр үчүн әбәдий бир бәлгүлимә болиду.
□
4 Һарун һемишә Пәрвәрдигарниң алдида бу
чирақларни пак чирақданниң үстигә тизип қойсун.□
5 Сән йәнә есил буғдай унидин он икки тоғачни
әткин. Һәр бир тоғач бир әфаһниң ондин иккисигә
баравәр болсун.
6 Андин сән Пәрвәрдигарниң алдидики пак ширәниң
үстигә алтидин икки қатар қилип тизғин. □
7 Һәр бир қатарниң үстигә сап мәстики қойғин;
шуниң билән улар Пәрвәрдигарға атап отта
сунулидиған һәдийә, әсләтмә нан болиду.

8 Буларни у Исраилларға вакалитән һәр бир шабат
күни Пәрвәрдигарниң алдида тизсун; бу әбәдий бир
әһдидур.
9 Нанлар Һарун билән униң оғуллириға тәвә болиду;
улар уларни муқәддәс жайда йесун; чүнки бу
нәрсиләр Пәрвәрдигарға атап отта сунулған нәрсиләр
ичидә «әң муқәддәсләрниң бири» дәп санилип,
Һарунға тәвә болиду; бу әбәдий бир бәлгүлимидур.■

Худаниң намиға күпүрлүк қилиш гунайиниң жазаси

□ **24:3 «һөкүм-гувалиқ сандуғи»** — мошу йәрдә «һөкүм-гувалиқ» Худаниң Исраилға болған түп әмирлирини, шундақла униң Исраил билән болған әһдисини көрситиду; Худаниң муқәддәс маһийити вә характери шу әмирләрдә аян қилинғачқа, «һөкүм-гува» дәпму атилиду. Оқурмәнләргә аянки, шу әмирләр әһдә сандуғи ичидә сақлақлиқ таш тахтайлар үстидә пүтүклүк еди. Шуңа бәзидә сандуқ «һөкүм-гувалиқ сандуғи», ибадәт чедири болса, «һөкүм-гувалиқ чедири» дәп атилиду. □ **24:4 «пак чирақдан»** — яки «сап алтун чирақдан». □ **24:6 «пак ширә»** — яки «сап алтун ширә». ■ **24:9** Мис. 29:32; Лав. 8:31; 1Сам. 21:6; Мат. 12:4

10 Аниси Исраилий, атиси Мисирлиқ бир оғул бар
еди. У Исраилларниң арисиға барди; у чедиргаһта
бир Исраилий билән урушуп қалди.
11 Улар соқушқанда Исраилий аялниң оғли күпүрлүк
қилип, *Пәрвәрдигарниң* намини булғап қарғиди.
Хәлиқ уни Мусаниң алдиға елип барди. У кишиниң
анисиниң исми Шеломит болуп, у Дан қәбилисидин
болған Дибриниң қизи еди. □
12 Шуниң билән улар Пәрвәрдигарниң һөкүм буйруғи
чиққичә у кишини солап қойди.□
13 Андин Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди:
—
14 Қарғиғучини чедиргаһниң ташқириға елип
чиқиңлар. Униң ейтқинини аңлиғанларниң
һәммиси қоллирини униң бешиға қойсун, андин
пүткүл жамаәт бир болуп уни чалма-кесәк қилсун.
15 Һәмдә сән Исраилларға мундақ дегин: — Әгәр
бирким өз Худасини һақарәтләп қарғиса өз гунайини
тартиду.
16 Пәрвәрдигарниң намиға күпүрлүк қилған һәр
қандақ киши өлүмгә мәһкүм қилинсун; пүткүл
жамаәт чоқум бир болуп уни чалма-кесәк қилсун;
мәйли у мусапир болсун яки йәрлик болсун, *муқәддәс*
намға күпүрлүк қилса өлтүрүлсун.□
17 Әгәр бириси башқа бирисини уруп өлтүрсә, у
өлүмгә мәһкүм қилинсун.
18 Бириси бир чарпайни өлтүрсә, униң үчүн

□ **24:11 «муқәддәс нам»** — мошу йәрдә ибраний тилида «муқәддәс нам» әмәс, пәқәт «Нам» дейилиду. Демәк, Пәрвәрдигарниң нами (16-айәтни көрүң). □ **24:12 «...Пәрвәрдигарниң һөкүм буйруғи чиққичә,...»** — ибраний тилида «...Пәрвәрдигарниң ағзиға қарап, у һөкүм чиқарғичә,...». □ **24:16 «муқәддәс нам»** — мошу йәрдә ибраний тилида пәқәт «Нам» дейилиду.

һайванни төләп, җанға-җан төләп бәрсун.
19 Бирким өз хошнисини мәйип қилса, у өзгигә
қандақ қилған болса, униң өзигиму шундақ
қилинсун.
20 Бирәр әзаси сундуруветилгән болса, униңму
сундурулсун; көзигә-көз, чишиға-чиш накар
қилинсун; башқа кишини қандақ зәхимләндүргән
болса уму һәм шундақ қилинсун.■
21 Кимдәким бир чарпайни өлтүрсә, чарпай төләп
бәрсун; адәмни уруп өлтүргән киши болса, өлүм
җазасиға мәһкүм қилинсун.
22 Силәрдә бирла қанун болсун. мусапир яки йәрлик
болсун, баравәр муамилә қилинсун; чүнки Мән
Худайиңлар Пәрвәрдигардурмән.
23 Муса Исраилларға шуларни деди; шуниң билән
улар шу қарғиғучини чедиргаһниң ташқириға
елип чиқип, чалма-кесәк қилди. Шундақ
қилип, Исраиллар Пәрвәрдигарниң Мусаға әмир
қилғинидәк қилди.

25

Зиминниң «шабат жили»

1 Пәрвәрдигар Синай теғида Мусаға сөз қилип мундақ
деди: —
2 Сән Исраилларға мундақ дегин: — Мән силәргә
беридиған зиминға киргиниңларда у зиминниң
өзиму Пәрвәрдигарға атап бир шабат арамини алсун.
■
3 Сән алтә жил етизиңни терип, алтә жил таллиқ
беғиңни чатап, улардин һосулларни жиққин;

■ **24:20** Мис. 21:24; Қан. 19:21; Мат. 5:38 ■ **25:2** Мис. 23:10

4 амма йəттинчи жили зиминниң өзи үчүн бир
«шабатлиқ арам» болсун; у Пəрвəрдигарға аталған
бир «шабат» һесаплиниду. Шу жили сəн етизиңни
теримайсəн вə таллиғиңни чатимайсəн.
5 Өзлүгидин үнүп чиққан һосулни ормайсəн; вə
чаталмиған таллириңниң үзүмлирини үзмəйсəн;
чүнки шу жил зимин арам алидиған жилдур.
6 Һалбуки, зимин шабат жилида чиқарған һосул
һəммиңларға озуқ болиду, йəни өзүң үчүн, қул-
дедигиң үчүн, мəдикариң үчүн вə сениңкидə
туруватқан мусапир үчүн, шуниңдəк мал-
варанлириң үчүн
7 Вə зиминиңдики явайи һайванлар үчүнму озуқ
болиду; зиминниң һəммə һосули озуқ болиду.□

«Канай-бурға чалидиған жили», йəни «азатлиқ жили», «шатлиқ жили»

8 Шуниңдəк сəн йəттə қетимлиқ шабат жилини, йəни
йəттə һəссə йəттə жилни санифин; йəттə шабат жил
күнлири қириқ тоққуз жил болиду.
9 Шунчилик вақит өтүп, йəттинчи айда, айниң
онинчи күни, кафарəт күнидə бурға челип садасини
жуқури чиқирисилəр; кафарəт күниниң өзидə
силəр пүткүл зиминиңларда бурғиниң садасини
аңлитисилəр.

□ **25:7 «... зиминиңдики явайи һайванлар үчүнму озуқ болиду; зиминниң һəммə һосули озуқ болиду»** — демəк, (1) етиз-таллиқниң егиси өз йеридин өзлүгидин үнүп чиққан «тəбиий һосул»ни оғақ вə пичақ билəн һəргиз алмаслиғи керəк; (2) барлиқ хəлиқ шу «тəбиий һосул»дин, шундақла һəр хил дəрəқлəрниң мевисини вə зиминдики башқа тəбиий озуқлуқни (кимниң йеридə болушидин қəтъийнəзəр) халиғанчə қол билəн үзсə болатти; (3) һəтта зиминдики явайи һайванларму униңдин бəһримəн болушқа болатти; шуниң үчүн етиз əтрапидики чит-қашаларни ечип бериши керəк еди.

10 Шу әллигинчи жилини силәр муқәддәс дәп билип,
пүткүл зиминда униңда барлиқ туруватқанларниң
һәммисигә азатлиқни жақалишиңлар керәк. Шу жил
силәргә «азатлиқ жили» болиду, һәр бириңлар өз
йәр-мүлүклириңларға қайтисиләр, һәр бириңлар өз
аилә-җәмәтиңларға қайтип барисиләр. □
11 Бу әллигинчи жили силәргә бир азатлиқ жили
болсун; у жили һеч немә теримайсиләр, өзлүгидин
үнүп чиққан һосулниму ормайсиләр вә чаталмиған
таллириңларниң үзүмлириниму жиғмайсиләр.
12 Чүнки бу азатлиқ жили болуп, силәргә муқәддәс
һесаплансун; униң һосулини болса, етиз-далилардин
тепип *һәммиңлар* йәйсиләр.□

Йәр-мүлүкләрниң яндурулуши

13 Азатлиқ жили араңлардики һәр бир адәм өз йәр-
мүлкигә қайтсун.
14 Силәр хошнаңларға бир немә сетип бәрсәңлар,
яки хошнаңлардин бир немә сетивалсаңлар, бир-
бириңларни бозәк қилмаңлар. □
15 Хошнаңдин *йәрни* сетивалсаң, ундақта «азатлиқ
жили»дин кейин өткән жилларниң санини һесаплап
униңдин сетивелишиң керәк; уму қалған жилларниң
саниға қарап, йәрниң кейинки һосуллириға асасән
саңа сетип бәрсун.

□ **25:10 «Азатлиқ жили»** — әслидә ибраний тилида «бурға (челиш) жили» дәп атилатти. Кейин, униң чүшәнчиси тезла «азатлиқ жили», «шатлиқ жили» дегәнгә өзгәрди. □ **25:12 «шабат жили»** — бу иш тоғрисидики бәлгүлимиләрни, 5-7-айәтләрдин вә изаһатлиридин көрүң. □ **25:14 «Силәр хошнаңларға бир немә сетип бәрсәңлар, яки хошнаңлардин бир немә сетивалсаңлар»** — бу айәттики «бир немә» шүбһисизки йәр-зиминларни яки егиликни көрситиду (13-айәтни көрүң).

16 «*Азатлиқ жили»ғичә* болған жиллар көпрәк болса,
баһасини шуниңға мувапиқ жуқури көтирисән;
қалған жиллар азрақ болса, баһасини шуниңға
мувапиқ кемәйтсун. Чүнки қалған жилларниң
һосуллири қанчә болса, у шу бойичә саңа сетип
бериду.
17 Силәр бир-бириңларни бозәк қилмаңлар, бәлки
Худайиңлардин қорқуңлар; чүнки Мән болсам
Худайиңлар Пәрвәрдигардурмән.
18 Силәр Мениң бәлгүлимилиримни тутуп,
һөкүмлиримдә туруп, шуларға әмәл қилиңлар;
силәр шундақ қилсаңлар, зиминиңларда теч-аман
турисиләр.
19 Шуниң билән зимин силәргә өз мевисини бериду,
силәр тойғидәк йәп, униңда теч-аман турисиләр.
20 Әгәр силәр: — Мана, бизгә терип һосулни жиғишқа
иҗазәт берилмисә, йәттинчи жили немә йәймиз, дәп
сорисаңлар,
21 *силәргә мәлум болсунки*, алтинчи жилида үч жилниң
һосулини бәрсун дәп, Мән үстүңларға бәрикитимни
«чүш» дәп буйруймән.
22 Вә шундақ болидуки, силәр сәккизинчи жили
терийсиләр, амма тоққузинчи жилиғичә ешип
қалған кона һосулдин техичә йәйсиләр; шу
тоққузинчи жилиғичә силәр кона ашлиқтин
йәйсиләр.
23 Йәр-зимин сетилса, мәңгүлүк сетилмисун, чүнки
зиминниң өзи Мениңкидур, силәр болсаңлар Мениң
йенимдики мусапир вә меһман, халас.
24 Силәр егә болидиған пүткүл зиминда йәр-
зиминниң егилиригә уни «қайтурувелиш һоқуқи»ни
яритип беришиңлар керәк.
25 Әгәр қериндашлириңлардин бири кәмбәғәллишип,
өз мирас йерини сетиваткән болса, униң йеқин

туққини, йәни «һәмҗәмәт шапаәтчи»си келип өз қериндиши сатқан йәрни қайтуруп сетивалсун. □
26 Әгәр униң һеч шапаәтчи туққини болмиса, лекин у яндурувелишқа керәклик пулни тапалиса, □
27 Ундақта сатқиниға қанчә жил болғанлиғини һесаплап, *азадлиқ жилиғичә* қалған жиллар үчүн сетивалған кишигә мувапиқ пул берип, өз йеригә қайтсун.
28 Лекин әгәр у яндурувелишқа керәклик пулни тапалмиса, өзи сетип бәргән йәр азатлиқ жилиғичә алғучиниң қолида турсун; азатлиқ жили кәлгәндә йәр йәр сетивалғучиниң қолидин чиқсун, өз егиси өз йәр-мүлкигә қайтсун.

Сетип бәргән өйләр тоғрилиқ

29 Әгәр бириси сепиллиқ шәһәрниң ичидики бир туралғу өйни сатқан болса, сетип бир жил ичидә уни яндурувелиш һоқуқи бардур. Толуқ бир жил түгәп болғичә, яндурувелиш һоқуқи бардур.
30 Лекин пүтүн жил ичидә яндурувелинмиса, сепиллиқ шәһәрниң ичидики бу өй нәсилдин-нәсилгә алған кишиниң қолида болуп, азатлиқ жили кәлсиму яндурулмас.
31 Лекин сепилсиз кәнтләрниң өйлири болса зиминниң етизлиридәк һесаплиниду; уларни

□ **25:25 «һәмҗәмәт шапаәтчи»** — мошу сөз ибраний тилидики «гоел»ниң тәрҗимисидур. Тәвраттики нурғун йәрләрдә бу сөз тепилиду (мәсилән, «Аюп» 19:25ни вә изаһатни көрүң). Бәзидә «һәмҗәмәт қутқузғучи» дәп тәрҗимә қилиниду. Бу сөз умумән бирисиниң мәлум аваричиликкә учриғинида, униңға туққанчилиқ (һәмҗәмәтлик) қилип уни қутқузуш үчүн бәдәл төләйдиған қутқузғучи туққинини билдүриду. □ **25:26 «лекин у яндурувелишқа керәклик пулни тапалиса»** — ибраний тилида «у» «униң қоли» дегән сөз билән ипадилиниду.

яндуруп сетивалғили болиду; азатлиқ жили кәлгәндә
әсли егисиниң қолиға яндурулиду.
32 Лекин Лавий шәһәрлиридә болса, Лавийлар өз
мираси болған шәһәрләрдики өйлирини халиса һәр
қачан қайтурувелиш һоқуқи бардур. □
33 Лавийлардин бири өйлирини, йәни өз мираси
болған шәһәрдики бир өйни қайтурувелиш һоқуқи
бар болсиму, *лекин қайтуруп алмиған болса*, ундақ
әһвалда у азатлиқ жили кәлгәндә яндурулиду; чүнки
Лавий шәһәрлириниң өйлири болса Лавийларниң
Исраилларниң арисидики мираси болиду. □
34 Шундақ һәм буларниң шәһәрлириниң чөрисидики
етиз-йәрлири болса, уларниң әбәдий мираси
болғачқа, сетилса болмайду.□

Қәризләр вә қуллар тоғрилиқ бәлгүлимиләр

35 Саңа хошна болған, қериндашлириңлардин бири
кәмбәғәллишип, өз җенини бақалмай қалса, сән
уни мусапир яки яқа жутлуқ меһмандәк йениңда
турғузуп, униңдин хәвәр алғин.
36 Сән униңдин өсүм вә яки пайда алмиғин; сән
Худайиңдин қорқуп, қериндишиңни қешиңда

□ **25:32 «Лавийларниң шәһәрлири»** — Исраил ичидә Лавийларға алаһидә хас болған 48 шәһәр бар еди («Чөл.» 35-бап, «Йәшуа» 21-бапни көрүң). □ **25:33 «Лавийлардин бири өйлирини... қайтурувелиш һоқуқи бар болсиму,... у азатлиқ жили кәлгәндә яндурулиду»** — яки «Әгәр Лавийлардин бири башқа бирисидин (йәни башқа бир Лавий адәмдин) өз мираси болған шәһиридә бир өйни сетивалсиму, азатлиқ жили кәлгәндә яндурулиду». Бу айәтниң йәнә бәзи башқа тәрҗимилири яки шәрһлири учриши мүмкин. □ **25:34 «... буларниң шәһәрлириниң чөрисидики етиз-йәрлири ... сетилса болмайду»** — бу етизлар уларниң хусусий тәәллуқати әмәс, бәлки уларниң «коллектип» тәәллуғи еди.

турушқа қойғин. ■
37 Пулуңни униңға өсүмгә бәрмә, ашлиғиңниму
пайда елиш мәхситидә униңға өтнә бәрмигин.
38 Худайиңлар болушқа, Қанаан зиминини силәргә
беришкә силәрни Мисир зиминидин чиқирип кәлгән
Худайиңлар Пәрвәрдигар Өзүмдурмән.
39 Әгәр саңа хошна болған қериндишиң
кәмбәғәллишип, өзини саңа сатса, уни қулдәк қуллуқ
хизмитигә салмиғин; ■
40 бәлки у қешиңда мәдикар яки мусапирдәк турсун;
азатлиқ жилиғичә сениң хизмитиңдә болсун;
41 андин азат болуп өзи билән балилири қешиңдин
чиқип, өз җәмәтигә йенип берип, ата-бовилириниң
йәр-мүлкигә қайтсун. □
42 Чүнки улар Мән Өзүм Мисир зиминидин чиқирип
елип кәлгән қул-бәндилирим болғачқа, уларни
қулдәк сетишқа йол қоймаңлар.
43 Сән уларға қаттиқ қоллуқ билән ғоҗилиқ
қилмайсән, бәлки Худайиңдин қорққин.■
44 Лекин өзүңгә қул яки дедәк алмақчи болсаң,
уларни әтраптики ят әлләрдин шундақ қул я дедәк
сетивалсаң болиду.
45 Булардин башқа, араңларда олтирақлашқан
мусапирларниң пәрзәнтлирини вә шуларниң
җәмәтидин, йәни силәр билән биллә туруватқан,
зиминиңларда туғулғанлардин қуллар

■ **25:36** Мис. 22:25; Қан. 23:18; Пәнд. 28:8; Әз. 18:8; 22:12 ■ **25:39** Мис. 21:2; Қан. 15:12; Йәр. 34:14 □ **25:41** **«андин *қул* азат болуп өзи билән балилири ... ата-бовилириниң йәр-мүлкигә қайтсун»** — «Мис.» 21:2-6-айәтләрдә берилгән бәлгүлимиләр бойичә ибраний қул алтә жил ишләп болғандин кейин азатлиққа қоюп берилиши керәк. Лекин «азатлиқ жили» униң ишләшкә керәк болған алтә жил тошмайла кәлсә, шу жили у аилиси билән азатлиққа чиқиду. ■ **25:43** Әф. 6:9; Кол. 4:1

сетивалсаңлар болиду; шуниң билән улар силәрниң
мүлкүңлар болуп қалиду.
46 Силәр мошуларни өзүңлардин кейинки
балилириңларға мирас қилип, уларға мүлүк
болушқа қалдурсаңлар болиду; мошуларни әбәткичә
қул қилсаңлар болиду; лекин өз қериндашлириңлар
болған Исраиллар арисида болса, бир-бириңларға
қаттиқ қоллуқ билән ғоҗилиқ қилмаслиғиңлар
керәк.
47 Әгәр араңларда олтиришлиқ бир мусапир яки
яқа жутлуқ бейиған вә униңға хошна қериндишиң
кәмбәғәллишип, өзини шу хошна мусапирға вә яки
шу мусапирниң мәлум бир әвладиға сатса,
48 у сетилғандин кейин униңда пул төләп һөрлүккә
чиқиш һоқуқи қалиду; униң ака-укилириниң һәр
қайсиси уни һөрлүккә сетивалса болиду.
49 Шуниңдәк униң тағиси яки тағисиниң оғли вә яки
җәмәтидин болған һәр қайси йеқин туққини уни
һөрлүккә сетивалса болиду; яки өзиниң қурби йәтсә,
пул берип өз-өзини һөрлүккә сетивалса болиду. □
50 Уни сетивалидиған киши униң ғоҗиси билән
гәплишип сетилған жилдин тартип азатлиқ
жилиғичә қанчилик болғанлиғини һесаплап,
сетивелиш баһасини жилларниң саниға қарап
һесаплисун; *һөрлүк пули һесаплашта қулниң ғоҗисиға*
ишләшкә керәк болған қалған күнлириниң һәққи
«мәдикарниң ишлигән күнлири»дәк һесаплансун. □

□ **25:49 «...өзиниң қурби йәтсә, пул берип өз-өзини һөрлүккә сетивалса болиду»** — демәк, ғоҗайини ят әллик болса, «Мис.» 21:2-6-айәтләрдики «қул алтә жил ишләп андин азат болиду» дегән бәлгүлимә инавәтлик болмайду. □ **25:50 «... қалған күнлириниң һәққи «мәдикарниң ишлигән күнлири»дәк һесаплансун»** — демәк, қалған жилларға мәдикарниң иш һәққи өлчими бойичә пул һесаплап төлиши керәк.

51 Азатлиқ жилиға йәнә хелә жиллар болса, шуни
һесаплап, сетилған пулниң нисбити бойичә һөрлүк
пулини һесаплап бәрсун;
52 әгәр азатлиқ жилиға аз жиллар қалған болса, уни
һесап қилип, қалған қуллуқ жиллириға мувапиқ
пулни яндуруп бәрсун.
53 Болмиса, қул шу ғоҗисиниң йенида жиллиқ
мәдикардәк туруши керәк; униң ғоҗиси сениң
көз алдиңда униңға қаттиқ қоллуқ билән ғоҗилиқ
қилмисун.□
54 Әгәр қул жуқурики йоллар билән һөрлүккә
чиқалмиса, азатлиқ жили кәлгәндә қоюп берилсун —
у балилири билән қошулуп азат болиду.
55 Чүнки Исраилларниң өзи Маңа қул-бәндиләрдур;
улар Мән Өзүм Мисир зиминидин чиқирип кәлгән
қул-бәндилиримдур. Худайиңлар Пәрвәрдигар
Өзүмдурмән.

26

Худаға итаәтмән болушниң бәхит-бәрикити, итаәтсизлик кәлтүридиған балаю-апәтләр

1 Силәр өзүңлар үчүн һеч қандақ бут ясимаңлар
яки өзүңларға һеч ойма мәбуд яки һәйкәл-
түврүкни турғузмаңлар яки уларға баш урушқа
оюлған нәқишлик ташларни зиминиңларда
һәргиз тиклимәңлар; чүнки Өзүм Худайиңлар
Пәрвәрдигардурмән. ■

□ **25:53 «... униң ғоҗиси сениң көз алдиңда униңға қаттиқ қоллуқ билән ғоҗилиқ қилмисун»** — демәк, Йәһудийлардин бири яқа жутлуқ бир ғоҗайинниң қол астида қул болуп ишлисә, хошна болған Йәһудий қериндашлири униң һалиға йетип, униңдин хәвәр елиши керәк. ■ **26:1** Мис. 20:4; Қан. 5:8; 16:22; Зәб. 96:7

2 Мениң шабат күнлиримни тутуп, муқәддәс жайимға ихласмән болуңлар. Мән Пәрвәрдигардурмән.■
3 Әгәр силәр мениң бәлгүлимилиримдә меңип, әмирлиримни тутуп уларға әмәл қилсаңлар, ■
4 Мән йериңларниң өз һосулини берип турушиға, даладики дәрәқләрниң мевисини чиқиришиға вақтида ямғурлириңларни яғдуруп туримән.
5 Шуниң билән хаман тепиш вақти үзүм жиғиш пәслигичә болиду, үзүм жиғиш вақти терилғу вақтиғичә болиду; силәр нениңларни тоюнғичә йәп, өз зиминиңларда теч-аман турисиләр. ■
6 Мән зиминға арам-течлиқ ата қилимән, шуниң билән һеч ким силәрни қорқиталмайду, арамхуда йетип ухлайсиләр; вәһший һайванларни зиминдин йоқитимән, қиличму зиминиңлардин өтмәйду; ■
7 силәр дүшмәнлириңларни қоғлайсиләр, улар алдиңларда қиличлинип жиқилиду.
8 Силәрдин бәш киши йүз кишини қоғлайду, йүз киши он миңни қачуриду; дүшмәнлириңлар болса алдиңларда қиличлинип жиқилиду. ■
9 Мән силәргә йүзүмни қаритип, силәрни пәрзәнт көргүзүп көпәйтимән, силәр билән бағлиған әһдәмни мәзмут турғузимән.
10 Силәр техичә узун сақланған кона ашлиқни йәватқиниңларда, йеңи ашлиқ чиқиду; йеңиси вәҗидин конисини чиқириветисиләр.
11 Мән Өз маканимни араңларда турғузимән вә қәлбим силәрдин нәпрәтләнмәйду. ■
12 Мән араңларда меңип силәрниң Худайиңлар болимән вә силәр Мениң хәлқим болисиләр.

■ **26:2** Лав. 19:30 ■ **26:3** Қан. 28 ■ **26:5** Лав. 25:19 ■ **26:6** Аюп 11:18,19 ■ **26:8** Йә. 23:10 ■ **26:11** Әз. 37:26; 2Кор. 6:16

13 Мән силәрни Мисирда уларниң қуллири болуштин
һөр қилишқа шу зиминидин чиқарған Худайиңлар
Пәрвәрдигардурмән; Мән боюнтуруғуңларниң
асарәтлирини сундуруп, қәддиңларни тик қилип
маңғуздум.
14 Һалбуки, әгәр силәр Маңа қулақ салмай, бу
әмирләрниң һәммисигә әмәл қилмай, ■
15 бәлгүлимилиримни ташлап, қәлбиңлардин
һөкүмлиримни яман көрүп, барлиқ әмирлиримни
тутмай, әһдәмни бузсаңлар,
16 Мәнму бешиңларға шу ишларни чүшүримәнки,
— Мән силәргә вәһимә селип, көзүңларни кор
қилидиған, җениңларни зәипләштүридиған сил-ваба
кесили, кезик кесилини бешиңларға чүшүримән.
Силәр уруғуңларни бекар чечип-терийсиләр, чүнки
дүшмәнлириңлар уни йәп кетиду.
17 Мән йүзүмни силәргә қарши қилимән, шуниң
билән силәр дүшмәнлириңлардин урулуп
қачидиған болисиләр; силәрни өч көргүчиләр
үстүңлардин һөкүмранлиқ қилиду; һеч ким силәрни
қоғлимисиму, қачисиләр.■
18 Булардин һеч ибрәт алмай, бәлки Маңа йәнә
қулақ салмисаңлар, Мән гуналириңлар түпәйлидин
силәргә болған җазани йәттә һәссә еғирлитимән,
19 күч-һәйвәңлардин болған һакавурлуғиңларни
сундуримән; асминиңларни төмүрдәк қилип,
йериңларни мистәк қиливетимән; □
20 әҗир-җапайиңлар бекарға кетиду, йериңлар һосул
бәрмәйду, даладики дәрәқләргә мевә чүшмәйду.

■ **26:14** Қан. 28:15; Жиғ. 2:17; Мал. 2:2 ■ **26:17** Пәнд. 28:1 □ **26:19 «... асминиңларни төмүрдәк қилип, йериңларни мистәк қиливетимән»** — демәк, асмандин һөл-йеғин чүшмәйду һәмдә бәлким уларниң дуалири асмандин жуқуриға өтмәйду, йәр сусиз болуп интайин қаттиқлишип болиду.

21 Әгәр йәнила Мән билән қарши маңсаңлар,
шундақла Маңа қулақ салмисаңлар, Мән
гуналириңларға лайиқ бешиңларға чүшидиған ваба-
күлпәтләрни йәнә йәттә һәссә еғирлитимән.
22 Араңларға силәрни балилириңлардин жуда
қилидиған, чарпайлириңларни йоқитидиған,
силәрни азлитидиған явайи һайванларни әвәтимән;
йол-кочилириңлар адәмзатсиз чөлдәк болуп қалиду.
23 Силәр бу ишлар арқилиқ ибрәт-тәрбийә алмай,
бәлки йәнила Маңа қарши маңсаңлар,
24 Мәнму силәргә қарши меңип, гунайиңлар
түпәйлидин болған жазани йәнә йәттә һәссә
еғирлитип, Мән Өзүм силәрни уримән; ■
25 үстүңларға әһдәмни бузғанлиқниң интиқамини
алидиған қилич чүшүримән; шуниң билән силәр
шәһәрләргә жиғиливалисиләр, Мән араңларға ваба
чүшүримән; шуниң билән силәр дүшмәнләрниң
қолиға чүшисиләр.
26 Силәргә йөләнчүк болған ашлиқни
қурутиветимән; он аял бир болуп бир тонурда нан
йеқип, нанларни силәргә таразида тартип бериду,
амма буни йегиниңлар билән тоймайсиләр. □
27 Әгәр булардин һеч ибрәт алмай, маңа қулақ
салмисаңлар, бәлки маңа қарши маңсаңлар,
28 Мәнму қәһр билән силәргә қарши маңимән; Мән,
йәни Мән Өзүм гуналириңлар түпәйлидин жаза-

■ **26:24** 2Сам. 22:27; Зәб. 17:27-28 □ **26:26 «силәргә йөләнчүк болған ашлиқни қурутиветимән; ...»** — сөзмусөз тәрҗимә қилғанда «Мән силәрниң «нан һаса»ңларни сундуривәткинимдә, ...». «Йөләнчүк» дегән сөз ибраний тилида адәттә «таяқ» яки «һаса»ни билдүриду. Мүмкинчилиги барки, қедимки заманларда Йәһудий хәлқи өз нанлирини бир таяқта (зихқа өткүзгәндәк) көтирип маңатти. Умумән, мәнаси бизниң тәрҗимә қилғинимиздәк болса керәк.

тәрбийини йәнә йәттә һәссә еғирлитип чүшүримән.
29 Шуниң билән силәр оғуллириңларниң гөши вә
қизлириңларниң гөшини йәйсиләр; ■
30 шундақла Мән қурбанлиқ «жуқури
җай»лириңлани вәйран қилип, «күн
түврүк»лириңларни сундуруп, өлүклириңларни
сунуқ бутлириңларниң үстигә ташливетимән;
Мениң қәлбим силәрдин нәпрәтлиниду. □ ■
31 Мән шәһәрлириңларни вәйран қилип, муқәддәс
җайлириңларни харап қилип, *қурбанлиғиңларниң*
хушбуйлирини йәнә пуримаймән;
32 зиминни һалакәткә елип баримән; униңда
олтирақлашқан дүшмәнлириңлар бу әһвалға
һәйрануһәс қалиду.
33 Силәрни әлләрниң арисиға таритип,
кәйниңлардин қилични суғуруп қоғлаймән; шуниң
билән зиминиңлар вәйран болуп шәһәрлириңлар
харап қилиниду.
34 У вақитта, силәр дүшмәнлириңларниң зиминида
туруватқиниңларда, зимин вәйранә болған барлиқ
күнләрдә, зимин өз шабат күнлиридин сөйүниду; у
заманда зимин дәрвәқә арам елип өз шабатлиридин
сөйүниду. ■
35 Өзи вәйранә болуп турған барлиқ күнлиридә
у арам алиду, йәни силәр униңда туруватқан
вақиттики шабат күнлириңларда һеч алмиған

■ **26:29** Қан. 28:53; 2Пад. 6:28; Жиғ. 4:10 □ **26:30 «жуқури җайлар»** — Исраил вә Йәһуда узундин бери тағ чоққилири қатарлиқ җайларда һәр хил бутларға чоқунуп, һәтта әшу җайларда «инсан қурбанлиқ»ларни қилип кәлгән («Әз.» 16:21, 20:28 қатарлиқларни көрүң). **««күн түврүк»лириңларни»** — «күн түврүк»ләр бәлким күнгә чоқунушқа мунасивәтлик бут-һәйкәлләр болуши мүмкин. Башқа бир хил тәрҗимиси: — «исриқданлириңларни». ■ **26:30** 2Тар. 34:7 ■ **26:34** Лав. 25:2

арамни әнди алиду.
36 Араңлардин қутулуп қалғанлар болса,
улар дүшмәнләрниң зиминлирида турғинида
көңүллиригә жүрәкзадилик салимән, шуниң билән
улар чүшкән бир йопурмақниң шәписини аңлиса
қиличтин қачқандәк қачиду; һеч ким қоғлимисиму
жиқилип чүшиду.
37 Гәрчә һеч ким уларни қоғлимисиму, дәрвәқә
қиличтин жиқитилғандәк улар бир-бириниң үстигә
путлишип жиқилиду; силәрдә дүшмәнлириңларға
қарши турғидәк күч қалмайду.
38 Әлләрниң арисида һалак болисиләр,
дүшмәнлириңларниң зимини силәрни йәп кетиду.
39 Араңлардин қутулуп қалғанлири болса өз
рәзиллиги түпәйлидин дүшмәнлириңларниң
зиминида зәиплишиду; вә ата-бовилириниң
рәзиллигидиму жүрүп, шулар зәипләшкәндәк
уларму зәиплишиду.□

Гуналарни иқрар қилип ниҗат тепиш

40 Һалбуки, улар өзи қилған рәзиллиги билән ата-
бовилириниң садир қилған рәзиллигини, Маңа йүз
өрүп асийлиқ қилғинини, шундақла уларниң Маңа
қарши туруп маңғинини бойниға алиду, □
41 шуниңдәк Мениң уларға қарши маңғинимға,
шуниңдәк уларни дүшмәнлириниң қолиға

□ **26:39 «ата-бовилириниң рәзиллигидиму жүрүп, шулар зәипләшкәндәк уларму зәиплишиду»** — яки «өзлиридики, шундақла ата-бовилириниң рәзиллигидә жүрүп зәиплишиду». □ **26:40 «... Маңа қарши туруп маңғинини бойниға алиду»** — шу айәтниң қизиқ бир йери шуки, униңда ениқ һалда хәлиқниң бирла чоң рәзиллиги, бирла чоң асийлиғи көрситилгәндәк туриду. Қайси «бирла гуна» десәк, җавап шүбһисизки, Инҗилда тепилиду — у болсиму, өз Қутқузғучи-Мәсиһини рәт қилиштин ибарәт.

тапшурғинимға иқрар болиду. Шуңа әгәр у
вақитта уларниң хәтнисиз көңли төвән қилинип,
өз қәбиһлигиниң җазасини қобул қилса,
42 ундақта Мән Яқуп билән бағлиған әһдәмни яд
қилип, Исһақ билән бағлиған әһдәмниму вә Ибраһим
билән бағлиған әһдәмниму есимгә кәлтүримән,
зиминниму яд қилимән.
43 Чүнки зимин улардин ташлинип, уларсиз болуп
харабә турған вақитта, шабат күнлиридин сөйүниду;
улар болса өз қәбиһлигиниң җазасини қобул қилиду;
сәвәви дәл шуки, улар Мениң һөкүмлиримни
ташлиди, бәлгүлимилиримни қәлбидин яман көргән
еди.
44 Һалбуки, шундақ болсиму, улар өз
дүшмәнлириниң зиминида турғинида Мән уларни
ташлимаймән яки уларға өчлүк қилмаймән,
шуниңдәк улар билән бағлиған әһдәмни бузмаймән,
уларни йоқатмаймән; чүнки Мән Өзүм уларниң
Худаси Пәрвәрдигардурмән. ■
45 Мән бәлки уларни дәп, уларниң Худаси болушқа
әлләрниң көзи алдида Мисир зиминидин чиқирип
кәлгән ата-бовилири билән бағлашқан әһдәмни
есимдә тутимән. Мән Пәрвәрдигардурмән.

Хуласә

46 Пәрвәрдигар Мусани васитә қилип, Синай теғида
өзи билән Исраилларниң оттурисида бекиткән
һөкүмләр, бәлгүлимиләр вә қанунлар мана шулар
еди.

27

■ **26:44** Қан. 4:31; Рим. 11:1,26

Қошумчә қисим — Қәсәм билән Худаға аталған кишиләр тоғрилиқ

1 Пәрвәрдигар Мусаға сөз қилип мундақ деди: —
2 Сән Исраилларға мундақ дегин: — Әгәр бириси
пәвқулъаддә бир қәсәм қилип мәлум кишиниң
җенини Пәрвәрдигарға атиған болса, ундақта шу
кишигә сән бекиткән җениниң қимметиниң нәрхи
төвәндикидәк болиду; □
3 Йеши жигирмә билән атмишниң арилиғида болған
әр киши болса, сән тохтитидиған қиммити муқәддәс
җайдики шәкәлниң өлчәм бирлиги бойичә болсун;
униң қиммити әллик шәкәл күмүчкә тохтитилсун. □
4 Аял киши болса, араңларда тохтитилған қиммити
оттуз шәкәл болсун.
5 Әгәр йеши бәш билән жигирминиң арилиғида
болса, әркәк үчүн тохтитилидиған қиммити
жигирмә шәкәл болуп, аял киши үчүн он шәкәл
болсун.
6 Әгәр йеши бир ай билән бәш яшниң арилиғида
болса, тохтитилидиған қиммити оғул бала үчүн бәш
шәкәл, қиз бала үчүн үч шәкәл күмүч болсун.
7 Әгәр атмиш я униңдин чоңрақ яштики киши болса,

□ **27:2 «сән бекиткән җениниң қимметиниң нәрхи төвәндикидәк болиду»** — шүбһисизки, мошу йәрдә «сән» баш каһин яки бу ишқа мәсъул болған каһинни көрситиду. □ **27:3 «муқәддәс җайдики шәкәлниң өлчәм бирлиги»** — шүбһисизки, пүткүл әл үчүн өзгәрмәс өлчәм болсун дәп муқәддәс җайда сақлақлиқ, муқим бекитилгән бир нәччә хил өлчәмләрдин бири болуши керәк. «Шәкәл» күмүчниң (яки алтунниң) өлчими болуп, адәттә 11.4 грам әтрапида болуши мүмкин. **«... Униң қиммити әллик шәкәл күмүчкә тохтитилсун»** — ибраний тилида «сән... униң қимметини тохтитип бәргин» дейилиду. Биз уни «...униң қиммити ... тохтитилсун» дәп мәҗһул шәкилдә алдуқ. Кейинки айәтләрдиму биз шу ибарини «мәҗһул шәкил»дә ипадилидуқ.

тохтитилидиған қиммити әр киши үчүн он бәш
шәкәл, хотун киши үчүн он шәкәл болсун.
8 Әгәр бириси тохтитилған қиммитини төләшкә
қурби йәтмисә, у өзини каһинниң алдида тәқ
қилсун; каһин униң қиммитини бекитсун. Каһин
қәсәм қилғучиниң әһвалиға қарап униң қиммитини
тохтитип бәрсун.

Қошумчә қисим — қәсәм үчүн Худаға аталған һайванлар тоғрилиқ

9 Әгәр бириси *қәсәм қилип* Пәрвәрдигарға қурбанлиқ
болушқа лайиқ болидиған бир һайванни униңға
атиған болса, ундақта шундақ һайванлар
Пәрвәрдигарға атап мутләқ муқәддәс саналсун; □
10 һайван начар болса униң орниға яхшини яки
яхшиниң орниға начирини тегишишкә яки орниға
башқисини алмаштурушқа һәргиз болмайду. Мабада
атиғучи у һайванниң орниға йәнә бир һайванни
йәңгүшлимәкчи болса, Авалқиси билән орниға
әкәлгининиң һәр иккиси муқәддәс саналсун.
11 Әгәр һайван Пәрвәрдигарға аталған қурбанлиққа
лайиқ болмайдиған бир «напак» һайван болса,
ундақта у һайванни каһинниң алдиға елип кәлсун;
12 андин каһин өзи униң яхши-яманлиғиға қарап
қиммитини тохтатсун; каһин қиммитини қанчә
тохтатқан болса шундақ болсун.

□ **27:9 «Пәрвәрдигарға атап мутләқ муқәддәс саналсун»** — демәк, қурбанлиқларға лайиқ болған һайванлар қәсәм билән Худаға аталған болса, кейин уларни пул төләп қайтувелишқа һеч болмайду. У яки қурбанлиқ болиду яки Худаға вакалитән турған каһин-лавийларға тегиду.

13 Әгәр егиси пул төләп һайванни қайтурувлмақчи
болса, тохтитилған қиммитигә йәнә униң бәштин
бирини қошуп бәрсун.

Қәсәм үчүн Худаға аталған өйләр тоғрилиқ

14 Әгәр бириси Пәрвәрдигарға муқәддәс болсун дәп
өйини униңға атап муқәддәс қилса, каһин униң
яхши-яманлиғиға қарап қиммитини тохтатсун;
каһин униң қиммитини қанчә тохтатқан болса, шу
қиммити инавәтлик болиду.
15 Кейин әгәр өйни атиғучи киши уни
қайтурувалмақчи болса, у тохтитилған қиммитигә
униң бәштин бирини қошуп бәрсун; андин өй йәнә
униң болиду.

Қәсәм үчүн Худаға аталған йәр-етизлар тоғрилиқ

16 Әгәр бириси өз мал-мүлки болған етизлиқниң
бир қисмини Пәрвәрдигарға атап муқәддәс қилса,
қиммити униңға қанчилик уруқ терилидиғанлиғиға
қарап тохтитилсун; бир хомир арпа уруғи кетидиған
йәр болса, қиммити әллик шәкәл көмүшкә
тохтитилсун. □

□ **27:16 «Етизлиқни Пәрвәрдигарға атап муқәддәс қилиш»** — бу иш бәлким етизлиқни Худаниң вәкиллири, йәни каһин-лавийларға тапшуруш еди; шундақ болса, улар шу етизлиқниң пайдисини жилму-жил алалайтти; яки болмиса атиғучи киши өзи каһин тәрипидин тохтитилған пулини беваситә каһин-лавийларға тапшуратти. **«хомир»** — «хомир»ниң әслий мәнаси «ешәк көтирәлигидәк жүк» болуп, тәхминән 220-300 литр.

17 Әгәр бириси «азатлиқ жили»дин тартип өз етизлиғини муқәддәс қилса, сән қанчә тохтатсаң шу болсун. □

18 Лекин әгәр бириси «азатлиқ жили»дин кейин өз етизлиғини муқәддәс қилған болса, каһин келидиған азатлиқ жилиғичә қанчилик жиллар қалғанлиғини һесаплап қиммитини тохтатсун. Өтүп кәткән жилларға қарап толуқ баһадин мувапиқ пул кемәйтилсун.

19 Әгәр бириси өз етизлиғини муқәддәс қилғандин кейин пул төләп уни қайтурувалмақчи болса, у сән тохтатқан қиммитигә йәнә униң бәштин бирини қошуп бәрсун; шуниң билән етизлиқ униң өз қолиға қайтиду.

20 Әгәр у пул берип етизлиқни қайтурувалмиған болса яки башқа бирисигә сетип бәргән болса, кейин шу етизлиқни қайтурувелишқа болмайду, □

21 Бәлки азатлиқ жили кәлгәндә етизлиқ «егисигә қайтурулидиғанда» у мутләқ беғишланған йәргә охшаш, Пәрвәрдигарға атап муқәддәс қилинип,

---

□ **27:17 «... сән қанчә тохтатсаң шу болсун»** — бу айәттики «сән» шүбһисизки, әйни вақиттики каһинни көрситиду. «азатлиқ жилидин тартип» һесаплиған баһа болса чоқум жуқуриқи 16-айәт бойичә қанчә хомир уруқ чечилидиған болса, униң әллик һәссиси (тоғрирақ, 49 һәссиси) болған шәкәл болиду, дегән көрсәтмә билән һесаплиниду. 18-19-айәттә башқа әһваллар көрситилиду. □ **27:20 «... яки башқа бирисигә сетип бәргән болса,...»** — «яки» дегәнниң башқа бир хил тәрҗимиси: «бирақ». **«башқа бирисигә сетип бериш»** — бәлким ишлитиш һоқуқини башқа бирисигә сетиш. Бәзи шәрһчиләр мошу йәрни «башқа бирисигә сатқучи»ни етизлиққа мәсъул каһинни көрситиду, дәп қарайду.

мирас һоқуқи каһинға өтиду.□
22 Әгәр бириси сетивалған амма өз мираси болмиған
бир парчә йәр-етизни Пәрвәрдигарға атап муқәддәс
қилған болса,
23 каһин азатлиқ жилиғичә қалған жилни һесаплап,
қиммитини тохтатсун. Андин у күни шу киши
тохтитилған қиммитини Пәрвәрдигарға муқәддәс
қилған нәрсә сүпитидә кәлтүрсун.
24 Лекин азатлиқ жили кәлгәндә, етизлиқ кимдин
елинған болса, шу кишигә, йәни әслидики егисигә
қайтуруп берилсун.
25 Сән тохтитидиған барлиқ қимматләр болса
һемишә муқәддәс жайдики шәкәлниң өлчәм бирлиги
бочичә һесаплансун; бир шәкәл жигирмә гәраһқа
баравәр болиду.■

Тунжи туғулғинини Худаға бәдәл төләп қайтурувелиш

26 Лекин чарпайниң тунжа балиси тунжа бала
болғанлиғи сәвәвидин әслидинла Пәрвәрдигарға
атилидиған болғачқа, кала болсун, қой-өшкә болсун
һеч ким уни «Худаға атап» муқәддәс қилмисун;
чүнки у әслидә Пәрвәрдигарниң еди. ■
27 Әгәр у напак бир һайвандин туғулған болса, егиси
сән тохтатқан қимматкә йәнә униң бәштин бирини
қошуп берип, андин өзигә қайтурувалсун; лекин әгәр

□ **27:21 «мутләқ беғишланған йәргә охшаш»** — «мутләқ беғишланған» ибраний тилида «һәрәм» дегән сөз билән ипадилиниду. Бу сөз адәттә Худаға мутләқ аталған нәрсиниң һеч қандақ адәмгә тәвә болмайдиғанлиғини билдүриду. Гаһи әһвалда «һәрәм» дәп бекитилгән (Худаға мутләқ аталған) нәрсиләр пүтүнләй вәйран қилиниши керәк. ■ **27:25** Мис. 30:13; Чөл. 3:47; Әз. 45:12 ■ **27:26** Мис. 13:2; 22:29; 34:19; Чөл. 3:13; 8:17

егиси уни өзигә қайтурувалмаймән десә, бу һайван
сән тохтатқан қиммәткә сетилсун.□

Пәрвәрдигарға мутләқ аталған нәрсиләр тоғрилиқ

28 Әгәр бириси Пәрвәрдигарға өз мелидин, адәм
болсун, һайван болсун яки мирас йери болсун,
Пәрвәрдигарға мутләқ атиған болса, ундақ нәрсә
һәргиз сетилмисун яки бәдәл төләш биләнму
қайтурулмисун. Пәрвәрдигарға мутләқ аталған һәр
нәрсә болса «әң муқәддәсләрниң бири» һесаплинип,
униңға хас болиду. ■
29 Әгәр бир адәм Худаға мутләқ хас аталған
болса, ундақта униң үчүн бәдәл берилип,
қайтурувелинишқа һәргиз болмайду; у чоқум
өлтүрүлүши керәк.□

«Ондин бир» өшрә болған нәрсиләрни қайтурувелиш тоғрилиқ

30 Йәр-зиминдин чиққан һәммә һосулниң
ондин бири болған өшрә болса, йәрниң данлиқ

□ **27:27 «...игиси сән тохтатқан қиммәткә йәнә униң бәштин бирини қошуп берип,...»** — бу айәттики «сән» шүбһисизки, әйни вақиттики каһинни көрситиду. **«... бу һайван сән тохтатқан қиммәткә сетилсун»** — «Мис.» 34:19-20-айәтниму көрүң. Биринчи бәлгүлимә чөл-баяванда болған вақитта инавәтлик еди, бу иккинчи бәлгүлимә болса зиминға киргәндин кейин инавәтлик болатти. ■ **27:28** Йә. 6:18; 7:13-26. □ **27:29 «у өлтүрүлүши керәк»** — Худа Өзи бир нәрсини «бу Маңа «һәрәм» (мутләқ аталған) болсун» дегән болса, адәттә шу нәрсә жиркиничлик болуп, һалакәткә лайиқ еди. «Һәрәм» дегән сөз «йоқитиш керәк болған» дегән мәнидә. Бир нәччә мисаллар төвәндики айәтләрдә тепилиду: — «Мис.» 22:20, «Чөл.» 18:14, 21:2-3, «Қан.» 13:15, «Йәшуа» 6:17-18, 21. Бәзидә «һәрәм» Худаға аталған есил, яхши нәрсиниму көрситиду.

зираәтлири болсун яки дәрәқләрниң мевиси болсун, Пәрвәрдигарниңки болиду; у Пәрвәрдигарға муқәддәс қилинғандур. □
31 Бириси өз өшрилиридин мәлум бир нәрсини бәдәл берип қайтурувалмақчи болса, у шуниңға йәнә униң қиммитиниң бәштин бирини қошуп берип, қайтурувалсун.
32 Кала яки қой-өшкә падисидин елинидиған өшрә болса падичиниң тайиғи астидин өткүзүлгән һайванлардин һәр онинчиси болсун; Пәрвәрдигарға атилип муқәддәс қилинғини шу болсун.
33 Һеч ким униң яхши-яманлиғиға қаримисун вә яки уни алмаштурмисун; әгәр уни алмаштуримән десә, Авалқиси билән орниға алмаштурулған һәр иккиси муқәддәс саналсун; у һәргиз бәдәл төлүп қайтурувелинмисун.

34 Пәрвәрдигар Синай теғида Мусаға тапилған, Исраилларға тапшуруш керәк болған әмирләр мана шулар еди.

□ **27:30 «... һәммә һосулниң ондин бири болған өшрә»** — «әшрә» дегән сөз мошу йәрдә Худаға аталған, мәһсулатлардин ондин бирини көрситиду. **«данлиқ зираәтлири»** — ибраний тилида «данлири».

Муқеддес Калам (кирил йезиқ)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in Cyrillic script

Copyright © 2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5